

III.

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ

ZPRÁVA

**o činnosti státního zastupitelství
za rok 2011**

(textová část)

V Brně dne 20. června 2012

7 NZN 601/2012

Seznam zkratk

tr. zák.	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TZ	trestní zákoník č. 40/2009 Sb
tr. ř.	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
SŘS	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
MPSP	zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů
ZoSZ	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
MSp	Ministerstvo spravedlnosti ČR
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
NS	Nejvyšší soud ČR
NSS	Nejvyšší správní soud
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství Praha, na úrovni krajského státního zastupitelství)

OSZ	Okresní státní zastupitelství (též obvodní nebo městské státní zastupitelství, na úrovni okresního státního zastupitelství)
PMS	Probační a mediační služba
BIS	Bezpečnostní informační služba
ÚZSI	Úřad pro zahraniční styky a informace
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
Eurojust	Evropská jednotka pro justiční spolupráci
OLAF	Evropský úřad pro boj proti podvodům (European AntiFraud Office)
SIS	Schengenský informační systém

Úvod

Zprávu o činnosti státního zastupitelství za rok 2011 zpracovalo Nejvyšší státní zastupitelství na základě výkonu své vlastní působnosti, statistických údajů zpracovaných Ministerstvem spravedlnosti v informačním systému CSLAV DW a podkladových zpráv obou vrchních státních zastupitelství.

Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která zatím vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákona č. 140/1961 Sb.,¹ do textu jsou statistická data převzata jen v nezbytném rozsahu (zpravidla jen v podobě dalšího zpracování nad rámec údajů v tabulkách) a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje.

I. Podmínky pro výkon působnosti státního zastupitelství v roce 2011

Novelizace právních předpisů

V oblasti **hmotného trestního práva** byl v r. 2011 několikrát novelizován trestní zákoník. Za přelomové je třeba označit přijetí úpravy o trestní odpovědnosti právnických osob v zákoně č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2012).

Novelizaci trestního zákoníku přinesla jednak samostatná novela provedená zákonem č. 330/2011 Sb., vedle toho byl trestní zákoník novelizován souvisejícími předpisy upravujícími jiné právní vztahy (zákony č. 458/2011 Sb., č. 420/2011 Sb., č. 357/2011 Sb. a č. 181/2011 Sb.).

V oblasti **trestního práva procesního** nutno zmínit zejména novelizaci trestního řádu zákonem č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů (významně zasáhl do úpravy kompetenčních vztahů a působnosti policejních orgánů i státního zastupitelství). Neméně významné změny (zejména zcela novou úpravou vazebního řízení, ale i úpravou nutné obhajoby, zavedení možnosti vyslyšet prostřednictvím videokonference aj.) přinesla novela trestního řádu přijatá na konci roku 2011 v podobě zákona č. 459/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Další novelizace trestního řádu přinesly zákony č. 459/2011 Sb., č. 357/2011 Sb., č. 348/2011 Sb., č. 341/2011 Sb., č. 330/2011 Sb., č. 207/2011 Sb., č. 181/2011 Sb., č. 150/2011 Sb., č. 197/2010 Sb. a důležitý nález Ústavního soudu uveřejněný pod č. 219/2010 Sb. vztahující se k problematice prohlídek jiných prostor a pozemků. Další nálezy Ústavního soudu Pl. ÚS 42/11 (č. 43/2012 Sb.) a Pl. ÚS 24/10 (č. 94/2011 Sb.) se týkaly aplikace ustanovení § 88a tr. ř.

---

¹ Statistická část této zprávy o činnosti se musela vypořádat se souběhem dvojí právní úpravy - aplikace trestního zákona z r. 1961, podle jehož ustanovení jsou nadále řešeny případy trestných činů spáchaných před 1. lednem 2010, pokud se neposoudí podle nového trestního zákoníku vzhledem k zásadě o časové působnosti (§ 2 TZ), a aplikace trestního zákoníku na jednání spáchané po datu jeho účinnosti (po 1. lednu 2010). Tabulková část zprávy o činnosti proto obsahuje přehled paragrafů trestných činů podle kvalifikace uvedené v trestním zákoně z r. 1961, pod které byly - statisticky - sloučeny i údaje o obdobných trestných činech kvalifikovaných již podle trestního zákoníku. Předpokládá se, že nejpozději do dvou let bude tento způsob statistického vykazování změněn, v zájmu zachování kontinuity statistických dat o kriminalitě byl zatím zvolen tento způsob. Součástí tabulkové části je proto i stručný přehled právních kvalifikací podle obou předpisů ve vzájemném srovnání - tzv. převodník.

V návaznosti na zřízení Generální inspekce bezpečnostních sborů bylo nutno novelizovat i jednacím řád státního zastupitelství a upravit nově působnost státních zástupců konajících obligatorně vyšetřování a zkrácené přípravné řízení ve věcech trestných činů spáchaných příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů, příslušníky Bezpečnostní informační služby, příslušníky Úřadu pro zahraniční styky a informace, příslušníky Vojenského zpravodajství, příslušníky Vojenské policie a zaměstnanci České republiky zařazenými k výkonu práce v Generální inspekci bezpečnostních sborů, a upravit nově příslušnost k výkonu dozoru nad těmito věcmi, což bylo provedeno vyhláškou č. 462/2011 Sb.

Zákon o státním zastupitelství byl v r. 2011 novelizován jednak zákonem č. 303/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (tento zákon svěřil Veřejnému ochránci práv samostatné žalobní oprávnění podle § 66 odst. 2 SŘS, takže dosavadní povinná součinnost mezi ním a nejvyšším státním zástupcem v této oblasti odpadla), další dvě dílčí změny v zákoně o státním zastupitelství provedl již zmíněný zákon č. 459/2011 Sb., který jednak rozšířil okruh orgánů s právem přístupu k datům evidovaným v centrální evidenci stíhaných osob o Probační a mediační službu, jednak sjednotil postup pro správu placení pořádkových pokut s nově zaváděným obecným režimem (nadále se postupuje při správě placení této pokuty podle daňového řádu).

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

a) personální zajištění výkonu působnosti (tab. I/1)

Výkon působnosti státního zastupitelství je **personálně zajištěn**, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé ČR jsou funkce státních zástupců obsazeny z 97,17%.

V celé ČR chybělo 36 státních zástupců. Nižší obsazenost vykazuje jen kraj Západočeský (chybělo 11 státních zástupců, tj. obsazenost z 89,52%, z toho více na jednotlivých okresech tohoto kraje, kde byla obsazenost 89,16%, než na samotném KSZ Plzeň). Severočeský kraj překročil 95% obsazenost (chybělo 9 státních zástupců, tj. 95,77% obsazenost). U odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ Praha se nepodařilo doplnit personální stavy na uvažovaných 17 státních zástupců. Bylo sice úspěšně jednáno s několika odborně připravenými státními zástupci, avšak k jejich přeložení nedošlo, zpravidla pro odmítavé stanovisko příslušného krajského, resp. městského státního zástupce v Praze.

V posledních letech je zaznamenáván častější přechod státních zástupců do funkce soudců. To je vnímáno pozitivně jako naplnění principu o vzájemné prostupnosti obou profesí, na druhé straně je tento proces výlučně jednosměrný (uvádí VSZ Praha).

Např. v obvodu KSZ Ústí nad Labem byli 4 státní zástupci v průběhu r. 2011 jmenováni soudcem. Opačná situace zaznamenána nebyla.

Hlavním faktorem, který bude v budoucnu ovlivňovat pohyby personálních stavů státních zástupců u jednotlivých státních zastupitelství, bude přirozený úbytek (odchody do důchodu a jiné způsoby ukončení pracovního poměru), pokud nedojde ke změně právní úpravy, která by přinesla výrazné rozšíření působnosti státního zastupitelství, případně výrazné přesuny působnosti mezi jednotlivými stupni soustavy.

Státní zastupitelství signalizují výrazný nárůst počtu státních zástupců v důchodovém, resp. těsně předdůchodovém věku (zvyšuje se počet státních zástupců přesáhnuvších věkovou

hranici 60 let), na což není zatím reagováno opatřeními, která by do budoucna garantovala plynulé nahrazování odcházejících státních zástupců. Chybí zejména systematický přístup k přijímání právních čekatelů jako nejdůležitějšího personálního zdroje pro funkci státního zástupce. Státní zastupitelství považuje právní čekatele za nezastupitelný zdroj pro personální obměnu ve funkcích státních zástupců, za současného doplňování personálních stavů státních zástupců i z jiných (vnějších) zdrojů, tj. výběrem uchazečů z jiných profesí.

Dlouhodobé zkušenosti ukazují, že právní čekatelé jsou nejlépe připraveni na výkon funkce státního zástupce vzápětí po svém jmenování, uchazečům z jiných profesí chybí specifické znalosti a zkušenosti s činnostmi zajišťovanými státními zástupci, což si vyžaduje jejich další vzdělávání a praktické vedení po určitou, nikoli bezvýznamnou dobu. V posledních letech je zaznamenáván stálý zájem o přijetí do funkce státního zástupce i u asistentů státních zástupců a soudců, jejichž role však byla podle původních záměrů zcela odlišná.

V reakci na připomínky na současný stav v personální oblasti zřídil nejvyšší státní zástupce na počátku roku 2012 pracovní skupinu z řad odborníků ze soustavy státního zastupitelství i zástupců MSp, která má přehodnotit kritéria, na nichž je založena systemizace míst státních zástupců a ostatních profesí v soustavě státního zastupitelství a navrhnout odpovídající řešení. Současně má být jednoznačně rozhodnuto o způsobu obsazování funkcí státních zástupců.

b) materiální zajištění výkonu působnosti

V materiálním zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství přetrvávají některé problémy, zejména v oblasti **investic spojených s výstavbou, rekonstrukcí či nákladnějšími opravami budov, které působí buď problémy v činnosti, anebo přinášejí nadměrné provozní náklady v podobě enormních nájmů.**

V obvodu MSZ Praha jde zejm. o havarijní stav sídla OSZ pro Prahu 1 a OSZ pro Prahu 7, dlouhodobé problémy má OSZ Ostrava, problémy s prostory na ukládání písemností má VSZ Olomouc i OSZ Olomouc sídlící v téže budově. OSZ Pardubice nadále užívá sice vyhovující prostory, ale náklady na nájemné jsou enormně vysoké, cca 850 000,- Kč ročně.

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je závislé na obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem. Negativní důsledky úsporných opatření mají za následek snižování prostředků na odměňování této zaměstnanecké kategorie. Úspora se dosahuje snižováním stavů administrativních zaměstnanců, omezuje se možnost přijímat nové administrativní zaměstnance.

MSZ v Praze upozorňuje, že 10% snížení platů u zaměstnanců negativně ovlivňuje personální a mzdovou politiku, profesní kvalitu administrativy, a to zejména při přijímání nových zaměstnanců. Úroveň platů administrativního aparátu je velmi nízká, často nedosahuje ani průměrné mzdy platové hladiny v hl. m. Praze a způsobuje problémy s náborem nových administrativních pracovníků, kteří by měli být na určité kvalitativní úrovni, jakož i s udržení těch nejkvalitnějších. Pokud nedojde v dohledné době k navýšení rozpočtových prostředků na mzdy administrativního aparátu, hrozí, že v soustavě státního zastupitelství klesne odborná úroveň těchto pracovníků, případně začne jejich odliv.

V obvodu KSZ v Českých Budějovicích byl v roce 2011 největším problémem rozpis potřebných mzdových nákladů u zaměstnanců, na jehož základě byl začátkem roku snížen počet pracovníků, kráceny úvazky některých pracovníků a zejména všem zaměstnancům byl snížen na více než jednu polovinu roku mzdový tarif o 9 %. Situace se částečně zlepšila až ve druhé polovině roku, kdy byly uvolněny prostředky na povolené překročení mzdových prostředků pro zaměstnance. Přesto průměrná mzda zaměstnanců poklesla o téměř 4 % proti roku 2010 a o 7,5 % proti skutečnosti roku 2009.

Přes tato negativa je chod státního zastupitelství i po této stránce zajištěn, byť někdy s vynaložením vyššího úsilí u administrativních zaměstnanců i na straně vedoucích státních zástupců.

II. Poznatky k výkonu působnosti státního zastupitelství v roce 2011

A. Trestní působnost

1. Základní trendy vývoje kriminality

a) Celkový vývoj kriminality a používání odklonů (tab. II/1a až II/1d, III/8)

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství podle počtu zaevidovaných **záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst. 3 tr. ř.** ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství, v oddílu „Přípravné řízení“ (tab. II/1d) v r. 2011 nepatrně vzrostl celkem o 650 věcí, tj. o 0,21% proti r. 2010 (z 315802 na 316452). Proti r. 2008 to stále představuje pokles o 5,8%, důvody mohou být shodné jako v r. 2010 - vedle vývojových trendů v kriminalitě (podle počtu stíhaných osob a osob řešených ve zkráceném přípravném řízení) to může být dáno i menší aktivitou policie při vyhledávání trestné činnosti z vlastní iniciativy. Tento meziroční nárůst je prakticky proporcionálně (k počtu věcí napadlých u jednotlivých stupňů státního zastupitelství) rozdělen mezi všechny tři stupně (okresní, krajská i vrchní státní zastupitelství).

Podle údajů Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2011 (ve srovnání s rokem 2010) v České republice bylo v roce 2011 registrováno celkem 317 177 trestných činů. Meziročně došlo k nárůstu o 3790 skutků. Pozitivní je meziroční zvýšení počtu objasněných trestných činů na 122 238 (+4 553, +3,9 %). Míra objasněnosti vzrostla přibližně o 1 % na 38,5 %.

Jestliže byl v předchozím roce konstatován nejmarkantnější pokles u krajských státních zastupitelství (téměř o celé dvě třetiny, konkrétně o 65,1% věcí), z čehož bylo usuzováno na přesun agendy z příslušnosti krajských soudů (§ 17 tr. ř.) do příslušnosti okresních soudů (§ 16 tr. ř.) v návaznosti na změny v příslušnosti vyplývající z nové úpravy v trestním zákoníku, tento jev v r. 2011 již zaznamenán nebyl. Mohl tedy být skutečně důsledkem zejména odlišného rozdělení věcné příslušnosti v nové hmotněprávní úpravě. Potvrzení tohoto závěru by si však vyžádalo konkrétní rozbor evidované agendy, což je mimo možnosti této zprávy.

V roce 2011 došlo k zanedbatelnému nárůstu počtu **stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení** na celkem 102954 (+1659 osob, tj. +1,6%), který ale ještě nevyrovnal pokles z předchozího roku (stále je pod úrovní r. 2009 o 10454 osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení). Závěr z minulých let o **stagnaci kriminality** co do počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, lze proto považovat i nadále za platný, i když nemusí platit bezvýhradně pro všechny regiony stejně. Totéž lze vztáhnout i na vývoj a změny ve struktuře trestné činnosti.

Např. KSZ v Praze konstatuje, že ve druhém roce účinnosti trestního zákoníku se neprojevila teze o dekriminalizaci, kterou byla odůvodněna řada ustanovení nového trestního kodexu, naopak, po mírném snížení v roce 2010 došlo opět ke zvýšení počtu osob, proti kterým bylo vedeno trestní řízení, a tyto počty odpovídaly roku 2009, kdy byl zaznamenán nejvyšší počet od roku 2000. K příčinám tohoto stavu zatím nelze zaujmout jednoznačné stanovisko, nicméně zčásti přispělo k nárůstu evidované kriminality i uplatňování nové úpravy (např. změny skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 TZ).

Z hlediska **regionálního rozložení** bylo trestní stíhání a zkrácené přípravné řízení vedeno proti největšímu počtu osob v Severomoravském kraji, a to proti 18692 osobám (tj. 18,2% ze všech stíhaných včetně zkráceného přípravného řízení v ČR), následoval Severočeský kraj se 17441 osobami, dále Jihomoravský kraj s 16083 osobami a teprve potom hl. m. Praha s 12764 osobami, a těsně za ním pak Středočeský kraj s 12297 osobami. Nejméně osob bylo stíháno v Jihočeském kraji (6523) a v Západočeském kraji (9216 osob). Toto rozložení méně závažné kriminality v ČR pak zhruba kopíruje i rozložení kriminality podle její struktury, zejména u nejzávažnější trestné činnosti.

Absolutní počty stíhaných osob ještě samy o sobě nevypovídají o příčinách zatížení toho kterého regionu kriminogenními faktory. Bylo by nutno přihlídnout k velikosti regionu a jeho ekonomickým specifickým (koncentraci určitého typu průmyslové výroby atd.), poměru počtu stíhaných osob k jinak trestně bezúhonné populaci, dále by bylo nutno vzít v úvahu nejen počty obyvatel žijících (evidovaných svým pobytem) v těchto regionech, ale také migraci osob, charakteristiku regionů zejména z hlediska koncentrace turistiky a rekreačních oblastí, charakteru kriminality jako takové atd. Tak podrobné hodnocení však již přesahuje možnosti této zprávy o činnosti.

Lze pouze zmínit údaj přednesený v rámci prezentace plk. JUDr. Červíčka, náměstka policejního prezidenta, na poradě nejvyššího státního zástupce s vrchními a krajskými státními zástupci dne 3. 5. 2012. Hlavní město Praha registruje podle údajů policejní statistiky celkem 74 122 skutků, což tvoří 23,4 % veškeré evidované kriminality na území ČR (317 177 skutků za rok 2011, jak je shora uvedeno). Následuje obvod Ostrava (18 624 skutků, což činí 5,9 %), dále Brno – město (16 069, tj. 5,1 %), Karviná (9 798, tj. 3,1 %), Plzeň – město (6 146, tj. 1,9 %), Olomouc (6 065, tj. 1,9 %), České Budějovice (5 666, tj. 1,8 %) a Rokycany (979, tedy 0,3 %).

Téměř ve stejné míře (absolutně i relativně) vzrostl také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání** na celkem 94618 (tj. +1811 osob, což je +1,9%). Ani zde nedošlo sice k vyrovnání poklesu z minulosti, avšak u počtu obžalovaných osob se více projevovaly výkyvy (což je nejlépe patrné z grafického vyjádření v přílohové tabulkové části).

Celková obžalobnost opět nepatrně vzrostla, a to na 91,9 %, (tj. +0,31%). Stále platí závěry z předchozích let:

- jde o limitní údaj, nad nějž nelze žádné výrazně vyšší procento obžalobnosti dosáhnout, mají-li se zachovat odklony a snaha o zachování kvality obžalob,
- vysoké procento obžalobnosti bylo dosaženo i díky přelivu významného počtu věcí z vyšetřování do zkráceného přípravného řízení.

Počet osob, u nichž byla věc vyřízena **jinými způsoby** v přípravném řízení, se opět nepatrně snížil o 178 osob (tj. -2,17%) proporcionalně k nárůstu obžalobnosti, a s přihlídnutím k počtu odklonů se tak stále udržuje na velmi přijatelné úrovni. Dosáhl v roce 2011 méně než osmiprocentního podílu na všech stíhaných osobách a osobách, vůči nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení (konkrétně 7,9%), což je pokles proti předchozímu roku o 0,3% (tehdy činil 8,2%). Rovněž i zde jde zřejmě o limitní hranici, zejména budou-li ve větší míře využívány odklony, jejichž využívání víceméně stagnuje.

Počet osob vyřízených ve **vyšetřování** zůstal téměř stejný (poklesl jen o 34 osob, tj. -0,07%), zatímco ve **zkráceném přípravném řízení** došlo k nárůstu, i když jen o 1662 osob (na 53900 osob, tj. +3,2%). Počet osob, na něž byla podána **obžaloba**, nepatrně vzrostl na 43208 (+275 osob, tj. 0,6%) a stejně tak vzrostl i počet osob, na které byl podán **návrh na potrestání**, jichž bylo 51410 (+1536 osob, tj. +3,1%). **Zkrácené přípravné řízení nejenže zůstává převažující formou přípravného řízení, ale jeho podíl ještě vzrůstá, byť již jen v malé míře, neboť touto formou bylo vyřízeno 52,3% z celkového počtu všech osob (v roce 2010 to bylo 51,5%, v roce 2009 pak 49,2%).**

Ukázalo se, že rekodifikace (přechod na nový trestní zákoník) tento trend nezměnila, když převážnou většinu trestné činnosti vyřizovaly orgány činné v trestním řízení v roce 2011 již podle nové úpravy (statistika státního zastupitelství nedává v tomto směru zcela jednoznačné údaje, proto lze na základě nich jen odhadnout, že podle trestního zákona z r. 1961 bylo právně posouzeno cca do 10% všech vyřízených a statisticky podchyčených trestných činů). Platí dál závěr, že trend **poklesu podílu vyšetřování na přípravném řízení** založený v roce 2000 dál přetrvává. Důvody zůstávají shodné jako v předchozím roce – vedle změn v hmotněprávním vymezení trestněprávně postižitelného jednání jde o změny v procesní úpravě (naposledy změna okamžiku, od něhož se počítá nepřekročitelná lhůta pro zkrácené přípravné řízení, k níž došlo novelou § 179b odst. 4 tr. ř.). Důsledkem je nesporně pozitivní celkové zrychlení trestního řízení, na druhé straně se snižuje prostor pro využívání odklonů. Zachování tohoto trendu při zpřísnění některých základních sazeb u trestných činů u běžné kriminality v trestním zákoníku (ze 3 na 4 roky u horní hranice trestní sazby) zřejmě umožnil posun hranice v podobě sazby trestu odnětí svobody z 3 na 5 let, kdy lze vyřídit věc ještě ve zkráceném přípravném řízení (tuto změnu v § 179a odst. 1 trestního řádu provedla novela trestního řádu č. 459/2011 Sb.).

Na úvahu *de lege ferenda* ještě zůstává event. rozšíření použitelnosti zkráceného přípravného řízení na *všechny přečiny* (tedy nelimitovat možnost použít tuto formu řízení trestní sazbou, ale s důsledným využitím bipartice založené trestním zákoníkem).

Výslednost obou forem přípravného řízení nadále kopíruje celkovou výslednost (obžalobnost), když **obžalobnost** ve **vyšetřování** činila 88,08 % (nepatrně nad úroveň roku 2010, kdy to bylo 87,5%), podobně ve **zkráceném přípravném řízení** to bylo 95,38% (zanedbatelný pokles o 0,09% proti r. 2010). I zde platí závěr učiněný shora, tj. že další zvyšování nejen nelze očekávat, protože by nebylo reálné, ale bylo by patrně spíš na újmu kvality vyřízených věcí.

Počet osob, proti nimž bylo trestní stíhání **zastaveno**, klesl na celkem 5573 osob z 5826 osob v r. 2010 (pokles o 253 osob, tj. -4,3%), ale při relativním srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob zůstává prakticky na stejné úrovni jako v roce 2010 (činí 11,4% proti 11,9% v r. 2010).

I u **postoupených** věcí (podle počtu osob) došlo k poklesu na celkem 138 osob (pokles o 42 osob, tj. -23,3%), přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává zanedbatelný (0,3%, v r. 2010 to bylo 0,4%). K žádnému zásadnímu výkyvu tu tedy (a to již dlouhodobě) nedochází.

Podle § 174a tr. ř. bylo v roce 2011 zrušeno celkem 70 usnesení o zastavení trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu (v roce 2010 jich bylo takto zrušeno 92).

Totéž lze říci o počtu osob, vůči nimž bylo trestní stíhání **přerušeno**, kde došlo též k poklesu na celkem 135 osob, což je meziroční pokles o dalších 14 osob (tj. -9,4%). I zde opět platí, že při tak nízkých absolutních hodnotách už ztrácí procentuální vyjádření reálnou vypovídací hodnotu. Podíl na celkovém počtu stíhaných osob je rovněž zanedbatelný (stále činí 0,3%).

Pro **jiné způsoby vyřízení ve zkráceném přípravném řízení** platí v zásadě totéž, co pro vyšetřování. U věcí **odložených** (podle počtu osob) byl zaznamenán mírný meziroční nárůst o 131 osob (tj. +6%) na celkem 2302 osob. Stále jde o minimální podíl na celkovém počtu všech vyřízených osob ve zkráceném přípravném řízení (činí jen 4,3%), navíc i v roce 2011

největší podíl z tohoto vyřízení činí „odkloněné“ věci v podobě podmíněného odložení podání návrhu na potrestání. Případ **odevzdání** se ani v r. 2011 nevyskytl.

b) odklony

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 tr. ř.) opět vyřízeno zanedbatelné množství případů, jen 143 osob, což je o 5 osob méně než v r. 2010 a je to stále jen 0,3% z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo narovnáním vyřízeno 20 osob, což je o 9 osob méně než v r. 2010, a v relativním vyjádření je to téměř neměřitelná hodnota (0,04%). Celkově bylo v přípravném řízení trestním skončeno řízení za použití narovnání vůči 163 osobám. V poměru ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení trestním (oběma zmíněnými formami) to je 0,16%. Stále platí, že **v existující podobě se narovnání využívá sporadicky a nezmění-li se jeho úprava (novela trestního řádu č. 193/2012 Sb., jež nabývá účinnosti dnem 1. 9. 2012, bude uvedený problém řešit jen částečně), zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna.**

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 tr. ř.) ve vyšetřování se projevil další, byť nepatrný pokles proti r. 2010 (použito celkem u 3692 osob, tj. -26 osob). Celkově se tento odklon podílel z 7,5% na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování. Počet osob, u nichž bylo **podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání** (obdobná forma odklonu ve zkráceném přípravném řízení) činil 2124 a jde o mírný vzestup proti roku 2010 o 160 osob. Proti předchozímu období se novelou trestního řádu č. 459/2011 Sb. již sjednocují podmínky stran úhrady újmy u tohoto odklonu, s podmíněným zastavením trestního stíhání.

Další období ukáže, do jaké míry tato nejednotnost byla na překážku ještě širšímu využití tohoto odklonu ve zkráceném přípravném řízení. Tento odklon se podílí na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení ze 3,9% (proti 3,8% v r. 2010; v r. 2009 to bylo 4,23%). Státní zastupitelství totiž v minulosti poukazovala na nejednotnost této úpravy jako na příčinu nižšího počtu věcí vyřízených odklonem ve zkráceném přípravném řízení.

Odklony celkem (bez ohledu na druh odklonu a formu řízení) byly v roce 2011 využity u 5979 osob (v r. 2010 u 5859 osob), což představuje na celkovém počtu osob trestně stíhaných (včetně zkráceného přípravného řízení) 5,8% podíl, stejně jako tomu bylo v roce předchozím. Tradičně nejvyšší počet odklonů vykázaly Jihomoravský kraj (1586 osob, tj. 1,5% ze všech stíhaných osob vč. zkráceného přípravného řízení), na druhém místě byl Severomoravský kraj (1333 osob, tj. 1,3%) a až pak následoval Severočeský kraj (767 osob, tj. 0,7%).

Ačkoli se praxe ve výkladu podmínek pro použití odklonů stabilizovala, byla zmíněna rozhodnutí vyvolávající pochybnosti.

KSZ Brno vyslovilo pochybnosti nad rozhodnutími soudů, pokud

- u podmíněného zastavení trestního stíhání dle § 307 tr. ř. se soud namísto s výslovným souhlasem obviněného s tímto rozhodnutím spokojil s jeho konkludentním souhlasem projeveným jeho aktivním přístupem k vyřízení věci tímto způsobem v procesu mediace před PMS,
- namísto výslovného plného doznání viny obviněné v protokolární výpovědi (poukazovala naopak na spoluvinu poškozené na dopravní nehodě) se soud spokojil opět se smířlivým přístupem obviněné ke své odpovědnosti projeveným v procesu mediace u PMS, který vyústil v dohodu o náhradě škody, z níž plná vina obviněné vyplývala.

Pro některé typy trestné činnosti (byť jinak z hlediska typové škodlivosti šlo o bagatelní jednání) není aplikace odklonů vhodná.

KSZ v Ostravě považuje za problematické používání odklonů u trestné činnosti v dopravě, zejména v dopravě silniční. Poukazuje na nedostatečnost takového postihu (resp. vůbec chybějící reálný postih), kdy obviněný řidič, na rozdíl od řidičů, kteří spáchali pouhý dopravní přeštek, není postížen ani bodovým odpočtem ani peněžitým trestem ani trestem zákazu činnosti, přičemž povinnost nahradit škodu splní pachatel pouhým oznámením pojistné události své pojišťovně.

Místně může četnost využití odklonů ovlivnit také víceméně nahodilá okolnost.

U OSZ Rokycany byl ve srovnání s rokem 2010 zaznamenán výrazný nárůst případů podmíněně odloženého podání návrhů na potrestání. KSZ Plzeň při dohledové prověrce neshledalo pochybení a zjistilo, že zaměstnanci jedné z firem pobírali neoprávněně sociální dávky, přičemž poté, co došlo ke sdělení podezření, pachatelé uhradili vzniklou škodu, a vzhledem k jejich předchozí bezúhonnosti bylo rozhodnuto o použití odklonu.

Využívání odklonů je do značné míry ovlivňováno rozsahem zkráceného přípravného řízení, které je upřednostňováno mj. zřejmě i proto, že procesní příprava rozhodnutí o odklonu, ale i následné sledování pachatele po dobu zkušební doby je náročnější, než vyřízení věci ve zkráceném přípravném řízení podáním návrhu na potrestání soudu. Prostor pro jejich větší využití by patrně mohl být nalézán též ve stadiu projednání věci před soudem.

Používání odklonů limitují i „materiální podmínky“ – ochota či reálná možnost obviněného (podezřelého) hradit jím způsobenou škodu. Dalším omezujícím faktorem je i recidiva, často spojená s jinak bagatelní drobnou (zejm. majetkovou) kriminalitou.

Podle OSZ Chomutov základní příčinou, proč počet odklonů klesá, je neochota obviněných hradit škodu, resp. uzavírat dohody o její úhradě. Pachatelé jsou mnohdy nedostupní, Probační a mediační služba je sama oslovuje a nabízí zprostředkování řešení, avšak marně.

Podobnými argumenty vysvětluje trend ve využívání odklonů OSZ v Ústí nad Labem a přidává (ve shodě s OSZ v České Lípě) argument další, kterým je vysoké procento recidivujících osob, v jejichž případě pak zpravidla nelze usuzovat na to, že rozhodnutí o odklonu bude opatřením dostačujícím.

c) nové jevy v kriminalitě

Odbory závažné hospodářské finanční kriminality obou VSZ uvádějí tyto nové jevy:

- v oblasti daňové kriminality bylo zjištěno *obchodování s emisními povolenkami* vnitrostátními a zahraničními obchodními společnostmi, které nepřiznávají a neuhrazují DPH z předmětných obchodů realizovaných nákupem emisních povolenek od zahraničního subjektu,
- poprvé došlo (v lednu 2011) k *hackerskému útoku na český národní registr emisních povolenek*; po překonání bezpečnostních opatření a získání neoprávněného přístupu k účtům u Správce národního rejstříku OTE následoval neoprávněný převod emisních povolenek na účty neznámých majitelů u národního správce rejstříků povolenek v Estonsku, SRN, Lichtenštejnsku a Velké Británii; škoda způsobená v ČR činila přibližně 18 mil. EUR; u odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze je v současnosti za přispění českého národního členu v Eurojustu vyřizováno vrácení těchto emisních povolenek zpět na účet Národního rejstříku emisních povolenek v ČR, respektive na konkrétní účty poškozených subjektů,
- byla zaznamenána protiprávní jednání s cílem dosáhnout *neoprávněného vyplacení peněžní podpory v nezaměstnanosti ke škodě státu* za pomoci fiktivně navozené podmínky tzv. nekolidujícího zaměstnání tak, aby zaměstnanci vedle nízké mzdy ještě pobírali podporu v nezaměstnanosti, přibližně ve výši částky, kterou by jinak za odpracovanou dobu a skutečně vykonanou práci musel zaměstnavatel vyplatit ze

svých prostředků; obdobné podvodné jednání spočívá v úsilí o neoprávněné získání státního příspěvku na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

d) vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí (tab. II/2)

V této kategorii trestné činnosti lze i nadále hovořit o stagnaci, meziroční výkyvy u jednotlivých trestných činů (až na výjimky) nelze považovat za projev nových vývojových trendů. Jistou výjimkou je trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254 TZ, resp. § 125 tr. zák.), u něhož i v r. 2011 pokračoval pokles započatý již v r. 2005 (tentokrát o 17 stíhaných, tj. -9,3%, a o 20 obžalovaných osob, tj. -12,6%).

Naopak vzrostl počet stíhaných osob (o 28, tj. téměř stoprocentní nárůst) a obžalovaných osob (o 32, tj. nárůst o 123%) u trestného činu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ, dříve § 127 tr. zák.).

Zřetelný nárůst pokračoval (při jinak nízkých absolutních počtech) i u trestného činu porušení chráněných průmyslových práv (§ 269 TZ, dříve § 151 tr. zák.), který započal v r. 2010 (počet stíhaných vzrostl o 20 osob, tj. +58,8%, obžalovaných o 8, tj. +26,7%).

VSZ v Praze upozorňuje, že i když je experty právem považována ekonomická oblast za hlavní platformu, kde se odehrávají aktivity organizovaného zločinu, neodpovídají tomu konkrétní ukazatele trestního stíhání ekonomické kriminality organizované povahy. Lze se domnívat, že tento jev je dán existencí značné latentní kriminality v této oblasti a malou úspěšností, pokud jde o její odhalování. Patrně to souvisí s iniciativou a efektivností činnosti policie.

Nárůst byl zaznamenán u **korupčních trestných činů** (při nadále celkových nízkých absolutních hodnotách) – u trestného činu přijetí úplatku (§ 331 TZ, resp. § 160 tr. zák.) to bylo téměř na úroveň jeho výskytu mezi roky 1998-2001 (počet stíhaných se zvýšil o 13 osob, tj. +35,1%, počet obžalovaných o 17 osob, tj. +54,8%), zřetelný je nárůst u trestného činu podplacení (§ 332 TZ, resp. § 161 tr. zák.), kde došlo k nárůstu o 72 stíhaných (tj. +78,3%) a o 73 obžalovaných osob (tj. +89%), což představuje prakticky úroveň r. 2001. I u trestného činu nepřímého úplatkářství (§ 333 TZ, resp. § 162 tr. zák.), při jinak velmi nízkých absolutních hodnotách, byl zaznamenán nárůst, a to o 4 osoby stíhané (téměř stoprocentní nárůst) a o 6 obžalovaných (nárůst na trojnásobek). Započtou-li se i počty osob řešených ve zkráceném přípravném řízení, zvýší se počet stíhaných i obžalovaných osob u trestného činu podplacení ještě o 1 osobu, a u trestného činu nepřímého úplatkářství (také v obou kategoriích) o 2 osoby.

O míře korupce a její latenci nelze na základě podkladů nižších státních zastupitelství a statistických údajů činit jednoznačné závěry (byly by spekulativní). Obecně se má za to, že počet zjištěných případů korupce, které jsou předmětem trestního řízení, zdaleka neodpovídá realitě. Za tohoto předpokladu tedy stále platí, že dosavadní opatření nepřinesla v této oblasti zásadní změnu a pro odhalování a prokazování korupce dosud chybějí efektivní nástroje. Značný význam by zde mohla de lege ferenda sehrát zvýšená ochrana oznamovatelů korupce (whistleblowerů), jak vyplynulo z jednání vlády dne 13. 6. 2012.

Pro srovnání je možno uvést údaje z citované Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR, a to že policii se v roce 2011 oproti minulosti dařilo výrazně lépe odhalovat korupční trestné činy. Bylo zjištěno 267 (+86, +47,5%) trestných činů úplatkářství podle § 331-333 TZ (resp.

160–162 tr. zák.), dále 240 trestných činů zneužití pravomoci úřední osoby (+42) a 23 trestných činů maření úkolu úřední osoby z nedbalosti.

Zpráva dále zdůrazňuje, že Bezpečnostní informační služba (BIS) se věnovala fenoménu korupce zejména v souvislosti s riziky, která představuje trend propojování podnikatelských, lobbistických, poradenských a obdobných subjektů s představiteli veřejné správy. Potvrzuje se, že provázanost podnikatelské a komunální sféry je příčinou korupčních jevů při transakcích s veřejným majetkem a že klientelistické a korupční praktiky zasahují jak velká (statutární) města, tak malé obce.

Podle BIS jsou vlivové skupiny v řadě měst schopny zasahovat do rozhodování zastupitelstev a eliminovat vliv funkcionářů samosprávy, kteří jim nevycházejí vstříc. Vyšetřování závažných případů, u nichž existuje podezření, že došlo k trestněprávnímu jednání, komplikují politické konsekvence a možná podjatost místních orgánů činných v trestním řízení.

VSZ Olomouc zmiňuje absenci ustanovení o účinné lítosti v trestním zákoníku odpovídající dřívější úpravě podle § 163 tr. zák. s tím, že na vliv této skutečnosti na postih korupčního jednání není jednotný názor, nicméně nelze pominout, že ani v minulosti nebyl tento institut příliš využíván a neměl na postihu této trestné činnosti významnější podíl. **Přepokládá se však opětovné zavedení tohoto institutu do právní úpravy (zatím byl tento záměr schválen jen vládou).**

KSZ v Brně upozorňuje na legislativní úpravu postihu korupčního jednání souvisejícího se zadáváním veřejných zakázek, s veřejnými soutěžemi a veřejnými dražbami, které je mírněji trestné, než obecná korupce postihovaná podle § 331 a násl. TZ, přičemž právní názory na možnost jednočinného souběhu těchto trestných činů jsou velmi rozdílné a nejednoznačné.

Pro VSZ Praha je problémem aktivita policejních složek, kdy u většiny „velkých“ případů podezření z korupce jedná policie až následně, na podkladě vnějších podnětů v době, kdy úspěšný výsledek nelze reálně očekávat. Významnou roli v této oblasti kriminality mají skryté formy vyšetřování, včetně používání operativně pátracích prostředků. Rovněž zde je třeba vést další diskusi o účinnosti legislativní úpravy, když i stávající prostředky nejsou využívány dostatečně. Z praxe lze konstatovat, že tyto prostředky (např. podle § 158e tr. ř.) jsou v podstatě výhradně využívány v banálních úplatkářských případech u soukromých subjektů, resp. subjektů místní samosprávy, a naopak vůbec nejsou využívány v případech zásadního celospolečenského významu.

U majetkových trestných činů podle počtu stíhaných a obžalovaných osob (bez zkráceného přípravného řízení, tyto údaje sestava neposkytuje) došlo k mírnému poklesu u trestného činu zpronevěry (§ 206 TZ, resp. § 248 TZ) jak u stíhaných osob (o 73, tj. -3,9%), tak i u obžalovaných osob (o 58, tj. -3,5%). Celkově (viz tab. II/10) bylo v r. 2011 stíháno (vč. vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry 2759 osob. Vůbec nejpočetnějším byl (v tomto ukazateli) trestný čin krádeže (§ 205 TZ, resp. § 247 tr. zák.), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení 26759 osob, což představuje 26% podíl na celkové kriminalitě v r. 2011. Pro trestný čin podvodu (§ 209 TZ, resp. § 250 tr. zák.) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem 5116 osob, takže v součtu tyto tři majetkové trestné činy představují s 34 634 stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami 33,6% podíl na celkové kriminalitě v r. 2011.

KSZ Praha upozorňuje na trvajícím nárůstem trestné činnosti páchané prostřednictvím internetu, zejm. jde o trestný čin podvodu podle § 209 TZ, přičemž internet je využíván i pro páchaní trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 TZ.

OSZ v Mladé Boleslavi upozorňuje na rozsáhlé případy páchaní podvodných jednání pomocí internetu s mnoha dílčími útoky s tím, že obtíže při dokazování jsou zejména za situace, kdy škoda u jednotlivých dílčích skutků pokračujícího trestného činu nedosahuje škody nikoli nepatrné a je zprvu prověřována jako přestupek nebo jako přečin, což se pak projevuje i na nižší kvalitě objasňování dané trestné činnosti, neboť již na počátku trestního řízení nejsou policejními orgány provedeny adekvátní úkony k objasnění věci a dokumentování trestné činnosti. Negativně se v postupu při objasňování daného druhu trestné činnosti projevuje i rozdílný přístup soudů k aplikaci § 88a tr. ř., neboť právě tento postup s cílem ustanovit IP adresy přípojných zařízení je jedinou možností, jak ustanovit pachatele a zabránit mu v dalším páchaní trestné činnosti. V souvislosti s objasňováním

rozsáhlých podvodů páchaných za pomoci internetu bylo dále zjištěno podezření z porušování zákona o bankách a zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, pokud se jedná o kontrolní činnost bankovních subjektů při zakládání bankovních účtů a nakládání s tímto účtem prostřednictvím internet-bankingu.

Mírný nárůst se projevil u trestného činu **pojistného podvodu** (§ 210 TZ, resp. § 250a tr. zák.), a to o 77 osob stíhaných (+21,5%) a 82 osob obžalovaných (+26,4%). Naopak poklesl počet stíhaných osob pro trestný čin **úvěrového podvodu** (§ 211 TZ, resp. § 250b tr. zák.) o 483 (tj. -18,8%) a o 450 osob obžalovaných (-19,8%) v těchto ukazatelích trestný čin úvěrového podvodu (§ 211 TZ, resp. § 250b tr. zák.). U tohoto trestného činu zaznamenává statistika postupný pravidelný meziroční pokles již od r. 2006, takže výsledek z r. 2011 je prakticky na úrovni jedné šestiny počtů osob stíhaných pro tento trestný čin v r. 2006.

U trestného činu **legalizace výnosů z trestné činnosti** (§ 216 TZ, resp. § 252a tr. zák.) došlo proti r. 2010 (kdy byl konstatován meziroční nárůst o 19 stíhaných a o 17 obžalovaných osob) opět k poklesu na 31 osob stíhaných a 30 obžalovaných. Od r. 2005 tak počty stíhaných osob u tohoto trestného činu oscilují zhruba kolem tří desítek, takže stále tvoří jen minimální část trestné činnosti (jsou víceméně výjimkou). Opět jako v r. 2010 bylo nejvíce těchto trestných činů stíháno v hl. m. Praze (12 stíhaných a 12 obžalovaných osob) a v Jihomoravském kraji (7 stíhaných a 7 obžalovaných osob), na druhé straně např. v Západočeském kraji se tento trestný čin nevyskytuje prakticky vůbec (s výjimkou r. 2010, kdy tam byly stínány i obžalovány 2 osoby).

Problém působí u majetkové a hospodářské trestné činnosti neexistence centrálního registru bankovních účtů, jehož potřebnost je evidentní, chybí však dosud společenský konsensus na jeho zřízení.

KSZ České Budějovice upozorňuje, že se v těchto věcech zvyšuje počet finančních šetření prováděných policejními orgány v rámci vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti. To se odráží i v nárůstu agendy státních zástupců v podobě žádostí podle § 8 odst. 2 tr. ř. Postup orgánů činných v trestním řízení v tomto směru by výrazně urychlilo a zefektivnilo zřízení nějaké podoby centrálního registru, kde by bylo možno v režimu § 8 odst. 2 tr. ř. zjistit k zadanému subjektu (právníké nebo fyzické osobě), u kterého bankovního ústavu má vedeny bankovní účty. Ke zjištění bližších podrobností k takto sdělenému účtu by pak bylo možno opět podle § 8 odst. 2 tr. ř. oslovit konkrétní banku a nebylo by třeba obesílat celé spektrum v ČR působících bankovních ústavů.

Úpadkové delikty stagnují, či přesněji řečeno s výjimkou trestného činu poškození věřitele (§ 222 TZ, resp. § 256 tr. zák.), který se s 15 stíhanými a 15 obžalovanými osobami dostal zpět na úroveň před rokem 2010 (tehdy byly stíhány jen 2 osoby a obžalována 1 osoba) se prakticky téměř vůbec nevyskytují. To platí i při započtení údajů ze zkráceného přípravného řízení, kdy se počet osob stíhaných (včetně zkráceného přípravného řízení) u trestného činu poškození věřitele zvýší o 1 na 16, u obžalovaných (včetně podaných návrhů na potrestání) rovněž o 1 osobu (též na 16), a pak ještě u trestného činu zvýhodnění věřitele, kde se rovněž počet osob stíhaných i obžalovaných zvýší o 1 osobu (ze 3 na 4).

V oblasti **daňové kriminality** lze u obou daňových trestných činů (neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 TZ, resp. § 147 tr. zák., a zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TZ, resp. 148 tr. zák.), rovněž hovořit po r. 2004, resp. 2005 o stagnaci, byť meziročně dochází k pohybům v počtech stíhaných a obžalovaných osob oběma směry, nikoli však zásadním způsobem. Celkem (při započtení údajů i za zkrácené přípravné řízení) bylo v r. 2011 pro trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby stíháno 459 a obžalováno 433 osob, pro neodvedení daně,

pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby bylo stíháno 394 a obžalováno 327 osob. Právní úprava v trestním zákoníku odstranila výkladový problém s možností sčítání škod u zkrácení daně a neoprávněného čerpání nadměrného odpočtu, na druhé straně státní zastupitelství signalizují, že rozdělení kompetencí mezi dva správce daně může působit problémy.

KSZ v Ostravě upozorňuje, že existence dvou správců daně, a to finančního úřadu (spravuje DPH, daň z příjmu) a celního úřadu (spravuje spotřební daň) přináší problémy ve věcech, kde zkrácení daně spočívá např. v dovozu PHM ze zahraničí; tam dochází ke zkrácení daně spotřební, DPH i daně z příjmu, přičemž někdy po určitou dobu zmínění správci daně nemají vědomost o souběžně vedených trestních řízeních. Policie ČR tak na základě trestního oznámení FÚ zahájí prověřování trestného činu zkrácení daně, opatřuje listiny, vyslýchá svědky atd., aby po určité době zjistila, že tutéž činnost, ale ve vztahu ke spotřební dani, provádí celní úřad.

VSZ Praha upozorňuje na situace, kdy v některých případech po uplynutí promlčecí doby pro vymáhání nároku na vymáhání dlužných daní finanční úřady ztrácejí zájem na další spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. Orgány činné v trestním řízení nemohou automaticky aplikovat výsledky daňové kontroly, o podezření z daňové trestné činnosti se dozvídají až se značným odstupem po skončení daňové kontroly. I u těchto trestných činů by bylo vhodné zavést zvláštní účinnou lítost, neboť na prvním místě by měl být zájem státu na doplacení dlužných daní.

MSZ v Praze zaznamenalo specifické problémy v souvislosti s prověřováním trestné činnosti některých rozhodců, u kterých vzbuzují pochybnosti jejich rozhodčí nálezy. Současně bylo zjištěno, že ačkoli rozhodci mají povinnost ukládat své rozhodčí nálezy u příslušných soudů a platit z honorářů za úkony daně, není tato povinnost nikde sledována ani evidována, a to ani po novele zákona č. 216/1994 Sb. provedené zákonem č. 19/2012 Sb. Dosud nevyřešenou zůstává otázka, jakým způsobem je nebo by měla být evidována a kontrolována jejich konkrétní činnost, včetně následného plnění daňové povinnosti.

e) vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti (tab. II/3)

Poněkud se zvýšil počet osob stíhaných (o 20 na celkem 54) i obžalovaných (o 18 na celkem 51) u trestného činu kuplířství (§ 189 TZ, resp. § 204 tr. zák.), nedosáhl však ještě úrovně z r. 2009 (91 stíhaných a 89 obžalovaných osob). Důvody ze zpráv nižších státních zastupitelství nevyplývají. Největší počet stíhaných i obžalovaných osob (shodně po 16) byl zaznamenán v Jihočeském kraji (pokles na 3 osoby v r. 2010 se proto jeví být výjimkou), následovalo hl. m. Praha (13 stíhaných a 12 obžalovaných osob, i tam zřejmě šlo v r. 2010 o výjimku, pokud byla tehdy vykázána jen 1 stíhaná osoba a žádná obžalovaná).

U násilné trestné činnosti státní zastupitelství podstatné změny ve struktuře nezaznamenala, poukazují však zejména na nárůst brutality pachatelů.

Podle VSZ Olomouc převažují i nadále násilné delikty vyvolané podnapilostí či afektem, často ve spojení s dlouhodobými konflikty v rodině, nebo na druhé straně delikty vyvolané z malicherných příčin, často ve veřejných prostorách.

KSZ Ostrava upozornilo, že trestné činnosti tohoto druhu se dopouštějí zejména osoby „nižších sociálních skupin“, především pak osoby s asociálním způsobem života, osoby pravidelně zneužívající alkohol či jiné návykové látky, bezdomovci.

U trestného činu **vraždy** (§ 140 TZ, resp. § 219 tr. zák.) došlo k mírnému snížení počtu osob stíhaných (o 8 na 172) i obžalovaných (o 9 na 154), tento pokles je však v zásadě v relaci s meziročními pohyby v počtu vražd vykazovaných ve statistice státního zastupitelství, přičemž tato trestná činnost stagnuje zejména po dobu posledních 4 let, a to pod hranicí 180 stíhaných osob (s výkyvem na 184 osob právě v r. 2010).

Podle Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v ČR v roce 2011 v uvedeném roce došlo ke spáchání celkem 173 (v roce 2010 také 173) vražd, objasněno bylo 148 (-8) vražd. Jedná se, jako v minulosti, především o vraždy z osobních důvodů, vraždy s podtextem získání finanční hotovosti nebo je zde návaznost na vydírání, prostituci a nákup drog.

Z hlediska **regionálního rozložení** byl největší počet osob stíhán pro tento trestný čin v Severomoravském kraji (37 osob), pak Severočeském kraji (28 osob), následovalo hl. m. Praha (27 osob) a Jihomoravský kraj (25 osob), ovšem v dlouhodobých časových řadách se pozice jednotlivých krajů střídají (až na Jihočeský kraj, který pravidelně vykazuje spíše nižší hodnoty, tam počet více než 20 stíhaných osob je výjimkou zaznamenanou v letech 2003 a 2004). Soudě z těchto statistických údajů (tedy jen podmíněně), dá se uzavřít, že nejde o specifikum žádného regionu, ale spíše o „migrující“ jev závislý na řadě faktorů, z nichž žádný, alespoň zásadního významu pro četnost těchto trestných činů, není pevně ukotven k určitému regionu (místu); dokonce ani metropole (hl. m. Praha) z toho není výjimkou.

Poznatek KSZ Brno, pobočky ve Zlíně, potvrzuje brutalitu pachatelů, když uvádí případ mimořádně surové vraždy mladé studentky v Hulíně v červnu 2011. Pachatel byl již pravomocně odsouzen na 25 let odnětí svobody pro zločin vraždy podle § 140 odst. 2, 3 písm. i), j) TZ a další trestnou činnost.

KSZ Plzeň konstatuje větší počet trestních věcí, kdy se pachatelé po spáchání činu snažili odstranit těla poškozených, či je dokonce odstranili ve snaze zabránit zjištění, že se vůbec stal trestný čin nebo příp. alespoň ztížit jejich odhalení.

U **těžkého ublížení na zdraví** spáchaného úmyslnou formou zavinění (§ 145 TZ, resp. § 222 tr. zák.) došlo k nárůstu počtu stíhaných i obžalovaných osob na úroveň před r. 2010 (na 740 stíhaných a 712 obžalovaných osob), i tak ale v posledních letech (zejm. po r. 2006) se tyto počty pohybují v nižších, až ve významně (cca o třetinu) nižších hodnotách proti minulosti, zejména proti období let 1995-1997.

OSZ pro Prahu 9 zaznamenalo stupňující se brutalitu a počet útoků vůči dětem a starším lidem, napadení na frekventovaných místech i v denních hodinách, trvá i poměrně nízká objasněnost této trestné činnosti, alarmující je i lhostejnost spoluobčanů, často způsobená i obavou z napadení.

Případ použití privilegované skutkové podstaty zabití (§ 141 TZ) se nevyskytl, u trestného činu ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky (§ 146a TZ) se vyskytl jen ojediněle.

Použití privilegované skutkové podstaty ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky dle § 146a TZ byl signalizován toliko jediný, a to u OSZ v České Lípě, kde se jednalo o incident mezi sousedy, kterým vyvrcholily dlouholeté sousedské spory. Soud rozhodl trestním příkazem.

U trestného činu **loupeže** (tab. II/3) došlo k nepodstatnému poklesu počtu stíhaných osob o 28 osob (tj. -1,3%) i obžalovaných osob o 21 (tj. -1%). Nejvíce stíhaných osob pro tento trestný čin vykazuje Severomoravský kraj (414, tj. 19,6% ze všech stíhaných v ČR), následuje Severočeský kraj s 377 stíhanými osobami, hl. m. Praha s 362 a Jihomoravský kraj s 318 stíhanými osobami. Nejméně pachatelů bylo stíháno v Jihočeském kraji (126) a ve Středočeském kraji (162). I pro tento trestný čin je charakteristická zvyšující se brutalita pachatelů, bezohlednost vůči obětem a v zásadě lhostejnost k času a místu spáchání činu. Často tento trestný čin páchají pachatelé ve skupinách.

VSZ Olomouc upozorňuje na nárůst skupinové trestné činnosti, zejména loupeží v kvalifikovaných skutkových podstatách. Jde o dobře organizovanou trestnou činnost, vyznačující se mnohdy sofistikovaným provedením s nebezpečnou výzbrojí, pácháním s využitím policejní výstroje, vysílaček apod.

V obvodu KSZ Plzeň je nejčastěji vedeno trestní stíhání pro trestný čin loupeže a největší nárůst byl zaznamenán u OSZ Karlovy Vary a OSZ Sokolov, přičemž trestný čin loupeže je zde páchan za použití hrubého násilí, zbraně, plánovitě ve spolupachatelství s vytipováním poškozeného. Stále se snižuje věk pachatelů a zároveň se stále stupňuje agresivita pachatelů trestné činnosti bez ohledu na místo a čas. Poškozenými bývají často starší osoby, které se útokům nemohou bránit. KSZ Plzeň dále upozorňuje, že posun v čase páchaní trestných činů loupeže do pracovní části dne byl zaznamenán rovněž v trestních věcech, kde se obvinění trestného činu dopustili útoky směřujícími proti pracovním poboček České pošty, umístěných zejména v okrajových částech města či v menších městech. Výjimkou není opakování jednání stejného pachatele na stejné pobočce pošty.

Další nárůst (výraznější i proti r. 2010) byl zaznamenán u trestného činu **znásilnění** (§ 185 TZ, resp. § 241 tr. zák.), a to o 44 osob stíhaných (na 393) a o 32 osob obžalovaných (na 348). Nárůst v počtu stíhaných osob byl zaznamenán téměř ve všech krajích (až na Severočeský, kde došlo k poklesu o 7 stíhaných osob na 52), výraznější pak v Jihomoravském kraji (o 20 osob na 76) a Jihočeském kraji (o 10 na 34 osob). Již při hodnocení vzestupu této trestné činnosti v r. 2010 byla konstatována souvislost tohoto jevu se změnou skutkové podstaty uvedeného trestného činu v trestním zákoníku, oproti skutkové podstatě v trestním zákoně z r. 1961, která přinesla možnost posuzovat jednání dříve kvalifikované jako trestný čin vydírání jako trestný čin znásilnění, což je vnímáno z hlediska ochrany práv obětí jako změna pozitivní.

OSZ pro Prahu 10 zaznamenalo výrazný nárůst trestných činů znásilnění podle § 185 odst. 1 TZ, a to více jak o 50 %, což je dáno velkým množstvím ubytoven v jeho obvodu, kde se vyskytuje specifická komunita osob, často převažují cizinci.

Současně je však nutno konstatovat, že i při nárůstu počtu stíhaných osob v r. 2011 je jejich počet teprve těsně pod hranicí r. 2005, která byla v té době navíc nejnižší za období od r. 1989. V porovnání s celkově klesajícími trendy vývoje kriminality tu však patrně o vliv změny právní úpravy jde, jeho prokázání by si však vyžádalo rozbor stíhaných případů z hlediska skutkového stavu.

Státní zastupitelství zmiňují zvláště nárůst podání oznamujících některý z trestných činů proti životu a zdraví, kterého se měli dopustit lékaři či zdravotnický personál v souvislosti s výkonem jejich povolání. Mnohdy se však jedná o převážně účelová podání, popř. pramení z nepoučenosti oznamovatelů (rodinných příslušníků poškozených).

Tento trend signalizuje OSZ pro Prahu 5 a současně uvádí, že ve většině případů se nejedná o kvalifikované podání, nýbrž o podání rodinných příslušníků či dalších osob, kterým nahrazují mimotrestní postupy při domáhání se satisfakce či náhrady. Současně je ale tento postup zvolen i tzv. specializovanými advokátními kancelářemi s tím, že je očekáváno vypracování znaleckého posudku s jeho dalším využitím mimo trestní řízení. Lze očekávat, že v budoucnosti dojde k nárůstu těchto podání, a bude se týkat i informovaných souhlasů pacienta či celkového zajištění standardů lékařské péče v případech nutnosti spolufinancování léčby. Rovněž dochází k enormnímu nárůstu nákladů trestního řízení v případě nutnosti přibírat znalecké ústavy.

Zhoršuje se i kvalita znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, kdy díky nejednoznačné úpravě podmínek pro zapsání do seznamu znalců dochází ke snížení kvality jednotlivých znalců.

Podle MSZ Praha se množí situace, kdy znalec nedokáže obhájit své závěry u hlavního líčení, čímž dochází ke změně důkazní situace v řízení před soudem, a v obžalobně použitá právní kvalifikace se stává neudržitelnou.

U trestného činu **obchodování s lidmi** (§ 168 TZ, resp. § 232a tr. zák.) jsou uváděny poznatky především k formám jiného než sexuálního vykořisťování, nadto spíše sporadicky, což zřejmě souvisí i s dosud ne zcela ujasněným výkladem pojmu různých forem

vykořisťování. Zejména jde o tzv. pracovní vykořisťování, kde se se vyskytují aplikační problémy s rozlišením pojmů „nucená práce“ a „jiné formy vykořisťování“, u nichž při neexistenci jejich legální definice má někdy praxe obtíže s prokazováním jejich naplně. Typické pro tyto případy je zneužívání slabého postavení cizinců usilujících o vstup na trh práce, přičemž většina z nich není ani dostatečně materiálně zajištěna, ani vybavena jazykově, takže jsou závislí na zprostředkovatelích, jimiž se stávají v řadě případů i jejich krajané pobývající v ČR již po delší dobu a seznámení proto s prostředím, v němž se dobře orientují, mají navázány kontakty i na příslušné firmy a další zprostředkovatele atd.

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku zmiňuje, že v oblasti obchodu s lidmi je ČR již několik posledních let zemí především cílovou a transitní, méně pak zdrojovou. Zemí cílovou představuje především pro občany Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu a Mongolska a přibližně od roku 2010 velkou měrou pro občany Rumunska a Bulharska. Výjimkou nejsou ani migranti z exotičtějších částí světa (Honduras, Brazílie apod.). Pro Velkou Británii, Itálii, Španělsko, Německo a Skandinávii bývá Česká republika zemí zdrojovou. Nejčastějšími formami vykořisťování na území ČR zůstávají sexuální a pracovní.

KSZ České Budějovice uvádí případ obchodování s lidmi, jehož objektem jsou dívky z Nigérie. Pachatelé, rovněž z Nigérie, využívají špatné sociální situace poškozených v domovském státě, nízké úroveň vzdělání, neznalosti jazyka a prostředí. Pod příslibem obstarání práce v kadeřnických salonech je dopraví do ČR, kde je umístí do nočních podniků a přinutí vykonávat prostituci s tím, že si musí odpracovat dluh na nákladech za dopravu do ČR. S dívkami se velmi těžce navazuje kontakt, neboť kromě obvyklých výhrůžek jsou svázány praktikami woodoo a šamanství. Problém způsobuje i to, že pachatelé mezi sebou komunikují různými dialekty a nářečmi, kdy nemusí existovat tlumočníci.

KSZ Plzeň nezaznamenalo žádný případ obchodování s lidmi, který by spočíval v pracovním vykořisťování, eviduje pouze věc, v níž je obviněný stíhán pro zvlášť závažný zločin obchodování s lidmi, kterého se měl dopustit tím, že po dobu nejméně půl roku výhrůžkami a násilím nutil poškozenou, u které byla zjištěna mentální retardace, k prostituci. Proti předchozím letům nebyla řešena žádná trestní věc, která by spočívala v „dovozu“ žen ze zahraničí do nočních podniků.

KSZ Ústí nad Labem eviduje několik případů obchodování s lidmi. Jde např. o případ obviněných občanů Ukrajiny, kteří zneužili tísně vyvolané nepříznivými majetkovými poměry poškozených, jež poškozeným znemožňuje uspokojování základních potřeb. Obvinění s nimi uzavřeli bezúplatné dohody o výkonu práce (často za jiných než slíbených podmínek), ale také za účelem vykořisťování, které spočívalo v neoprávněném přisvojování finančních prostředků, v zadržování mzdy, protiprávním strhávání a vymáhání často jednostranně určených dluhů (vznikly již samotným zprostředkováním práce), v požadování přemrštěných poplatků za „služby“ spojené s jejich pobytem na území ČR, nebylo jim hrazeno zdravotní a sociální pojištění. Poškození byli po sjednání pro určitého odběratele nuceni obžalovanými pracovat i proti své vůli.

V další věci šlo o obchodování s lidmi za účelem prostituce a fiktivních sňatků na území Velké Británie. Obchodovány byly dívky z ČR ze sociálně slabých vrstev, většinou se základním vzděláním. Ve věci se velmi osvědčilo působení mezinárodního vyšetřovacího týmu v rámci mezinárodní justiční spolupráce.

KSZ Brno uvádí případ skupiny Ukrajinců, kteří využívají toho, že v České republice pobývají již delší dobu a orientují se v prostředí. Přijíždějícím cizincům (zejména Ukrajincům), kteří chtějí v ČR pracovat, ale nejsou jazykově vybaveni, a tedy neschopní vyřídít si potřebné povolení, zajišťují ubytování, získávají pro ně povolení k pobytu (na základě formálně zřízených družstev, jejichž členy se cizinci formálně stanou, v některých případech opatří falzifikáty těchto povolení) a následně zajistí i práci - vesměs úklidové práce v obchodních centrech. Tato pracovní síla je nabízena přes právnické subjekty, s nimiž odběratel uzavře smlouvu. Cizinci jsou nuceni pracovat 12 hodin denně, 7 dnů v týdnu za mzdu kolem 50,- až 60,- Kč/hod., přesto se do České republiky vracejí a podezřelé znovu o pomoc při zajišťování práce vyhledávají.

MSZ Praha uvádí za r. 2011 jedno odsouzení pro trestný čin obchodování s lidmi, v jehož rámci byl pachatel pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 7 let za to, že kořistil z prostituce poškozené, která trpěla mentální retardací středního stupně. Právě v tom, že poškozená díky svému psychickému postižení nebyla schopna rozhodovat o svém sexuálním životě a podvolovala se přání odsouzeného, byl

spatřován rozdíl oproti jednání, které lze podřadit pod skutkovou podstatu trestného činu kuplířství podle § 189 TZ.

f) trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (tab. II/5)

U **rasově motivované** trestné činnosti (v údajích podle počtu stíhaných a obžalovaných osob, bez zkráceného přípravného řízení) se rovněž projevuje stagnace s meziročními výkyvy u jednotlivých trestných činů. Z těch nejzávažnějších byla statisticky vykázána 1 stíhaná (a současně i obžalovaná) osoba pro rasově motivovaný pokus trestného činu vraždy [§ 140 odst. 3 písm. g) TZ, resp. § 219 odst. 2 písm. g) tr. zák.], a to v obvodu MSZ Praha, pachatelem byl slovenský občan a obětí byl muž.

Obviněný na ulici v Praze 7 napadl nejprve slovně poškozeného L. B. a oslovil jej „ty cikáne“, a když mu poškozený odpověděl, že není cikán, došlo mezi nimi k fyzické potyčce, při které obviněný vytáhl nůž a bodl poškozeného do zad, ten silně krvácející, před ním začal utíkat do domu, kde se nachází Armáda spásy, obviněný jej s nožem v ruce pronásledoval a v chodbě domu ho opětovně 2x bodl do hrudníku, přičemž v pokračování útoku mu zabránili 3 přítomní muži, kteří jej zadrželi až do příjezdu policie. Soud nakonec rasový motiv neuznal s tím, že obžalovaný prvotně neměl úmysl poškozeného usmrtit, tento pojal až ve vystupňovaném emočním afektu poté, kdy jej poškozený a další muž fyzicky napadli. Dle soudu šlo o běžný situační konflikt, čin spáchaný v afektu a opilosti, nikoli o čin rasově motivovaný.

Trestný čin těžkého ublížení na zdraví s rasovým motivem [§ 145 odst. 2 písm. f) TZ, resp. § 222 odst. 2 písm. b) tr. zák.] zaznamenán nebyl, stejně tak ani trestný čin vydírání [§ 175 odst. 2 písm. f), resp. § 235 odst. 2 písm. f) tr. zák.].

Ačkoli trestná činnost tohoto typu stagnuje,² nelze ji podceňovat, zejména v období, kdy se společnost obecně potýká s problémy, což může vést i k radikalizaci určitých skupin.

KSZ v Praze evidovalo dva případy žhářských útoků vůči objektům, v nichž bydleli Romové (v červenci 2011 se 4 pachatelé dopustili tohoto jednání v obci B. v okrese Kolín, v srpnu 2011 neznámý pachatel vhodil zápalnou láhev do drážního domku v obci K. na Rakovnicku); ačkoli k závažnějším následkům nedošlo, jde svou povahou o případy mimořádně závažné.

KSZ České Budějovice zmiňuje rasově motivovaný útok 2 obviněných na černošskou zpěvačku v restauraci ve Vimperku dne 26. 11. 2011.

V obvodu KSZ v Ústí nad Labem se v r. 2011 nacházela dvě ohniska sociálních nepokojů – jednalo se o Nový Bor na Českolipsku a o města ležící ve Šluknovském výběžku, zejména Rumburk a Varnsdorf. V Novém Boru napětí eskalovalo po tzv. mačetovém útoku příslušníků romské rodiny proti hostům jednoho z novoborských barů. Následovaly demonstrace s projevy podpory hnutím potlačujícím práva a svobody (slovními i nošením oděvů se znaky a nápisy této povahy).

OSZ Ústí nad Labem zaznamenalo v samotném Ústí nad Labem naopak případ napadení řidiče MHD dvěma romskými občany, kteří nastoupili do dopravního prostředku, aniž se prokázali platnou jízdenkou, a na výzvu řidiče reagovali jeho fyzickým napadením provázeným urážkami na adresu většinové komunity.

Typově jsou dále zaznamenávány případy, které nemají čistě rasový podtext, ale pramení ze vzájemné nesnášenlivosti pro odlišnosti názorů a postojů či příklonů k určitým „ikonám“, s nimiž se potencionální pachatelé natolik ztotožní, že to vede, zvláště ve vyhrocených

---

² Podle údajů citované Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku z celkového počtu 317 177 zjištěných trestných činů na území ČR bylo v období od 1. ledna do 31. prosince 2011 zaevidováno 238 (což činí -14 oproti roku 2010) trestných činů s extremistickým podtextem, tj. cca 0,08 % z celkového objemu zjištěné kriminality.

situacích, až k projevům agresivity, nenávisti a fyzického napadání osob i útokům proti majetku. Typickým příkladem toho jsou případy tzv. sportovního násilí a konfliktů mezi fanoušky sportovních klubů, které může přerůst v násilí namířené proti širší veřejnosti a majetku.

OSZ pro Prahu 7 se v rámci spolupráce s Policií ČR účastní všech fotbalových zápasů na AC Sparta Praha, které jsou zařazeny do kategorie rizikových. V rámci těchto opatření státní zástupkyně společně s policií monitoruje průběh před, během i po skončení zápasů. Tato spolupráce se jeví jako velmi vhodná a účelná, když je možno okamžitě reagovat na vzniklou situaci, vyhodnotit ji a ihned dát pokyn policii k učinění konkrétních opatření. V roce 2011 byly podány obžaloby na pachatele, kteří při fotbalovém utkání zapálili světlice, tu následně vhodili do hlediště mezi další fanoušky, přičemž světelným a kouřovým efektem byl narušen průběh utkání. Jednání bylo kvalifikováno jako přečin výtržnictví podle § 358 odst. 1 tr. zákoníku. Soud v těchto věcech nejprve vydal trestní příkaz, ale po podání odporu byla věc po hlavním líčení postoupena k projednání přestupku. Stížnosti státního zástupce byly odvolacím soudem zamítnuty.

OSZ pro Prahu 10 divácké násilí v rámci rizikových fotbalových utkání zaznamenalo z důvodu umístění fotbalových stadionů Slavia Praha a Bohemians 1905. Nejčastěji je řešeno v rámci přestupkových řízení. V roce 2011 bylo stíháno zhruba kolem 50 osob. Postih se daří díky kvalitním kamerovým záznamům a vyhodnocení specialistů PČR, kteří mají i osobní znalost rizikových fanoušků. Trestná činnost je kvalifikována jako trestný čin poškození cizí věci podle § 228, výtržnictví podle § 358, ev. násilí proti úřední osobě podle § 325 TZ.

g) drogová kriminalita (tab. II/7)

U **drogové** trestné činnosti (trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ, resp. § 187 tr. zák., a další trestné činy až po § 287 TZ, resp. § 188a tr. zák.) u stíhaných a obžalovaných osob (bez případně vedeného zkráceného přípravného řízení) došlo k nárůstu především u prvně jmenovaného trestného činu (který je současně početně nejvýznamnějším i povahou nejzávažnějším), a to na 2265 stíhaných osob (o 363, tj. +19,1%) i obžalovaných osob (o 345, tj. +19,7%). V absolutních počtech **je to vůbec nejvyšší hodnota** v obou ukazatelích od r. 1990.

Přitom se na tomto nárůstu větší či menší (ne však zcela bezvýznamnou měrou) podílely všechny kraje vyjma kraje Jihočeského, kde šlo jen o zanedbatelný nárůst stíhaných osob o 5 (na 197) a obžalovaných o 4 (na 190). Na druhé straně tento kraj jen nepatrně zaostává za Západočeským krajem, který je se 185 stíhanými a 180 obžalovanými osobami pro tento trestný čin na druhé nejnižší úrovni v ČR. Také Východočeský kraj vykazuje hodnoty pod 200 stíhaných a obžalovaných osob (konkrétně 193, resp. 189), ale tam již došlo k výraznějšímu vzestupu v desítkách stíhaných i obžalovaných osob.

V obecně rovině (na základě zpráv nižších stupňů) lze v této oblasti zaznamenat tato zjištění:

- dále se množí indoorové pěstírny konopí (resp. daří se jejich odhalování a stíhání pachatelů); do této trestné činnosti jsou zapojeny především vietnamské skupiny, které distribuují konopí na vietnamských tržnicích v ČR do ciziny, protože domácí český trh je malý; právě u této trestné činnosti je žádoucí věnovat zvýšenou pozornost finančnímu šetření za účelem odčerpání výnosu ze zločinu,
- vietnamské tržnice se stávají na drogové scéně v souvislosti s distribucí zejména pervitinu a konopí velkým fenoménem (zaznamenávají zejm. KSZ v Plzni a KSZ v Ústí nad Labem),
- byl zaznamenán nárůst nelegálních dovozů léčivých přípravků s obsahem pseudoefedrinu ze sousedního Polska,

- rozhodovací praxe soudů, ve vazbě na judikaturu NS, dlouhodobě tenduje ke zmírňování právní kvalifikace u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TZ, mj. s odkazem na úvahy o společenské škodlivosti a potřebu nepřepínat trestní represí; znak „velkého rozsahu“ [§ 283 odst. 3 písm. c) TZ] soudy (zejména VS Praha) shledávají naplněným jen ojediněle (až od 1 kg pervitinu); dosud se nepodařilo, ani přes úsilí NS, nalézt jednoznačná kritéria pro sjednocení aplikační praxe stran používání právní kvalifikace u těchto kvalifikačních znaků.

Podle VSZ Olomouc nejvíce případů na úseku drogové trestné činnosti se týká velkopěstíren marihuany provozovaných vietnamskými komunitami, a vývozu marihuany do zahraničí. KSZ České Budějovice upozorňuje na nový trend, kdy Vietnamci pěstují konopí v krátkodobě pronajatých hospodářských objektech. Tyto objekty jsou pronajímány cizinci, patrně i místní vietnamské komunitě neznámému. Konopí je pěstováno pouze krátkodobě v řádu několika sklizní osobami, které se zdržují výhradně v těchto „pěstírnách“. Vypěstované a zpracované konopí je předáváno dalším Vietnamcům, kteří působí jako kurýři a nemusí ani znát osoby, od nichž konopí či marihuanu přebírají a osoby, jimž toto následně dodávají. Takovéto „pěstírny“ bývají nelegálně připojeny ke zdrojům elektřiny, a proto v krátkodobém časovém horizontu není možno zaznamenat ani zvýšený odběr elektrické energie. Objekty bývají poté za nezjištěných okolností vyklizeny. KSZ Ústí nad Labem registruje na drogové scéně zásadní nárůst počtu pachatelů z řad vietnamských občanů. Jedná se jak o vysoký počet kvalitně vybavených a odborně provozovaných pěstíren konopí, tak o výrobu psychotropní látky metamfetamin ve vysoké čistotě a velkých objemech. Drogy jsou převážně vyváženy do SRN.

KSZ Plzeň uvádí nárůst počtu trestného činu podle § 283 TZ i ve své vlastní působnosti. Pro tento trestný čin byli stíháni především občané vietnamské národnosti, kteří se ho dopouštěli především distribucí pervitinu a marihuany. Tyto drogy ve velkém rozsahu prodávali odběratelům německé národnosti, k prodeji drog docházelo především na tržnicích bezprostředně sousedících se SRN. Na to reagovali i někteří politici a orgány SRN ve sdělovacích prostředcích, totiž, že české orgány nepostupují dostatečně razantně proti distributorům drog působících na vietnamských tržnicích, což se na německé straně projevuje v nárůstu počtu osob zadržovaných s pervitinem či marihuanou dovezenými z ČR. Tomuto problému bylo věnováno společné setkání zástupců Policie ČR, Celní správy ČR a státních zástupců KSZ v Plzni a v Ústí nad Labem se zástupci obdobných orgánů SRN z oblastí, které mají společnou hranici s ČR, a společné pracovní setkání vedení KSZ v Plzni a OSZ z příhraničních oblastí s bavorskými kolegy v říjnu 2011 v Selbu. Tento postoj byl prezentován rovněž v německém tisku na tiskové konferenci, která po setkání následovala.

KSZ Brno upozorňuje na pokračující dovoz kokainu z Jižní Ameriky a na druhé straně snížení dovozu syntetických drog z Číny, což je přičítáno rozšíření seznamu zakázaných látek i o tyto syntetické drogy. Konstatován je i stále aktivní pouliční prodej drog, na kterém se podílí i Romové, ač obecně užívání drog odsuzují.

U stanovení množství omamných látek zakládajícího možnost postihu zejména pro přísnější skutkové podstaty těchto trestných činů, potýká se praxe nejen s nejednotností názorů na samotné množství i na způsob jeho stanovení, ale také s tím, jak tyto (zejména nejpřísnější) znaky legálními procesními postupy dokumentovat. Státní zastupitelství poukazují na problematický dopad trendu zmírňovat kriminalizaci takového jednání pomocí stanovování vyšších hranic zejména podle množství či dokonce kvality drog (obsahu „čisté“ látky) spočívající i v tom, že to pak vylučuje, aby se taková množství vůbec dala reálně prokázat, nejde-li o zcela výjimečné případy jednorázového hromadného záchytu přepravované drogy během distribuce.

KSZ Hradec Králové uvádí, že pouze výjimečně se v rámci prověřování a sledování této trestné činnosti podařilo prokázat a zjistit množství cca 1 kg, většinou se jedná o množství kolem 0,5 kg. Další sledování pachatelů této trestné činnosti s cílem, aby bylo možné prokázat a odůvodnit právní kvalifikaci dle § 283 odst. 1, 3 písm. c) TZ, je nereálné, neboť uvedený postup by mohl být napaden s odůvodněním, že policie umožnila bezdůvodné páchaní trestné činnosti, resp. byla schopna zasáhnout podstatně dříve.

Totéž krajské státní zastupitelství *de lege ferenda* vnímá negativně snahu omezit navrhované dohodovací řízení pouze na přečiny či zločiny s trestní sazbou do 10 let, neboť v poslední době byly zaznamenány konkrétní případy, kdy bylo možno tento postup využít právě v případě drogové trestné činnosti u věcí s příslušností krajského soudu, neboť věc byla zcela doznaná a nebyl důvod věc dlouhodobě projednávat v hlavním líčení, ke kterému se svědky - odběratele drog podaří dostat pouze s velkými obtížemi.

Nový trend se objevil u syntetických drog v podobě „napodobenin“ standardních nelegálních látek. Jejich složení neodpovídá látkám zařazeným v příslušných seznamech, avšak co do vlastností (účinků na uživatele) mají tyto „napodobeniny“ obdobné účinky (avšak s možnými nepředvídatelnými důsledky pro zdraví či život uživatele).

MSZ Praha, které na tento trend upozorňuje, dodává, že vývoj v této oblasti postupuje rychle kupředu a drogový byznys se stává stále výnosnějším. Spolu s tím rostou i investice, již není problémem zaplatit fundované chemiky, kteří jsou schopni vytvořit nové látky, mající účinky obdobné „starým“ drogám, avšak jejich složení není uvedeno na seznamu a tím je fakticky dočasně znemožněn i postih a zamezení distribuce těchto látek mezi uživatele. Proto je třeba i nadále pružně reagovat na vývoj na drogové scéně, aby bylo možno předvídat nové trendy a adekvátně na ně včas reagovat. Nelze rovněž přehlédnout i tu skutečnost, že u tzv. „nových“ látek nejsou dostatečně známy jejich skutečné účinky, což může ve svých důsledcích vést až k ohrožení života a zdraví konzumentů.

KSZ Ústí nad Labem uvádí znatelný nárůst počtu případů dovozu léčiv z Polska. Jedná se o léky obsahující látku pseudoefedrin, která je snadno dostupným způsobem z léčiv extrahována a následně využívána pro výrobu psychotropní látky metamfetamin. Dovoz uvedených léčiv z dalších zemí přitom naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku, když takováto léčiva lze podřadit pod definici prekursorů.

Podle názoru KSZ Plzeň účinnějšímu řešení nepřispívá určitá roztržitost oprávnění mezi více orgány. Na odhalování trestné činnosti se podílejí útvary národní protidrogové centrály, celní protidrogové jednotky Generálního ředitelství cel, Krajského ředitelství Policie ČR Plzeňského kraje a Krajského ředitelství Policie ČR Karlovarského kraje. Tyto útvary si sice vyměňují poznatky, ale na vlastním odhalování trestné činnosti pracuje každý z těchto útvarů samostatně. Stejná roztržitost působení je rovněž u německých orgánů, takže pro české policejní orgány je někdy poměrně složité najít odpovídajícího partnera. V budoucnu bude nutno i z této složité situace najít východisko.

Drogová trestná činnost zůstává jednou z nejzávažnějších forem trestné činnosti, která je trvale na vzestupu, s prognózou pokračování tohoto trendu.

Přetrvává nutnost sledovat průběžně vývoj a v přiměřených časových intervalech reagovat legislativním opatřením na aktuální situaci na nelegálním drogovém trhu v ČR.

Činnost skupin organizujících trh s drogami, zejména pěstování a distribuci konopí, by měla být monitorována i s cílem zjistit, zajistit a odčerpat výnosy z těchto nelegálních zdrojů.

Činnost těchto skupin pachatelů - cizích státních příslušníků (zejména občanů vietnamské státní příslušnosti) je usnadňována i nedůslednostmi v postupech orgánů veřejné správy, počínaje evidencí cizinců a pobytu, a konče daňovou kontrolou. Rovněž orgány činné v trestním řízení by měly postupovat koordinovaně, ve vzájemné součinnosti a na základě včasné výměny informací.

h) trestné činy v dopravě (tab. II/7a)

Žádné zásadní nové poznatky u trestné činnosti v dopravě nebyly signalizovány, přetrvává problém s dokazováním míry ovlivnění řidiče jinou omamnou látkou než alkoholem u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 TZ, resp. § 201 tr. zák.).

Celkově bylo stíháno v r. 2011 pro trestné činy spáchané v dopravě (včetně zkráceného přípravného řízení, údaj zjištěn podle sestavy ze statistických listů trestních, znak sledované okolnosti trestné činnosti) 22375 osob, obžalováno bylo 20798 (tj. 92,95% obžalobnost). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání (použito u 1240 osob z celkově 1400 osob, vůči nimž bylo zastaveno trestní stíhání), zatímco ve zkráceném přípravném řízení, v němž byla vyřízena převážná část této trestné činnosti (proti 17962 osobám, takže toto zjednodušené řízení bylo vedeno proti 80,3% osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě) činí obžalobnost (poměr podaných návrhů na potrestání ke všem vyřízeným osobám) 99,2%. Vycházejí z těchto údajů lze říci, že trestná činnost v dopravě představuje cca 21,7% podíl na celkové kriminalitě (podle počtu stíhaných osob a osob vyřízených ve zkráceném přípravném řízení).

MSZ v Brně zaznamenalo pokles nápadu trestních věcí. Provedlo proto vlastní zjištění u MŘ Policie ČR za účelem zjištění počtu zadokumentovaných přestupků spáchaných řidiči ovlivněnými alkoholem v množství menším než 1 promile v letech 2007 až 2011 a z porovnání počtu těchto přestupků a klesajícího nápadu trestních věcí za stejné období let 2007 až 2011 dovozuje, že příčinou tohoto poklesu jsou finanční restrikce u Policie ČR a její neuspokojivý personální stav, projevující se snížením rozsahu hlídkové služby.

Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky zůstává jedním z nejčtetnějších trestných činů (stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení bylo 12432 osob, tj. 12,1% ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení) a už jen spolu s trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 TZ, resp. § 171 tr. zák.), pro který bylo stíháno a ve zkráceném přípravném řízení řešeno celkem 12307 osob (tj. 11,9% ze všech stíhaných věc. zkráceného přípravného řízení) tak nadále významně ovlivňuje celkovou kriminalitu.

Dokazování trestné činnosti spojené s řízením motorového vozidla pod vlivem omamné a psychotropní látky (odlišné od alkoholu) je **nadále velmi komplikované a nákladné a požadavky na jeho rozsah (založené na judikatuře) nepřihlízejí ke specifické ovlivnění řidiče drogou, která působí (na rozdíl od alkoholu) zcela individuálně, toto působení není přímo a jednoduše závislé jen na kvantitě či kvalitě užití omamné látky.** Všechna krajská státní zastupitelství bez rozdílu kritizují stávající judikaturu, která trvá na dvou znaleckých posudcích (z oboru toxikologie a psychiatrie), což způsobuje v praxi značné obtíže z hlediska prokázání stupně ovlivnění řidiče požitím takové látky, nehledě na nákladnost těchto procesů. V lepším případě je postup aplikační praxe nejednotný, tj. připouští průkaz viny tímto trestným činem i mimo rámec tohoto požadavku. KSZ v Plzni poukazuje na komplikovanost dokazování, Policie ČR se snaží přesunout postih pachatelů do přestupkového řízení a těžiště dokazování převést na správní orgány. KSZ Hradec Králové zastává též názor a požaduje řešit tento problém vydáním stanoviska k posuzování nálezu těchto omamných látek v krvi řidiče (**jde však – jak je nutno upozornit – o problém velice komplikovaný, což potvrzují diskuse na seminářích Justiční akademie pro soudce a státní zástupce**). Vzhledem k uvedeným problémům jsou v rámci trestního řízení v této oblasti prověřovány či vyšetřovány pouze případy, kdy z poznatků policistů, kteří prováděli silniční kontroly řidiče vozidla, a z klinického vyšetření lékařem je, s ohledem na chování,

dáno důvodné podezření, že osoba řídila motorové vozidlo ve stavu vylučujícím způsobilost. V ostatních případech se tyto věci projednávají v rámci přestupkového řízení.

Zatím se nepodařilo dosáhnout shody na změně úpravy, která by dovolila postihovat jakékoli (tedy i nepatrné, tzv. nulová tolerance) ovlivnění uvedenou látkou, což by uvedený problém vyřešilo, a to ku prospěchu bezpečnosti všech ostatních účastníků (zejména silniční) dopravy.

Přístup požadující uvedená znalecká zkoumání a zjišťování konkrétního stupně ovlivnění řidiče takovou látkou pomíjí skutečnost, že toto ovlivnění je krajně individuální, způsobené zpravidla kombinací různých látek, je závislé na mnoha faktorech, mění se časem i s odstupem času od požití látky, a de facto se nedá k okamžiku řízení vozidla objektivně vyzkoumat. Podle názorů požadujících zpřísněný postih tohoto jevu vycházejících z praktických zkušeností i z obecného poznání o vlivu těchto látek na člověka, je řidič i po požití velmi malého množství uvedených látek nezpůsobilý řídit motorové vozidlo a představuje významné a reálné nebezpečí pro ostatní účastníky silničního provozu a veřejnost vůbec.

i) trestné činy proti životnímu prostředí (tab. II/9)

Tento druh trestné činnosti se nadále vyskytuje ojediněle, častější výskyt byl v r. 2011 zaznamenán jen u trestného činu poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti (§ 294 TZ, resp. § 181b tr. zák.), pro který bylo celkově stíháno (včetně zkráceného přípravného řízení) 9 osob.

Konkrétní poznatky k této oblasti kriminality z podkladových materiálů státních zastupitelství nevyplývaly.

Jen KSZ v Ústí nad Labem poznamenává, že v obvodu OSZ Jablonec byl zjištěn jeden případ nepovoleného provozování skládky odpadů a případ nelegálního dovozu odpadu do ČR ze zahraničí za účelem jeho likvidace.

Významnou změnu přinesla novela trestního zákoníku č. 330/2011 Sb., která výrazně zasáhla do formulace skutkových podstat u trestných činů proti životnímu prostředí z účinností od 1. 12. 2011. Její případné důsledky se mohou reálně projevit až v průběhu roku 2012.

j) činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými (tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)

(1) mladiství

U trestné činnosti (provinění, podle terminologie zákona) **mladistvých** (osoby ve věku 15 až 18 let) došlo opět k dalšímu poklesu počtu osob **stíhaných a řešených ve zkráceném přípravném řízení** o 204 osob (na 3789), což je pokles o 5,1%, na **vůbec nejnižší počet od r. 1990**. Mladistvých postavených před soud (na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání) bylo méně o 86 (celkem 3091, tj. -2,7%) a jde jen o **nepatrně vyšší počet než v r. 1990, kdy byl počet v obou kategoriích vůbec nejnižší**, a to díky tehdejší rozsáhlé amnestii (tehdy to bylo 3031 mladistvých). Podíl mladistvých na všech známých stíhaných osobách (a řešených ve zkráceném přípravném řízení) v roce 2011 činil 3,7% (v r. 2010 to bylo 3,9%), takže zůstává prakticky na stejné úrovni předchozích let. Jde o dlouhodobě pokračující trend, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již v předchozích letech, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď ze statistických údajů na tuto otázku dát nelze. Jednou z příčin může být též zastření identity pachatelů (tedy i věku) u trestné

činnosti neznámých pachatelů. Zda tomu tak je skutečně, nelze statistickými údaji prokázat. Rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory.

OSZ Znojmo usuzuje, že vysoký podíl stíhaných mladistvých pachatelů je podmíněn počtem ústavů nacházejících se v okrese Znojmo (celkem 4 ústavy, z toho 3 výchovné), přičemž chovanci těchto ústavů je páchána trestná činnost na území celé republiky, avšak následně je v těchto trestních věcech vykonáván dozor tímto okresním státním zastupitelstvím.

Regionálně byl v absolutních hodnotách nejvyšší počet mladistvých stíhaných a řešených ve zkráceném přípravném řízení v roce 2011 zaznamenán opět v Severomoravském kraji (946 mladistvých), pak v kraji Jihomoravském (683 mladistvých) a teprve potom v Severočeském kraji (666 mladistvých). Celkem 1629 mladistvých řešených ve vyšetřování nebo ve zkráceném přípravném řízení v obou moravských krajích představuje téměř poloviční nápad trestné činnosti mladistvých v celé ČR (konkrétně 43%). Nejnižší absolutní počet mladistvých naopak vykazuje nadále hl. m. Praha (224 mladistvých) a Jihočeský kraj (256 mladistvých), avšak zatímco u Jihomoravského kraje je to 3,96% ze všech stíhaných osob, u hl. m. Prahy je to jen 1,75% v téže kategorii, takže je to opět v celé ČR nejnižší podíl.

U této kategorie pachatelů nadále převažuje majetková trestná činnost, nejvíce trestný čin **krádeže** (§ 247 tr. zák., resp. § 205 TZ), v kategorii stíhaných mladistvých a mladistvých vyřízených ve zkráceném přípravném řízení bylo vykázáno celkem 1840 osob, na druhém místě to byl trestný čin poškození cizí věci (§ 228 TZ, resp. § 257 tr. zák.) s 537 mladistvými, následoval trestný čin výtržnictví (§ 358 TZ, resp. § 202 tr. zák.) s 520 mladistvými, dále pak trestný čin porušování domovní svobody (§ 178 TZ, resp. § 238 tr. zák.) s 506 mladistvými, a pak až s odstupem poměrně čteně se vyskytující trestný čin loupeže (§ 173 TZ, resp. § 234 tr. zák.) s 293 mladistvými, až za ním následovaly další trestné činy, tj. ublížení na zdraví (§ 146 TZ, resp. § 221 tr. zák.) s 282 mladistvými, trestný čin maření úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 TZ, resp. § 171 tr. zák.) se 191 mladistvými a další.

Ani podle počtu obžalovaných mladistvých (bez návrhů na potrestání na mladistvé; těch bylo podáno na mladistvé výrazně méně – celkem na 461 mladistvých) se charakter mladistvými páchané trestné činnosti nijak výrazně nemění. Pomine-li se jasně převažující majetková a s ní související trestná činnost (lze se např. domnívat, že trestný čin porušování domovní svobody je ve valné části páchán právě v souvislosti s majetkovou trestnou činností, při vloupáních) bylo (v kategorii nejzávažnějších trestných činů) obžalováno pro trestný čin (provinění):

- **vraždy** (§ 140 TZ, resp. § 219 tr. zák.) 8 mladistvých (tj. nárůst zvýšil o 1 osobu), což představuje podíl na všech obžalovaných osobách ve výši 5,19% (nárůst o necelé procento, konkrétně +0,9%),
- **loupeže** (§ 173 TZ, resp. § 234 tr. zák.) o 35 mladistvých méně než v r. 2010 (celkem 286, tj. -10,9%), jejich podíl na všech obžalovaných pachatelích pro tento trestný čin činil v r. 2011 13,93% (jde o pokles o 1,55%),
- **znásilnění** (§ 185 TZ, resp. § 241 tr. zák.) o 5 mladistvých méně (21 proti 26 v předchozím roce) a blíží se tak - co do podílu na všech obžalovaných pachatelích - hranici 5% (konkrétně činil 6,03%).

Z hlediska **regionálního rozložení** nejvíce **vražd** spáchali mladiství v Severomoravském kraji (4 osoby), pak v hl. m. Praze (2 osoby). **Loupeže** se mladiství dopouštěli nejčastěji v Severomoravském kraji (65 osob), v Severočeském kraji (59 osob) a v Jihomoravském kraji (55 osob). U **znásilnění** byl na prvním místě Severočeský kraj (8 mladistvých), následoval Západočeský kraj (4 osoby) a Jihočeský kraj (3 mladiství).

(2) nedospělci

V kategorii **nedospělců** (dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných) bylo vykázáno podle statistických údajů 1776 osob (v r. 2010 to bylo 1822 osob, v r. 2009 ještě 2430 osob), což je další, byť nepatrný pokles o 46 osob (tj. -2,5%, v r. 2010 byl zaznamenán meziroční pokles -25%). Proto i pro rok 2011 platí, že v této kategorii byl zaznamenán další vůbec **nejnižší počet za období od r. 1989**. Ohledně možné příčiny platí totéž, co bylo řečeno u mladistvých. Ostatně tyto dvě kategorie na sebe věkově bezprostředně navazují, takže je logické, že při poklesu počtu nedospělců se tento pokles může promítnout i u starší věkové kategorie mladistvých, vezme-li se v úvahu, že zde může být řada takzvaně recidivujících pachatelů, zvláště u drobné majetkové trestné činnosti (v kategorii činů jinak trestných).

Regionálně je (co do četnosti protiprávní činnosti podle počtu statisticky vykázaných osob - nedospělců) tato trestná činnost nejvíce rozšířena, podobně jako tomu bylo u mladistvých (a podobně jako v r. 2010) v Severomoravském kraji (celkem 356 osob), následuje Severočeský kraj (324 osob) a na třetím místě je Jihomoravský kraj (311 osob, nárůst o 15 osob). Oba moravské kraje tak ve výsledku vykazují 37,6% podíl protiprávních činů nedospělců na jejich veškeré kriminalitě v celé ČR. Nejméně kriminality nedospělců zaznamenalo (rovněž stejně jako u mladistvých) hl. m. Praha (100), následuje Jihočeský kraj (133 osob), Středočeský kraj (176) a Západočeský kraj (182). Opět si je třeba položit otázku, proč v hlavním městě Praze je zaznamenáván pravidelně po několik let nejnižší podíl trestné činnosti obou těchto věkových skupin (mladistvých i nedospělců), zda to nesouvisí více než se stabilitou právních poměrů, spíše s nízkou mírou objasněnosti trestné činnosti, která může být v hlavním městě ještě nižší, než v ostatních regionech. I zde ale platí, že na tuto otázku nelze dát spolehlivou odpověď jen ze statistických údajů a zjištění státního zastupitelství.

Rovněž v této skupině pachatelů dlouhodobě a zřetelně převažuje trestná činnost majetkového charakteru. Nejčetnější byl trestný čin krádeže (§ 205 TZ, resp. § 247 tr. zák.), jichž bylo podle počtu osob (nedospělců) vykázáno 756, následoval trestný čin poškození cizí věci (§ 228 TZ, resp. § 257 tr. zák.) s 294 vykázanými nedospělci. Podobně jako u kategorie mladistvých pachatelů, i u této skupiny významný podíl na kriminalitě představuje trestný čin loupeže (§ 173 TZ, resp. § 234 tr. zák.) s 176 nedospělci, dále trestný čin porušování domovní svobody (§ 178 TZ, resp. § 238 tr. zák.) s 173 nedospělci, a trestný čin výtržnictví (§ 358 TZ, resp. § 202 tr. zák.) se 165 nedospělci. Z těch čtenějších lze zmínit ještě trestný čin ublížení na zdraví (§ 146 TZ, resp. § 221 tr. zák.) se 100 nedospělci.

Proti předchozímu roku, kdy nebyl statisticky vykázán ani jeden případ vraždy (§ 140 TZ, resp. § 219 tr. zák.) spáchaný nedospělcem, byly v r. 2011 vykázány 3 osoby – nedospělci. Jak plyne ze statisticky sledovaných údajů, ve dvou případech se jednalo o pokus trestného činu vraždy podle § 140 odst. 1 TZ, oběti byli muži a šlo o čin spáchaný v r. 2010 (vykázala MSZ Praha a KSZ Ostrava), v jednom případě šlo o pokus tohoto trestného činu podle § 140 odst. 1 TZ v souběhu s pokusem téhož trestného činu za zvlášť přitěžujících okolností uvedených v odst. 3 písm. c), tj. spáchaný na dítěti mladším 15 let, a v písm. h), tj. spáchaný opětovně; oběťmi byly dítě a žena, čin spáchal nedospělec v r. 2011 (vykázalo KSZ Plzeň).

U činů jinak trestných spáchaných nedospělci neuvádějí nižší státní zastupitelství žádné zásadní nové trendy, pouze (a to zejména na konkrétních případech) dokumentují i u této skupiny pachatelů narůstající agresivitu a brutalitu jednání s tím, že se věková hranice těchto pachatelů dále snižuje a závažné trestné činnosti se dopouštějí stále mladší ročníky.

MSZ Praha uvádí případ zvláště závažné trestné činnosti, v níž figuroval mladistvý pachatel a nezletilý pachatel, spočívající v napadení s cílem upálit 2 bezdomovce v chatě v lesoparku na Bohdalci. Největší iniciativu projevil a v podstatě celý útok organizoval právě nezletilý.

OSZ pro Prahu 5 konstatuje nárůst podílu násilné kriminality oproti předcházejícím obdobím za současného snižování věkové hranice pachatelů a zaznamenává i vyšší podíl trestné činnosti dětí - cizinců.

OSZ Plzeň-jih jako nový poznatek uvádí, že nedospělé osoby a mladiství romského původu po uložení ochranné výchovy za loupež s celou svojí rodinou opouštějí ČR, pobývají rok a více v Anglii. Tam se děti dopouštějí další trestné činnosti s pákistánskými gangy a jsou eskortovány zpět do ČR, společně s rodiči. Zde se tyto děti dopouštějí další, ještě závažnější trestné činnosti a před hrozícími tresty opět utíkají do Anglie.

k) trestná činnost namířená proti mládeži (tab. II/4f)

Jedním z nejčastěji se vyskytujících (byť nikoli typově nejzávažnějším) trestným činem je trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196 TZ, resp. § 213 tr. zák.). V r. 2011 byl zaznamenán další nárůst počtu stíhaných i obžalovaných osob, celorepublikově o 798 stíhaných (+9,7%) a o 843 obžalovaných (+11,2%) osob. Celkově (k těmto údajům nutno připočítat i počet osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, tyto údaje sestava nezohledňuje) bylo vedeno trestní řízení pro tento trestný čin proti 13573 osobám, z toho jich bylo 12932 postaveno před soud. Jen tento trestný čin se tedy podílí ze 13,2% na veškeré trestné činnosti (v poměru k počtu všech osob stíhaných i vyřízených ve zkráceném přípravném řízení) a ze 13,7% na počtu osob postavených v r. 2011 před soud (ať už na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání), což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti již upozorňovala loňská zpráva o činnosti a soudě podle statistických údajů za rok 2011, situace se dále zhoršuje. Nárůst této trestné činnosti lze přičíst na vrub i nově formulované skutkové podstatě tohoto trestného činu v trestním zákoníku, k jejímuž naplnění postačuje neplnění vyživovací povinnosti nejméně už po dobu delší 4 měsíců (na rozdíl od původní úpravy, která předpokládala zpravidla neplnění vyživovací povinnosti aspoň po dobu 6 měsíců).

U daleko závažnějších trestných činů namířených proti dětem, jimiž jsou trestné činy proti lidské důstojnosti, převažuje trestný čin znásilnění, a to i v závažnějších formách [podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) TZ], přičemž narůstá počet těchto trestných činů spáchaných přímo v rodině. Trestní řízení se přitom často potýká s problémy v dokazování, neboť většinou není k dispozici jiný důkaz než výpověď dítěte, chybí svědci, znalecký posudek z odvětví gynekologie nevyznívá vždy jednoznačně.

MSZ Praha zastává názor, že v případě jakéhokoli sexuálního násilí vůči dítěti mladšímu 10 let je na místě věc právně kvalifikovat jako znásilnění, nikoli jako pohlavní zneužívání, neboť prvek násilí je spatřován ve zneužití bezbrannosti dítěte, které vzhledem ke svému věku a zpravidla též blízkému vztahu k pachateli není schopno se bránit a mnohdy ani rozpoznat závadnost jednání pachatele.

KSZ České Budějovice rovněž poukazuje na nárůst závažné trestné činnosti proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Převažuje zvláště závažný zločin znásilnění podle § 185 TZ, spáchaný za použití násilí souloží nebo formou jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží, a to na dítěti mladším patnácti let. Většina trestních věcí zahrnuje pachatelovo donucení dívky ve věku 12 - 14 let k souloží. Charakteristickým rysem věcí napadlých v roce 2011, který lze zobecnit, je páchaní této trestné činnosti v rodině a v širší rodině.

K dětské pornografii mají nižší státní zastupitelství rozdílné poznatky – na jedné straně uvádí případy organizovaného jednání s přeshraničním přesahem, na druhé straně je toto jednání hodnoceno jako víceméně internetový fenomén bez aktivního podílu těch, kteří dětskou pornografii šíří nebo přechovávají.

Podle MSZ Praha většina pachatelů u tzv. přechovávání pornografických materiálů jsou osoby bez pedofilního zaměření či jiné sexuální úchytky, přičemž s přechováváním materiálů s touto tematikou či jejich následnou distribucí většinou nesouvisí žádná další trestná činnost, a to ani zaměřená vůči nezletilým. Nebylo zjištěno, že by některý z pachatelů sám takové materiály vyhotovoval nebo jinak pořizoval. Jedná se do jisté míry o internetový fenomén, kdy anonymita a snadná dostupnost materiálů s pedofilní či obdobnou tematikou na pornografických webech vede k jejich stahování a další distribuci s vědomím anonymity i mezi jinak bezúhonnými občany.

KSZ České Budějovice naproti tomu uvádí případ trestního stíhání dospělého pachatele a mladistvé, kteří měli ve spojení s organizovanou skupinou působící na území ČR a Polska najmout děti mladší než patnáct let k výrobě pornografického díla. Pod záminkou akcí příznivců naturismu s vědomím, že záběry obnažených nezletilých dětí budou zpracovány na území Polska a posléze zasílány do jiné třetí země k rukám osoby vystupující pod smyšleným jménem za finanční odměnu od ní, najali tyto děti k různým akcím po celé ČR a záběry při natáčení byly zaměřeny na eroticky významné části dětských těl. Osoba se smyšleným jménem pak zveřejňovala upravené snímky či videa s důrazem na dětské genitálie na zpoplatněných internetových stránkách.

Na trestné činnosti proti dětem (zejména pohlavního zneužívání podle § 187 TZ) se částečně podílí komunikace po tzv. sociálních sítích typu facebook nebo twitter, prostřednictvím nichž dochází ke kontaktu nezletilých s pachatelem a k následnému domlouvání schůzek. Jedná se však o kontakt dobrovolný, popř. za úplatu. Svou roli tu zřejmě sehrává i benevolentní přístup rodičů (osob odpovědných za výchovu dětí), kteří se nezajímají o to, s kým, o čem a proč jejich děti po internetu komunikují.

OSZ v České Lípě uvádí případ obžalovaného pro trestnou činnost podle § 192 odst. 2, § 193 odst. 1, § 187 odst. 1 a § 202 odst. 1, 2, písm. a), c) TZ, již se dopustil vůči nejméně 118 dívkám (řadu poškozených se nepodařilo ani ustanovit) ve věku od 8 do 15 let. Obviněný si dívky sám vyhledával na sociálních sítích podle jejich profilů a oslovil je vzkazem s erotickou nabídkou, požadoval též, aby mu poškozené posílaly své intimní fotky pod příslibem věcné nebo finanční odměny nebo výměnou za jeho nahé snímky. Je zřejmé, že děti s obviněným komunikovaly i ve velmi pozdní noční době, aniž by to rodiče věděli.

I) trestná činnost cizích státních příslušníků (tab. II/6)

Ze statistických údajů o trestné činnosti **cizinců** (podle souhrnného údaje o počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení) plyne, že stále se nejvíce na trestné činnosti podílejí občané Slovenska (2447 osob), na druhém místě jsou pak Ukrajinci (1000 osob), Vietnamci (774 osob) a Poláci (305 osob).

Pro cizince je typické (aspoň pro některé národnostní skupiny, resp. státní příslušnosti), že páchají určitou specifickou trestnou činnost, někdy místně orientovanou nebo podmíněnou specifickými podmínkami.

OSZ pro Prahu 6 zaznamenalo krádeže páchané cizinci v prostoru letiště Praha - Ruzyně, a to krádeže z obchodů v tranzitním prostoru a krádeže zavazadel jiným pasažérům v prostoru odletové a příletové zóny. V prvním

případě je to trestná činnost občanů Polska (kteří se jí dopouštěli ve velkém rozsahu nejen na území ČR) a ve druhém případě jde o trestnou činnost pachatelů arabské národnosti (jinak evropské státní příslušnosti).

Pro vietnamskou komunitu je typická drogová trestná činnost a prodej padělků zboží chráněného označení.

VSZ Olomouc zdůrazňuje u Vietnamců trvající nárůst drogové trestné činnosti spočívající ve výrobě marihuany ve velkopěstírnách a její distribuci. KSZ v Brně signalizuje rovněž výrobu krystalického pervitinu a trestnou činnost této komunity ve formách sofistikovaného prodeje padělků různých druhů zboží a značek. Tuto trestnou činnost zmiňuje i KSZ České Budějovice a KSZ Ústí nad Labem (viz u drogové trestné činnosti).

OSZ Praha 4 uvádí v souvislosti s Centrální vietnamskou tržnicí SAPA, že si osoby vietnamské národnosti pronajímají byty, příp. rodinné domy v Praze 4, v okolí tržnice, kde pěstují konopí, obchodují s padělkami oděvů a jiného zboží, zaměřují se na krádeže páchané organizovanými skupinami, které odcizují zejména oděvy v obchodních centrech na území celé Prahy, zejména pak na území Prahy 4.

Podle KSZ Plzeň trestná činnost pachatelů vietnamské národnosti nese znaky trestné činnosti vysoce organizované, promyšlené, skupiny nevyvíjejí činnost lokálně, ale jejich působení je rozvětvené na větší území. Např. pachatelé žijící v Chebu se při páchaní trestné činnosti propojují s osobami působícími v Plzni, na Domažlicku, v Praze, ale také v moravských městech. Odhalení trestné činnosti páchané takovou formou je velmi složité. Výraznějšímu odhalování trestné činnosti občanů vietnamské národnosti brání též nejednotný postup státních orgánů pověřených vedením registru cizinců. Vietnamští občané mají odlišnou skladbu jména a příjmení, což státní orgány často nerespektují a údaje v evidenci nejsou shodné s údaji v osobních dokladech. Často je zjišťována benevolence, se kterou příslušné orgány provádějí registraci místa pobytu cizince (mnohdy je zaregistrováno 50 i více osob na jedné adrese). Není u nich prakticky vykonávána dostatečná kontrola plnění povinností, které jim plynou z právních předpisů při pobytu na území ČR za účelem podnikání. Získání živnostenského oprávnění není pro ně složitým úkonem, při žádosti o prodloužení pobytu je jim bez potíží vyhověno. Tyto skutečnosti mají samozřejmě negativní dopad na odhalování trestné činnosti a umožňují také vznik okruhu osob, ze kterých se rekrutují pachatelé trestné činnosti. Dále negativně ovlivňují také možnosti uložení trestu vyhoštění, neboť pachatelé mají v ČR pobyt (byť formální), jakož i pracovní zázemí (opět formální), a prokázání formálnosti je prakticky nereálné, neboť komunita vždy potvrdí, že cizinec na adrese bydlí nebo pracuje.

V r. 2011 byly zaznamenány případy trestné činnosti, kterou páchali cizinci za pomoci moderních technologií. Jednou z forem této trestné činnosti je tzv. skimming, tj. nelegální snímání dat z platebních karet a jejich následné zneužívání k výběrům peněz z účtů prostřednictvím bankomatů. Škody způsobené touto trestnou činností (pachatelé jsou převážně cizinci) se pohybují i v řádech milionů korun, působí nezřídka i jako organizované skupiny ve více státech, neboť zpravidla výběry pomocí falšovaných platebních karet neprovádějí na místě, ale v jiném státě.

Několik případů tzv. skimmingu uvádí MSZ Praha. Zmiňuje např. trestnou činnost organizované skupiny působící ve více státech, která na přelomu r. 2010 a 2011 na území ČR v Praze a Plzni nainstalovala skimmovací zařízení na bankomaty provozované Českou spořitelnou a.s. a Komerční bankou a.s., tím pachatelé získali údaje z nejméně 500 kusů platebních karet vydavatelů České spořitelny, a.s. a Komerční banky, a.s., zhotovili padělky platebních karet a v době od 14. 1. 2011 do 18. 1. 2011 na území USA a Keni tyto padělky použili celkem v 560 případech u karet České spořitelny, a. s. k výběru finančních hotovostí v celkové hodnotě cca 1 100 000 Kč a k pokusu o výběry finančních hotovostí v celkové hodnotě cca 2 000 000 Kč, dále v 62 případech u karet Komerční banky, a.s. k výběru finančních hotovostí v celkové hodnotě cca 71 677,78 Kč a k pokusu o výběry finančních hotovostí v celkové hodnotě cca 213 373,02 Kč.

Jiným případem zneužití bankovních operací byla trestná činnost státních příslušníků Arménské republiky, kteří v ČR nejprve nezjištěným způsobem získali informace o klientech bank, podpisové vzory, pak založili v bankovních ústavech za užití odcizených a padělaných osobních dokladů účty, ze kterých čerpali za užití bankovních karet, takže v 372 případech, kdy padělali příkazy k úhradě znějící na částku celkem 83 959 355 Kč, které následně předložili bankám k realizaci neoprávněných převodů, dosáhli toho, že banky na jejich (nebo jiné cizí bankovní účty) nedůvodně převedly celkem 9 637 134 Kč, a pokusili se způsobit další škodu ve výši 74 322 221 Kč.

V **regionálním rozložení** trestné činnosti cizinců nedošlo k podstatným změnám. Trestná činnost občanů Slovenska se koncentrovala nejvíce v Praze (464 osob), v Jihomoravském kraji (457 osob) a ve Středočeském kraji (358 osob). Ukrajinci páchali trestnou činnost především v hl. m. Praze (473), ve Středočeském kraji (141 osob) a v Jihomoravském kraji (105 osob). U občanů Vietnamské soc. republiky je to na prvním místě opět Praha (206 osob), následuje v Severočeský kraj (200 osob), a Západočeský kraj (128 osob). U občanů sousedního Polska byly těmito centry logicky Severomoravský kraj (89 osob) a Východočeský kraj (49 osob).

Regionální rozložení trestné činnosti cizinců jinak vyplývá z pravidel o příslušnosti orgánů činných v trestním řízení, řídí se tedy především hlediskem místa spáchání trestné činnosti, nikoli místem jejich pobytu na našem území. Z uvedených statistických údajů mj. dále vyplývá, že jen u tří prvních nejpočetnějších skupin cizinců (občané Slovenska, Vietnamu a Ukrajiny) lze vysledovat víceméně rovnoměrné rozložení jejich trestné činnosti po celém území ČR, u ostatních skupin se koncentruje spíše jen do některých krajů, v jiných krajích naopak zase není jejich trestná činnost zaznamenávána vůbec.

m) trestná činnost příslušníků Policie ČR (tab. II/8a, II/8b, II/8d)

U trestné činnosti **příslušníků Policie ČR, tajných služeb** (tj. BIS, ÚZSI, Vojenského zpravodajství) a **Vojenské policie**, o níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení (v případě policistů jen do konce roku 2011, protože od nabytí účinnosti zákona č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů, již tento úkol náleží policejnímu orgánu GIBS) státní zástupce, došlo v r. 2011 k nepatrnému nárůstu počtu stíhaných osob (o 6 na 187) a výraznějšímu nárůstu i u obžalovaných osob (o 27 na 153, tj. +21,4%). Jde o poměrně nízké absolutní hodnoty, takže hovořit na základě těchto výkyvů o trendech lze stěží. Také nelze předvídat, jak se bude tato agenda vyvíjet zejména v návaznosti na nově zřízenou Generální inspekci bezpečnostních sborů.

Počet těchto osob řešených ve zkráceném přípravném řízení zůstal v podstatě na úrovni roku 2010 a nadále představuje jen malou část z řešené trestné činnosti (12,6 % ze všech stíhaných a řešených osob ve zkráceném přípravném řízení), což je dáno specifikem jejich trestné činnosti i jejich profesním zařazením.

Největší počet stíhaných osob (vč. osob řešených ve zkráceném přípravném řízení) zaznamenaly Severočeský kraj (45), Středočeský kraj (42) a Jihomoravský kraj (25). Nejméně osob vykázal naopak kraj Západočeský (9).

Počet příslušníků policie stíhaných vazebně klesl opět na 5 (z 10 v r. 2010) a představuje tak (co do počtu, nikoli závažnosti) zanedbatelnou část ze všech stíhaných pachatelů v této kategorii (2,7%).

Ani ve **struktuře trestné činnosti** tu nedošlo ke změně - nejvíce příslušníků policie bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ, resp. § 158 tr. zák.), a to 96, z toho bylo pro tento trestný čin obžalováno 88 osob, pak pro trestný čin pojištění podvodu (§ 210 TZ, resp. § 250a tr. zák.), celkem 34 (z toho obžalováno 32 osob) a pak teprve následoval trestný čin přijímání úplatku (§ 331 TZ, resp. § 160 tr. zák.) s 13 stíhanými i obžalovanými osobami.

KSZ České Budějovice jako nový trend v trestné činnosti policistů uvádí páchaní trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 tr. zákoníku.

KSZ Plzeň zaznamenalo výrazný pokles této trestné činnosti. Podle jeho názoru lze důvodně předpokládat latentní kriminalitu s výrazným podílem věcí hospodářské a majetkové povahy ovlivněnou nedostatkem specialistů u Inspekce Policie ČR, což představuje dlouhodobý problém opakovaně zjišťovaný i v předchozích letech.

KSZ Ostrava konstatuje, že v trestné činnosti příslušníků Policie ČR je možno stále zřetelněji vysledovat nedostatečné mravní uvědomění, ze kterého vychází pocit pachatelů trestných činů, že sami stojí nad zákonem.

VSZ Olomouc poukazuje na nárůst trestné činnosti, kterou páchají příslušníci Policie ČR mimo svoje služební povinnosti. Jde o výtržnická jednání i majetkovou trestnou činnost, stále lze také zaznamenat zneužití informací z policejních databází. Specifickou skupinou je domácí násilí, páchané policisty vůči členům společné domácnosti.

n) ostatní trestné činy (tab. II/10)

S výjimkou již uvedeného nebyly žádné nové poznatky signalizovány. Do budoucna se bude patrně nutno více zabývat i otázkami jurisdikce v případech trestných činů směřujících vůči občanům ČR působícím v zahraničních (zejména mírových) misích. *De lege ferenda* by bylo žádoucí zvážit i vhodné legislativní řešení.

V souvislosti s řešením oznámení o trestném činu údajně spáchaném vůči českému občanovi bezpečnostními složkami cizího státu a též trestného činu podle § 401 TZ v kauze zadržení humanitárního konvoje směřujícího do Pásma Gazy izraelskými ozbrojenými složkami dne 31. 5. 2010, doporučuje MSZ v Praze zakotvit do trestního řádu takové procesní korektivy, jejichž uplatnění by vedlo k tomu, že by orgány činné v trestním řízení nebyly s ohledem na § 7 tr. zákoníku bez dalšího nuceny k paušálnímu prověřování postupů orgánů cizích států či palčivých mezinárodních otázek řešených na diplomatické úrovni nebo mezinárodními trestními tribunály.

2. Postup státních zástupců v přípravném řízení

Nové poznatky týkající se výkonu dozoru státními zástupci nebyly zjištěny. Přetrvávají však problémy v činnosti policie, zejména v důsledku personálních a organizačních změn, spojených zřejmě i s úspornými opatřeními ve veřejných financích. To mj. (vedle snížení odbornosti policejních orgánů) znamená i pokles aktivity ve vyhledávací činnosti policie, zejména v těch oblastech, kde je zjištění trestné činnosti na aktivitě policejních složek primárně závislé.

Nižší státní zastupitelství i za období r. 2011 opět zmiňují problémy spojené s personálním složením policejních orgánů a jejich odborností (odchod zkušených policistů, nedostatečné personální obsazení, organizační změny a častá obměna, k tomu přibyla i úsporná opatření), které se promítají přímo nejen do činnosti policejních orgánů provádějících úkony trestního řízení, ale zřejmě i do ostatních složek policie. Odcházející zkušené policisty nahrazují nezkušení policisté, kteří nejsou náležitě vzděláváni, státní zástupce mnohdy nahrazuje analytickou a metodickou práci policie a musí policejní orgány „školit“ i v základních otázkách. Tyto poznatky uvádějí např. KSZ Brno, MSZ Praha, KSZ v Plzni, KSZ v Ústí nad Labem.

Nižší státní zastupitelství poukazují též na komplikace spojené s odlišnostmi ve vymezení hranic správních a justičních okresů, k nimž významnou měrou přispívá rigidní úprava místní příslušnosti soudů zakotvená (formou výčtu) v zákoně č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zastupitelství již v minulosti navrhovalo Ministerstvu spravedlnosti sjednotit (formou novely cit. zákona) tyto obvody a přizpůsobit hranice justičních okresů administrativnímu uspořádání, v současné době MSp tuto možnost analyzuje a připravuje řešení.

V souladu s trendem elektronizace činností orgánů veřejné moci se dále rozšiřuje využívání policejních databází ETŘ postupným připojováním dalších státních zastupitelství k systémům provozovaným jednotlivými krajskými policejními ředitelstvími. Stále jde ale o experiment, nikoli standardní mechanismus sdílení informací. Jiný systém přímého elektronického propojení mezi policejními orgány a dozorovými státními zástupci však zatím není v dohlednu.

a) prověřování a vyšetřování

Podstatné pro správný a zákonný postup orgánů činných v trestním řízení na samém počátku je správné posouzení obsahu podání, mnohdy sice podateli označované jako trestní oznámení, které však nemá jeho náležitosti a je pak na odpovědnosti, zkušenostech a někdy i znalostech širších souvislostí orgánu činného v trestním řízení, aby je správně vyhodnotil a rozhodl, jak s ním v návaznosti na to naložit. Podcenění hodnoty v něm obsažených informací může vést i ke zmaření budoucího trestního řízení, jeho nekritické přecenění může vést zase k neodůvodněným a velmi citelným zásahům do soukromí dotčených osob, přičemž reparace těchto zásahů (aniž muselo nutně ještě dojít k zahájení trestního stíhání) je někdy obtížná, případně nemožná.

MSZ Praha upozorňuje, že nadále roste počet podání označených jako trestní oznámení, avšak ryze účelových, ve snaze kriminalizovat politiky, úřední osoby, postupy ministrů, premiérů, a to i osobami působícími v opozičních či vládnoucích stranách, kdy následně dochází k medializaci těchto podání, ačkoliv je zřejmé, že se jedná pouze o úmysl zdiskreditovat protivníka. Stejně postupy se uplatňují i u konkurenčních osob z podnikatelského prostředí, často se lze setkat se snahou opatřit si prostřednictvím trestního řízení pouze materiály k řízení civilnímu. V řadě případů neobsahují tato podání takové skutečnosti, které by důvodně nasvědčovaly podezření ze spáchání trestného činu, jinými slovy tato podání mají sice reálný základ, ale neobsahují existenci skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin tak, aby automaticky taková podání byla podkladem pro postup dle § 158 odst. 3 tr. ř. V těchto případech je nezbytné, aby státní zástupce důsledně vyhodnocoval, která oznámení splňují náležitosti vyžadované trestním řádem tak, aby byla vpuštěna do trestního řízení a která nikoliv.

Jak bylo řečeno již úvodem, i v r. 2011 počet věcí vyřízených ve zkráceném přípravném řízení převážil nad počtem věcí vyřízených ve vyšetřování. Nadále platí, že pozitivní efekt toho je do značné míry zaplacen omezeným využíváním odklonů.

Poměrně hojně je zkrácené přípravné řízení využíváno (zejména po změně počítání počátku lhůty pro zkrácené přípravné řízení po novele provedené zákonem č. 274/2008 Sb.) v řízení o trestném činu neplnění vyživovací povinnosti (§ 196 TZ, resp. 213 tr. zák.). Někdy je však jeho aplikace na hranici korektního výkladu zákona, např. v případech, v nichž policejní orgán fakticky provede celé řízení předtím, než přistoupí ke sdělení podezření pachateli, přičemž tato doba se mnohdy počítá řádově na měsíce (výjimečně trvá i rok a déle). Odpovědnost za dodržení zákona i jeho smyslu i v těchto případech nese především státní zástupce, který disponuje prostředky k tomu, aby účelovému postupu a případnému krácení práv obviněného efektivně zabránil (v konečné fázi případně i pokynem k vyšetřování takové věci).

KSZ Praha upozorňuje na případy, kdy policejní orgán koná prověřování podle § 158 odst. 3 tr. ř. pro podezření ze spáchání trestného činu, ohledně kterého lze konat zkrácené přípravné řízení, avšak přestože provedeným šetřením zjistí policejní orgán jak podezření z trestného činu, tak osobu, která se měla trestného činu dopustit, nedochází vždy neprodleně ke konání trestního stíhání proti dané osobě, popř. není této osobě sděleno podezření ve smyslu ustanovení § 179b odst. 4 tr. ř., ale policejní orgán dále koná prověřování a až po shromáždění takřka všech důkazů přikročí ke sdělení podezření a následnému předložení věci státnímu zástupci s podnětem na podání návrhu na potrestání, přičemž celková doba přípravného řízení v těchto případech trvá i několik měsíců. Ve zmíněném postupu policejního orgánu lze spatřovat účelové obcházení podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, konkrétně lhůtu stanovenou dle § 179b odst. 4 tr. ř., a policejní orgán se tak snaží vyhnout se konání vyšetřování v dané věci, v jehož rámci by po zahájení trestního stíhání podle § 160 tr. ř. řádně prováděl dokazování k objasnění chybějících skutkových okolností případu. Právě uvedené skutečnosti byly již v minulosti v rámci zpracování zpráv signalizovány ze strany OSZ v Mladé Boleslavi, přičemž poznatky k nim byly získány i ze strany krajských státních zastupitelství v řízení před soudem II. stupně a i v rámci dohledu. Přestože shora uvedeným způsobem v některých případech postupuje policejní orgán, nelze přehlédnout, že s ohledem na ustanovení § 159 tr. ř. o lhůtách k prověřování a režimu jejich prodlužování, odpovídá za průtahy při zahájení trestního stíhání v těchto případech státní zástupce, který v dané věci vykonává dozor a nevyužije oprávnění v rámci dozoru dle § 174 tr. ř. k usměrnění postupu policejního orgánu, ale naopak daný postup toleruje.

Také OSZ pro Prahu 2 zmiňuje, že změna počátku běhu lhůty podle § 179b odst. 4 tr. ř. citovaným zákonem č. 274/2008 Sb. se odrazila v činnosti policejních orgánů, které v trestních věcech s horní hranicí zákonné trestní sazby nepřevyšující tři léta po sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. fakticky provedly veškeré potřebné úkony, shromáždily důkazy a teprve poté přistoupily ke sdělení podezření pachateli. V některých případech (zejména v oddělení dopravním) byl takový postup dozorovým státním zástupcem shledán nevhodným z důvodu krácení práva pachatele na obhajobu a policejním orgánům bylo uloženo postupovat podle § 160 odst. 1 tr. ř.

KSZ v Plzni zmiňuje, že u trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 196 TZ, pokud je o něm vedeno zkrácené přípravné řízení, vznikají výkladové nejasnosti ohledně okamžiku zahájení trestního stíhání. V některých okresech je tento problém řešen tím, že státní zástupci upustili od formy zkráceného přípravného řízení a důsledně trvají na vyšetřování, čímž předchází problémům s postihem jednání pachatele po doručení návrhu na potrestání soudu, když se tento soudu nepodaří spolu s trestním příkazem pachateli doručit a on v neplacení výživného fakticky pokračuje i nadále.

KSZ v Ústí nad Labem vyslovuje pochybnost, nakolik zkrácené přípravné řízení po novele provedené trestním řádem zákonem č. 274/2008 Sb., skutečně svou podstatou zůstává zkráceným přípravným řízením. Výjimkou totiž nejsou případy, že policejní orgán před sdělením podezření konkrétní osobě dle § 179b odst. 3 tr. ř. vede prověřování na základě předchozího zahájení úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3 tr. ř. po dobu mnoha měsíců a nikoli pouze teoreticky pak přichází v úvahu vedení zkráceného přípravného řízení o poměrně složitém skutku.

Některá okresní státní zastupitelství v obvodu KSZ Hradec Králové upozorňují, že kromě trestní sazby a případné složitosti věci již policejní orgán tolik nepřihlíží k dalším kritériím aplikace zkráceného přípravného řízení uvedeným v § 179a odst. 1 písm. a) a b) tr. ř.

Z vyhodnocení využívání institutu zkráceného přípravného řízení vyplynul i návrh KSZ Praha *de lege ferenda*, který by na jedné straně odstranil zbytečný formalismus, na druhé straně sjednotil postupy a zjednodušil počítání lhůty zkráceného přípravného řízení.

Stručně zrekapitulováno, KSZ Praha navrhuje:

- odstranit formální a byrokratický institut rozhodování státního zástupce o prodloužení doby konání zkráceného přípravného řízení podle § 179 odst. 2 písm. a) tr. ř.,
- prodloužit a sjednotit maximální lhůtu pro konání zkráceného přípravného řízení na jeden měsíc (jako dobu plně odpovídající rozsahu vyřizovaných věcí i potřebám praxe, za současného vytvoření většího prostoru pro širší uplatnění odklonů),
- tuto lhůtu stanovit výslovně jako nepřekročitelnou a vymezit současně její povahu (ať už jako hmotněprávní nebo procesní).

Je také na úvahu, zda v této souvislosti neumožnit přerušení běhu lhůty zkráceného přípravného řízení pro přípravu vyřízení věci odklonem, což by mohlo vést k častějšímu využívání odklonů v této fázi řízení.

Všechny tyto legislativní náměty je na místě zvážit v souvislosti s přípravou nového trestního řádu.

Dosavadní aplikace nového trestního zákoníku podle očekávání přinesla některé výkladové problémy, z nichž část se podařilo vyřešit víceméně uspokojivě (zejména otázky vyplývající z přechodných ustanovení a z pravidel o časové působnosti starého a nového trestního zákona), některé přetrvávají (viz např. vymezení nových kvalifikačních znaků u drogových trestných činů, zejména z hlediska rozsahu). Teprve postupně se bude ustalovat aplikační praxe při posuzování společenské škodlivosti trestných činů a zásady subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 TZ ve vztahu k § 13 odst. 1 TZ).

Postupy orgánů činných v trestním řízení v r. 2012 významně ovlivní některé zásadní úpravy a novely přijaté v oblasti trestního práva (procesního i hmotného) na samém závěru roku 2011, jež nabyly účinnosti k 1. lednu 2012 (byly zmíněny úvodem - zejména jde o zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů, tzv. vazební novelu trestního řádu a zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Neexistence legisvakanční lhůty (nebo její stanovení ve dnech či týdnech) u zásadnějších úprav je pro aplikační praxi obtížně přijatelná a ohrožuje i naplnění smyslu přijímané právní úpravy, zejména v počátečních fázích její účinnosti. Zákonodárce by proto měl stejnou měrou jako na obsahovou kvalitu přijímaného předpisu, dbát i na možnost jeho reálného uvedení v život vytvořením dostatečného časového prostoru mezi dnem jeho publikace a okamžikem, kdy nabude účinnosti.

Lze doplnit, že ani překotné novelizace právních předpisů, spolu s jejich složitostí a příliš detailní úpravou i nevýznamných a „ryze technicistních“ otázek nepřispívají ani ke kvalitě právního řádu jako celku, ani k možnostem jeho bezproblémové aplikace, a nakonec ani k možnostem důsledně v odůvodněných případech sankcionovat jeho porušování.

b) délka přípravného řízení (tab. III/2a, III/2b, III/2c)

Významným faktorem, který pozitivně ovlivňuje délku přípravného řízení, je převažující podíl zkráceného přípravného řízení. Bezesporu vlivem této skutečnosti jsou celkové délky přípravného řízení ve všech třech ukazatelích (u policejního orgánu, u státního zástupce i celková délka řízení) v průměru na velmi dobré úrovni. Rychlost přípravného řízení v konkrétních věcech někdy nepříznivě ovlivňuje vyřizování žádostí o právní pomoc, zejména v některých státech, s nimiž je v této oblasti obtížná spolupráce.

U policejního orgánu (tab. III/2a) bylo vyřízeno ve lhůtě do 1 týdne 28,81% věcí, tj. nepatrně více, než v r. 2010 (tehdy to bylo 28,01% věcí). Nepatrně poklesl počet věcí vyřízených ve lhůtě od 1 do 2 týdnů (na 23,63%, tj. -0,46%). Dál se snížil počet věcí vyřízených ve lhůtě delší než 2 roky (o 100 na 318) a jejich podíl na všech vyřízených věcech u policejního orgánu tak činí jen 0,31% (v r. 2010 to bylo 0,41%). Zanedbatelný podíl věcí vyřízených ve lhůtě nad 2 roky vykazuje zejm. Jihomoravský kraj (7 z celkem vyřízených 16049 věcí, tj. 0,04%), podobně ale i některé další kraje (např. Západočeský s 10 věcmi z 9851, tj. 0,1%, Východočeský s 12 věcmi z 9161, tj. 0,13%). Mírně nad republikovým průměrem v tomto ukazateli byl tentokrát Jihočeský kraj (63 věcí z 6516 věcí, tj. 0,97%), u kterého ale jde

o meziroční výkyv (vykazuje kolísající výsledky ob jeden rok). Vyšší než republikový podíl - vzhledem k povaze zpracovávaných věcí - vykazují také obě VSZ (VSZ Olomouc 6 věcí z 21, tj. 28,57%, VSZ Praha 26 věcí ze 44, tj. 59,09%).

Pokud jde o délku řízení **u státního zástupce** (tab. III/2b), v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno 72,2% věcí, ve lhůtě od 1 do 2 týdnů to bylo dalších 16,37% věcí, takže ve lhůtě do 2 týdnů od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem 88,57% věcí. To znamená, že jen necelých 12% věcí bylo vyřízeno ve lhůtě přesahující dobu 2 týdnů. Je to prakticky shodný výsledek jako v r. 2010 (nepatrné zhoršení o 0,35%, tehdy to bylo 88,92% věcí). Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce v ČR celkem jen 7 věcí (0,01%), ve lhůtě od 1 do 2 roků 2 věci a ve lhůtě přesahující 2 roky bylo vykázáno 5 věcí. Ve všech třech těchto nejdelších lhůtách bylo proto v r. 2011 u státního zástupce vyřízeno celkem jen 12 věcí, což je méně než polovina proti r. 2010 (tehdy to bylo 26 věcí). Z hlediska rozložení podle jednotlivých krajů byla u státního zástupce ve lhůtě od 6 měsíců do 1 roku v hl. m. Praze vyřízena 1 věc, v Severočeském kraji 4 věci a u VSZ Praha 2 věci, ve lhůtě od 1 do 2 roků byla v Severočeském a Jihomoravském kraji a u VSZ Praha vyřízena shodně 1 věc, ve lhůtě nad 2 roky byla 1 věc vyřízena v Jihomoravském kraji, v Severočeském kraji to byly 4 věci.

KSZ Ústí nad Labem zjistilo, že tyto údaje se týkají OSZ Liberec, a že jde o evidenční nedostatky způsobené nesprávnými zápisy do rejstříků vedených v počítačovém informačním systému, který pak generuje příslušná statistická data, resp. údaje, na základě nichž se statistiky sestavují. S největší pravděpodobností lze uvedená pochybení označit i za příčinu oficiálně vykazovaného prodloužení průměrné doby trvání řízení na OSZ v Liberci z původních 17 na 26 dnů. Jinak řečeno, nejde o skutečný stav, ale o statistickou chybu.

Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c) zůstala na úrovni r. 2010. Ve lhůtě do 2 měsíců byly v r. 2011 vyřízeny téměř dvě třetiny věcí (61,37%), což je téměř stejný podíl jako v roce předchozím (tehdy to bylo 61,39% věcí). V době delší než 6 měsíců bylo v přípravném řízení vyřízeno jen 5,29% všech věcí, z toho ve lhůtě převyšující 2 roky jen 0,38% (konkrétně 389 z celkem vyřízených 102566 věcí).

KSZ v Českých Budějovicích v této souvislosti upozorňuje na problémy s vyřizováním žádostí o právní pomoc, které je zdlouhavé a způsobuje značné průtahy v trestním řízení, zejména u žádostí o právní pomoc zasílaných na Ukrajinu.

I VSZ Olomouc uvádí, že věci starší jednoho roku tvoří v rozhodující míře trestní věci s cizím prvkem, a dále věci, v nichž je dlouhodobě pátráno po zjištění osoby pachatele trestné činnosti nebo zajištění již ustanovené osoby podezřelého, a především se jedná o věci rozsáhlé a skutkově a právně složité, k čemuž negativně přispívá i mnohdy neúměrná doba vyhotovení znaleckých posudků zejména u hospodářských trestných činů a trestných činů ve zdravotnictví.

KSZ Brno upozornilo na situaci u některých nižších okresních státních zastupitelství v obvodu jeho působnosti v souvislosti s příliš dlouhou dobou ohledně vypracování odborných vyjádření od příslušných útvarů oddělení kriminalistické techniky a expertiz Policie ČR, kterýžto orgán je podle interních pokynů Policie ČR z finančních důvodů přednostně zavazován k vyhotovení odborných expertiz, a to na úkor předkládání znaleckých posudků, což nepochybně negativně ovlivňuje délku přípravného řízení. Doba zpracování odborných vyjádření přitom ale mnohdy dosahuje délky devíti i více měsíců.

MSZ v Praze konstatuje obecně výrazně delší dobu dozoru při prověřování v hospodářské a majetkové trestné činnosti, což je ve většině případů způsobeno nutností zpracovávat znalecké posudky či analýzy jako podklady pro posouzení, zda jde skutečně o trestnou činnost. V některých případech je třeba v rámci prověřování vyžadovat i právní pomoci do různých států, a také zprávy od státních orgánů, právnických i fyzických osob, což je mnohdy velmi zdlouhavé.

Průměrná délka řízení v přípravném řízení trestním v počtu na dny (tab. V, sestava SLT č. 9) činila v roce 2005 v ČR 89 dnů, v roce 2009 59 dnů (tj. pokles o 33,7%), v roce 2010 byl zaznamenán další pokles na 55 dnů, v r. 2011 se snížila o další 1 den na 54 dnů.

Nejkratší průměrnou délku řízení vykázal opět Západočeský kraj (33 dnů), nejdelší tentokrát Severočeský kraj (73 dnů). Výrazně vyšší průměrnou délku řízení vykázala obě vrchní státní zastupitelství (VSZ Praha 1864 dnů, tj. nárůst o 5 dnů, VSZ Olomouc 545 dnů, tj. naopak pokles o 196 dnů), což je opět nutno přičíst na vrub povaze jimi zpracovávaných věcí i tomu, že v těchto věcech nepřichází v úvahu zkrácené přípravné řízení.

c) vazební řízení (tab. III/3a, III/3b, III/3c)

Ani u vazebního řízení nedošlo k podstatným změnám. K 31. 12. 2011 bylo ve vazbě v působnosti OSZ (tab. III/3a_1) celkem 690 osob, což je opět mírný nárůst proti r. 2010 (+39 osob), nutno ale brát v úvahu, že nejde o celkový počet osob stíhaných vazebně, ale počet osob ve vazbě k určitému datu (ke konci kalendářního roku). Počet osob ve vazbě v působnosti KSZ a VSZ (tab. III/3a_2) činil 347, tj. o 12 více než v r. 2010. Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě 1037 osob (proti 986 v r. 2010), což je nárůst o 57 osob (tj. +5,2%). Nejvíce vazeb v působnosti OSZ vykázaly hl. m. Praha (170 osob), Severomoravský kraj (124) a Severočeský kraj (106), nejméně naopak Jihočeský (35) a Východočeský kraj (49). Nejvíce vazeb v působnosti KSZ a VSZ vykázalo hl. m. Praha (65 osob) a Severočeský kraj (49), nejméně naopak kraj Středočeský (14).

Počet vazebně stíhaných činil v r. 2011 celkem 3860 osob, (v r. 2010 to bylo 3806 osob, tj. nárůst o 54 osob (tj. +1,4%)). Výsledky r. 2011, v němž už jasně převážila aplikace skutkových podstat podle trestního zákoníku oproti úpravě v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. (jehož používání klesá úměrně s odstupem od data nabytí účinnosti trestního zákoníku) potvrzují prognózu, že nová úprava s přijetím trestního zákoníku nepřinese zásadní zlom v postihu kriminality ani co do uplatňování institutu vazby.

Nejvíce vazebně stíhaných obviněných opět vykazují hl. m. Praha (738 osob), Severočeský kraj (685 osob) a Severomoravský kraj (673 osob). Nejméně vazebně stíhaných osob (nepočítají-li se vazební řízení vedená oběma VSZ) vykázaly kraje Jihočeský (188 osob) a Východočeský (278 osob).

Z tohoto celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo celkem 98,2% osob vyřízeno obžalobou (v r. 2010 to bylo 97,6%), proti 65 osobám (tj. 1,7%) skončilo vazební řízení zastavením trestního stíhání. Proti 4 osobám bylo trestní stíhání přerušeno. Jen mírně nad republikovým průměrem jsou, co do počtu vazebně stíhaných osob, vůči nimž bylo trestní stíhání zastaveno, hl. m. Praha (18 ze 738 osob, tj. 2,4%) a Západočeský kraj (9 z 380 osob, tj. rovněž 2,4%).

Délka vazebního řízení je nadále na velmi dobré úrovni, do 2 měsíců bylo vyřízeno 28,59% vazebně stíhaných osob (celkem 1104), ve lhůtě od 2 do 4 měsíců to bylo 47,97% osob. Celkově tak bylo ve lhůtě do 4 měsíců vyřízeno 76,56% vazebně stíhaných osob, tedy jen nepatrně méně než v r. 2010 (tehdy to bylo 79,7% vazebně stíhaných osob). Ve lhůtě od 12 do 16 měsíců byly vyřízeny jen 2 osoby, obě vykázal Severomoravský kraj. Ve lhůtě nad 16 měsíců nebyla v r. 2011 vyřízena žádná osoba.

Z hlediska rozhodování o vazbě uvádí nižší státní zastupitelství, že soudy vesměs návrhy státního zástupce akceptují jako důvodné, byť samozřejmě nikoli ve stoprocentním rozsahu.

KSZ v Brně obecně uvádí, že zaznamenalo případy, kdy se požadavky soudu na prokázání existence vazebního důvodu jeví jako vysoké a ve své podstatě nespílitelné, jakož i případy propuštění obviněného na svobodu z důvodu pochybností soudu o vině obviněného, přestože se jednalo o podezření z opakovaného spáchání velmi závažné trestné činnosti, kdy vyšetřování bylo teprve na samém počátku.

Trvá závěr, že podíl vazebního řízení je nízký, délka vazebního řízení je na dobré úrovni, průtahy ve vazebním řízení nejsou zjišťovány. Dobrá je i výslednost vazebního řízení, maximální počet osob ve vazbě je obžalován, jiné způsoby vyřízení se vyskytují v mizivém procentu.

3. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

Výsledky řízení před soudem v r. 2011 rovněž nenaznačují žádnou změnu oproti roku předchozímu. Vysoké procento obžalobnosti při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí a při současně nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření nadále potvrzují dobrou úroveň přípravného řízení a odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Jistě i zde se pozitivně projevil vysoký podíl zkráceného přípravného řízení (u něhož bylo odmítnutí návrhu na potrestání soudem i nadále naprostou výjimkou).

Kromě trendu zvyšujících se požadavků soudů na to, aby státní zástupci prováděli sami v řízení před soudem důkazy svědčící ve prospěch obžaloby (což je v souladu s právní úpravou), jsou konstatovány jiné významnější poznatky jen ojediněle. Některé požadavky soudů opřené o ustanovení § 180 odst. 2 tr. ř. považovala státní zastupitelství již za excesivní, zejména pokud šly evidentně nad rámec záměru tohoto ustanovení, či přímo proti výslovně znějící právní úpravě. Šlo však o jednotlivé případy.

Byla vyslovena výhrada ke stávajícímu vymezení příslušnosti soudu pro rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s tím, že soud příslušný podle místa výkonu trestu nezvažuje vždy všechny podstatné skutečnosti vztahující se k odsouzenému a jeho trestné činnosti.

KSZ Plzeň upozorňuje, že při rozhodování o podmíněném propuštění odsouzených z výkonu trestu odnětí svobody uloženého odsouzeným za závažnou trestnou činnost, soud nezvažuje vždy dostatečné podmínky podmíněného propuštění i z pohledu skutečností zjištěných soudem, který původně vynesl odsuzující rozsudek. Dostatečně nepřihlíží k charakteru trestné činnosti, nedostatečně zjišťuje, jak proběhl proces resocializace odsouzeného a zda nehrozí obava z možného opakování trestného činu obdobného charakteru. Směrodatnou podmínkou pro rozhodnutí o podmíněném propuštění odsouzeného bývá kladně znějící zpráva z výkonu trestu odnětí svobody.

a) vrácení věci k došetření státnímu zástupci (tab. III/7a, III/7b)

K pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření, ať už kteréhokoli důvodu, dochází nadále ojediněle.

OSZ bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) celkem 41 věcí, tj. o 21 méně než v r. 2010, podle § 314c odst. 1 písm. a) tr. ř. to bylo 28 věcí (o 2 méně než v r. 2010), takže celkem to bylo 69 věcí (tj. o 23 méně než v r. 2010). U KSZ a VSZ bylo pravomocně vráceno soudem státnímu zástupci k došetření jen 6 věcí (proti 57 v r. 2010). Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření 75 věcí, což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje jen 0,17% věcí.

Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem odmítnut návrh na potrestání, činil 33, tj. o 6 méně než v r. 2010. Při započtení i těchto věcí (celkem 108) a ve vztahu ke všem osobám, na něž byla podána obžaloba nebo návrh na potrestání (94618), je tento podíl 0,11%.

Zásadní nové poznatky zjištěny nebyly, obtíže v praxi samozřejmě činí, pokud soud vrací věc státnímu zástupci k došetření pro nedostatky usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř., zejména stane-li se tak s odstupem delší doby. Počet těchto věcí se však zřejmě snižuje ve vazbě na to, jak se aplikační praxe postupně vyrovnala (ev. ještě vyrovnává) s požadavky na formální náležitosti tohoto základního aktu, od něhož se odvíjí zákonnost celého následně vedeného trestního stíhání.

MSZ v Praze např. uvádí, že v převážné většině případů odůvodnil soud vrácení věci státnímu zástupci k došetření nedostatečným rozsahem dokazování v přípravném řízení, případně nedostatečným popisem subjektivní stránky jednání obviněných v usnesení o zahájení trestního stíhání. Soudem druhého stupně byly podle § 260 tr. ř. vráceny k došetření státnímu zástupci tři věci. V případech těchto rozhodnutí je problémem, že se tak děje v řádu i pěti a více let po podání obžaloby.

b) pravomocně zproštěné věci (tab. III/9a, III/9b)

Celkem bylo v r. 2011 pravomocně zproštěno [bez zproštění z důvodů uvedených v § 226 písm. e) tr. ř.] 2908 osob, v r. 2010 to bylo 3057 osob. Ve vztahu k osobám postaveným před soud (ať na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání) to představuje 6,6% (v r. 2010 to bylo cca 7%). Ukazuje se, že i v tomto ukazateli výsledek stabilně prokazuje dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci jako na fázi skutečně přípravnou (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem).

Vyšší podíl zproštěných osob, konkrétně 17,55%, vykazují krajská státní zastupitelství (254 osob z 1447 obžalovaných), v r. 2010 to bylo 21,43%. I obě vrchní státní zastupitelství vykazují vyšší podíl zproštěných osob (15 z 63 obžalovaných), konkrétně 23,81% (v r. 2010 to bylo 14,46%). U obou kategorií je to odůvodněno povahou řešených věcí, přičemž statisticky lepší výsledky okresních státních zastupitelství opět významně ovlivňuje vysoký podíl zkráceného přípravného řízení i výrazně skutkově a právně jednodušší trestní věci, které jsou v příslušnosti těchto státních zastupitelství zpracovávány.

c) další poznatky z rozhodování soudů

Problémy - z hlediska použitelnosti důkazů a postupu v přípravném řízení trestním - byly v r. 2011 zaznamenány zejména v návaznosti na náleží Ústavního soudu uveřejněný pod č. 94/2011 Sb., v němž se Ústavní soud mj. vyjádřil i k aplikaci § 88a tr. ř. (ačkoli toto ustanovení přímo nezrušil, to se stalo až ústavním náleží uveřejněným pod č. 43/2012 Sb. s účinností od 30. 9. 2012 – viz úvodní část této zprávy Nález přinesl nejen omezení rozsahu

poskytovaných údajů o uskutečněném elektronickém (telekomunikačním) provozu, ale současně do značné míry rozkolísal i praxi orgánů činných v trestním řízení, které obtížně hledaly kritéria pro vymezení limitů pro uplatnění tohoto institutu (jenž jinak zůstával stále součástí platného právního řádu). To je obsáhle dokumentováno i v podkladových materiálech nižších státních zastupitelství. NSZ na tuto situaci reagovalo novelizací pokynu obecné povahy č. 8/2009, o trestním řízení, do něhož bylo vloženo ustanovení, které pro dozorové státní zástupce na základě cit. ústavního nálezu vyložilo, jak mají při používání tohoto institutu postupovat. Nicméně praxe soudů zůstávala do značné míry nejednotná a docházelo také k tomu, že jednotliví operátoři odmítali vydávat požadovaná data o uskutečněném telekomunikačním provozu, ať už s odkazem na to, že je nemají k dispozici, neboť po vydání ústavního nálezu byli povinni je likvidovat, anebo s odkazem na to, že na jejich vydání, vzhledem k odůvodnění ústavního nálezu, nemají orgány činné v trestním řízení právo (i přesto, že jim to ukládal příkaz soudu). Jediným řešením (ostatně dnes už zjevně nezbytným) je přijetí nové úpravy, která by podmínky a rozsah sdělování těchto údajů pro účely trestního řízení náležitě vymezila **(to se má stát novelou, kterou aktuálně projednává ve druhém čtení Poslanecká sněmovna – tisk 615 Poslanecké sněmovny)**.

VSZ Praha navrhuje, za účelem odstranění pochybností o rozsahu pravomoci při rozhodování o dané otázce, v novele trestního řádu výslovně upravit jak otázku přístupu k údajům o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 88a tr. ř., tak i přístupu k údajům o aktuálně probíhajícím či do budoucna realizovaném telekomunikačním provozu pro účely pouhého sledování pohybu mobilního telefonu prostřednictvím buněk operátora podle § 158d odst. 3 tr. ř. s tím, že v obou případech by měl být přístup k provozním a lokalizačním údajům podmíněn v přípravném řízení trestním povolením soudce. **S tím je nutno souhlasit.**

Omezení přístupu k datům o telekomunikačním provozu vyplývající z ochrany soukromí, o níž v rozhodovací činnosti Ústavního soudu v těchto případech šlo, je z hlediska obecných principů fungování společnosti pochopitelné a – striktně vzato – i odůvodněné, na druhou stranu orgánům činným v trestním řízení způsobilo v konkrétních věcech značné obtíže při získávání informací nezbytných pro zjištění a odhalení pachatele, neboť neexistující informace o uskutečněném telekomunikačním provozu znemožňují jeho identifikaci, případně lokalizaci jeho pohybu.

KSZ v Plzni zdůrazňuje, že zrušení ustanovení § 97 odst. 3, 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, a navazující vyhlášky č. 485/2005 Sb., negativně ovlivnilo především zjišťování polohy mobilních telefonů a navazující lokalizaci místa pohybu osoby podezřelé ze spáchání trestného činu. Zrušením citovaného paragrafu bez adekvátní náhrady orgány činné v trestním řízení přišly o významné důkazní prostředky, které účinně pomáhaly a mohly by pomáhat při odhalování a objasňování zvláště závažných trestných činů, což dokumentuje na dvou příkladech:

V prvním z nich obviněný vhodil do schránky umístěné na obvodním oddělení Policie ČR v Plzni výhrůžný dopis, v němž požadoval složení hotovosti ve výši 1 000 800,- Kč pod hrozbou odpálení nálože 12 kg perunitu v neidentifikovaném panelovém domě „v jednom z větších měst“ v konkrétním datu. Pak s policií navázal telefonický kontakt. Bylo potřeba zjistit, kde se tehdy ještě neznámý pachatel nacházel, aby mohla být přijata opatření směřující k jeho zadržení. Jen díky tomu, že pachatel používal SIM karty provozované v mobilní síti jediného operátora, který připustil, že disponuje lokalizačními údaji ještě po určitou dobu po uskutečněném spojení, tuto dobu se podařilo dodržet a operátor byl ochoten nezbytné údaje na příkaz soudce vydat, podařilo se podezřelého nakonec zadržet.

Obdobná situace nastala v případě nálezu ohořelé mrtvoly muže v lesním masívu v okrese Karlovy Vary. SIM karta poškozeného byla provozována v mobilní síti operátora, který dal najevo, že lokalizační údaje nebude poskytovat. Zjištění místa, kde se nachází mobilní telefon poškozeného, bylo možno řešit jedině sledováním podle § 158d odst. 3 tr. ř., což bylo nutno v tomto případě zajistit za použití zvláštního sledovacího zařízení. To bylo spojeno se značnými organizačními i technickými obtížemi.

Výjimečně byly zaznamenány případy, kdy soudy rozhodující v přípravném řízení o provedení úkonu spojeného se zásahem do základních práv a svobod, nemají zcela

ujasněno, jaké údaje jsou z hlediska legálního provedení takového úkonu podstatné, které z nich jsou nutnou součástí příslušného nařízení či souhlasu, a u kterých naopak není taková publikace minimálně vhodná (např. jména zasahujících policistů či časové rozmezí pro provedení úkonu),

4. Dohled

Dohled vykonávaný nejbližší vyššími státními zastupitelstvími vůči jim nejbližší nižším státním zastupitelstvím (tzv. vnější dohled) v trestním řízení je základní metodou kontrolní činnosti. Doplňuje ostatní kontrolní mechanismy (zejména rozhodování v instanční působnosti a mimořádná kontrolní oprávnění nejvyššího státního zástupce). Úprava těchto vztahů nebyla po delší dobu měněna, do budoucna se počítá (zejména v návaznosti na připravovaný nový zákon o státním zastupitelství) s některými zpřesněními, zejména co do přesnějšího vymezení hranice možných zásahů do vyřizování konkrétních věcí jednotlivými státními zástupci, jimž je věc k vyřízení svěřena, a počítá se i s odstraněním tzv. dohledu nad dohledem, který je (díky zákonné úpravě) omezen v zásadě jen na posuzování postupu dohledového státního zastupitelství po formální (procedurální) stránce, bez možnosti po věcné stránce postup dohledového státního zastupitelství přezkoumávat a do něj zasahovat.

KSZ v Brně poukázalo na rostoucí počet podnětů, v nichž podatelé soustavně napadají jakékoli rozhodnutí státního zástupce v konkrétní věci, a pokud jim není vyhověno, podávají trestní oznámení na kohokoliv, kdo věc vyřizoval. Podstatou takového trestního oznámení je však pouze vyslovení nespokojenosti s postupem státního zástupce. Někteří podatelé taková podání činili opakovaně.

5. Jiné poznatky

a) hmotněprávní problematika

Státní zastupitelství (podobně jako tomu bylo již v r. 2010) nadále poukazují na problémy s vymezením rozsahu omamných a psychotropních látek u drogových trestných činů u kvalifikačních znaků „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“, a to i přes snahy NS judikaturou sjednotit aplikační praxi. Negativně vnímají, že rozhodovací praxe soudů směřuje ke zmírňování trestní represe zpřisňováním kritérií pro stanovení těchto kvalifikačních znaků, zejm. požadavkem na prokazování výrazně vyššího množství drog, než bylo obvykle považováno za určující podle právní úpravy v předchozím trestním zákoně.

Např. MSZ Praha poukazuje na jím podaný návrh na dovolání v trestní věci, s cílem vyjasnit výklad znaku značného rozsahu ve smyslu právní kvalifikace podle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku. Vychází z názoru, že o naplnění tohoto znaku lze uvažovat již nad hranicí 50 g drogy srovnatelné s pervitinem. Dovolání však nebylo úspěšné, MSZ Praha současně poukazuje na rozhodnutí jednotlivých senátů NS, která nebyla vždy konzistentní (liší se i v určení této hranice).

Není dosud vyřešena otázka výkladu zákonného znaku „čin spáchán veřejně přístupnou počítačovou sítí“ u trestného činu šíření pornografie [§ 191 odst. 3 písm. b) TZ, resp. § 205 odst. 3 písm. b) tr. zák.]. NSZ na tuto situaci reagovalo v r. 2011 podnětem dle § 12 odst. 4 ZoSZ, sjednocující stanovisko zatím přijato nebylo, jeho návrh NS připravuje.

Praxe se teprve postupně ustaluje ve výkladu vztahu zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 TZ) ve vztahu k nové definici trestného činu v trestním zákoníku (§ 13 TZ), jak již bylo zmíněno vpředu. I tato otázka je předmětem judikatorní činnosti NS, jde však o tak zásadní koncepční změnu, že používání těchto principů si praxe nepochybně bude osvojovat ještě po určitou dobu.

b) procesní problematika

K problematice počítání lhůty pro zkrácené přípravné řízení, případně-li její konec na den, který není dnem pracovním, vydal nejvyšší státní zástupce výkladové stanovisko č. 4/2011 Sb. v. s. NSZ, které je sice vnímáno rozporně (zejména vzhledem k ústavnímu nálezu, podle něhož, zjednodušeně řečeno, se povaha lhůty neodvozuje z její podstaty a smyslu, ale vždy jen od toho, jak je či není výslovně formálně–právně upravena), naprosto převažující většina nižších státních zastupitelství se nicméně s tímto stanoviskem NSZ ztotožnila a v jeho smyslu také v praxi postupuje.

B. Výkon působnosti státního zastupitelství v netrestní oblasti (mimotrestní působnost)

Výkon mimotrestní působnosti je nedílnou součástí výkonu působnosti státního zastupitelství, je ovšem závislý na více faktorech, a není tudíž realizován u všech státních zastupitelství ve stejné míře (zejm. co do četnosti zásahů a opatření).

Pro blízkou budoucnost je významné, že stávající žalobní oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 62 a 62a zákona o rodině, na němž se zjišťováním a zajišťováním podkladů a zastupováním v řízení před soudy významně podílí i nižší stupně, odpadá s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku dnem 1. 1. 2014 (pokud by nebylo zpět do zákona do této doby doplněno).

Aniž by státní zastupitelství prosazovalo další rozšiřování své působnosti v této oblasti (další působnosti z hlediska ochrany veřejného zájmu má přinést novelizace některých předpisů v návaznosti na tzv. protikorupční vládní balíček), z dosavadních zkušeností vnímá nedostatek pravomoci požadovat součinnost jiných (zejm. kontrolních) orgánů veřejné moci či samo aktivně získávat poznatky pro výkon mimotrestní působnosti v oblastech, kde existují negativní jevy, chybí však možnost vůči nim efektivně zasáhnout. Proto připravilo návrhy na nezbytné posílení těchto pravomocí v návrhu zákona o státním zastupitelství, který se, jak bylo řečeno, připravuje.

1. Vstupová a návrhová činnost (tab. V/2a až V/2f)

a) vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství (tab. V/2a, V/2c až V/2e)

Vstupem bylo vyřízeno u OSZ 7472 věci (tj. o 347 více než v r. 2010). Nejvíce vstupů vykazaly Severomoravský kraj (1781), Jihomoravský kraj (1716) a Jihočeský kraj (1000).

Oba moravské kraje se tak podílejí na celorepublikovém výsledku z 46,8%. Nejméně vstupů vykázaly Západočeský kraj (420) a hl. m. Praha (464).

Vstupová činnost je nejvíce využívána v řízení o

- vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče dle § 35 odst. 1 písm. h) OSŘ,
- způsobilosti k právním úkonům dle § 35 odst. 1 písm. e) OSŘ,
- uložení výchovného opatření podle § 43 odst. 1 a 2 zákona o rodině ve spojení s § 35 odst. 1 písm. b) OSŘ,
- nařízení ústavní výchovy a prodloužení ústavní výchovy dle § 35 odst. 1 písm. c) OSŘ,
- pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti dle § 35 odst. 1 písm. d) OSŘ.

Nové poznatky jsou u této agendy konstatovány ojediněle.

OSZ Brno-venkov upozornilo na možné porušení práv pacientů, když se občas objevuje tendence zdravotnického zařízení řešit subjektivní neschopnost pacienta k podpisu souhlasu cestou řízení dle § 191a OSŘ, aniž se bere v potaz možnost udělit souhlas s hospitalizací jiným způsobem, pokud pacient je schopen nějakým způsobem vyjádřit své přání.

MSZ v Praze zaznamenalo v dohledové činnosti nikoliv ojedinělý případ, kdy soud omezuje fyzickou osobu v její způsobilosti k právním úkonům a současně posuzuje její schopnost porozumět smyslu, účelu a důsledkům voleb. Jde o reakci na v nedávné době zveřejněný náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3102/08, jakož i Evropského soudu pro lidská práva sp. zn. (EU) 38832/06, které byly v této souvislosti vydány a ukládají obecným soudům povinnost tyto otázky nejen zvláště posuzovat, ale i řádně odůvodňovat.

Podle zjištění MSZ Praha se v agendě vstupů státního zastupitelství do řízení o způsobilosti k právním úkonům dle § 35 odst. 1 písm. e) OSŘ projevuje vzrůstající tendence podávání návrhů ze strany rodinných příslušníků posuzovaných osob. Novým trendem se jeví zneužívání podávání těchto návrhů ve snaze ovlivnit již probíhající jiné občanskoprávní soudní řízení, jehož účastníkem je osoba posuzovaná a na jehož výsledku je zainteresován navrhovatel (např. řízení o rozvodu manželství, řízení o neplatnosti právního úkonu, řízení o vyklizení bytu, apod.).

Nižší státní zastupitelství opět poukázala na problematické výsledky vstupové činnosti do řízení podle § 35 odst. 1 písm. h) OSŘ o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, ve vztahu k signalizační povinnosti soudů ve smyslu § 35 odst. 4 OSŘ, která, vzhledem k postupu soudů v těchto věcech, je převážně formální. Tento postup, zvláště, je-li řízení koncentrováno fakticky do jedné fáze (soud vydá usnesení o zahájení řízení, ihned provede výslech pacienta, bezprostředně poté vydá i rozhodnutí o přípustnosti převzetí pacienta do zdravotnického zařízení a teprve poté věc signalizuje příslušnému OSZ) neumožňuje státnímu zastupitelství efektivně v řízení působit.

OSZ pro Prahu 8, v jehož obvodě se nachází Psychiatrická léčebna Bohnice, v r. 2011 zaznamenalo 1631 případů, popsalo výše uvedený postup OS pro Prahu 8 s tím, že soud tyto fáze řízení „kumuluje“. Jednání s vedením OS pro Prahu 8 ze strany obvodního státního zástupce pro Prahu 8 nevedla ke změně praxe, ze strany soudu je argumentováno velkým množstvím případů.

KSZ Praha uvádí, že signalizační povinnost soudů u této agendy pouze formálně administrativně zatěžuje okresní státní zastupitelství. Navrhuje proto tuto signalizační povinnost zrušit a naopak rozšířit návrhové oprávnění státního zastupitelství podle § 35 odst. 3 OSŘ také na věci způsobilosti k právním úkonům, což by zohlednilo poznatky z aktuální vstupové agendy podle § 35 odst. 1 písm. e) OSŘ a umožnilo reagovat návrhem na zahájení tohoto řízení i v návaznosti na trestní řízení, a to v zájmu ochrany osob, jejichž způsobilost by měla být omezena apod.

KSZ České Budějovice vidí problém efektivitu tohoto druhu vstupové činnosti v nedůsledném plnění signalizační povinnosti některými soudy. Výkon agendy je nerovnoměrný a závisí na dislokaci dotyčných zdravotnických zařízení.

Návrhem bez ohledu na druh agendy (tab. V/2c) – celkový počet návrhů podaných OSZ; tab. V/2b nedává u návrhové činnosti správné údaje, byly proto doplněny další tabulky na základě sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství) bylo u OSZ vyřízeno 2059 věcí. Nejvíce návrhů podal Severomoravský kraj (502) a Jihomoravský kraj (412), dále pak Severočeský kraj (316), Západočeský kraj (42), nejméně hl. m. Praha (90).

VSZ Olomouc konstatuje skokové snížení počtu podaných návrhů u okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti KSZ v Ostravě, což bylo způsobeno zejména agendou řízení o zbavení rodičovské zodpovědnosti. Předtím bylo toto návrhové oprávnění uplatňováno u notorických neplatičů výživného, a to i za předcházející období, přičemž takto bylo postupováno plošně, u většiny pachatelů trestného činu zanedbání povinné výživy v kvalifikované skutkové podstatě. Dalším důvodem snížení počtu podaných návrhů podle § 35 odst. 1 písm. d), odst. 3 OSŘ je zejména upřesnění vymezení kritérií, jichž je používáno pro posouzení intenzity zanedbání rodičovské zodpovědnosti.

Smyslem výkonu mimotrestní působnosti není dosahovat maximálních statických hodnot, ale plnit funkci s ní spojenou – chránit a prosazovat veřejný zájem, proto vykázané statistické údaje samy o sobě nevyprávějí o efektivitě, ani kvalitě výkonu působnosti, byť jsou jedním z vodítek při posuzování aktivity konkrétního státního zastupitelství. Není totiž možno přehlédnout fakt, že výkon této působnosti je závislý nejen na specifikách toho kterého místa (typicky jako je např. existence detenčních ústavů), ale i na personálních možnostech daného státního zastupitelství, které vedle toho musí plnit svou primární roli veřejné žaloby v trestním řízení.

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na uvedenou primární roli státního zastupitelství, již je **návrhová činnost podle § 90 ZSM** (tab. V/2d). Těchto návrhů bylo podáno celkem 1673. Některá státní zastupitelství znovu poukázala na nevhodnou obligatornost tohoto oprávnění, které by mělo být nahrazeno možností, aby státní zástupce v méně závažných případech využil jiného způsobu mimosoudního řešení deliktů dětí, samozřejmě za zachování tohoto návrhového oprávnění jako fakultativního.

KSZ v Praze opět opakovaně důrazně poukázalo na neúčelnost, formálnost a zjevnou nehospodárnost obligatornosti tohoto návrhového oprávnění s tím, že ve spojení s poznatky o rozsahu a zejména pak struktuře tzv. dětské kriminality lze reálně předpokládat, že posílení role státního zástupce při mimosoudním řešení deliktů dětí ve spojení s fakultativním oprávněním státního zastupitelství podat uvedený návrh, by přispělo k efektivnějšímu a hospodárnějšímu řešení těchto případů, a tím i k odformalizování dané agendy ve prospěch individuálního, přiměřeného a věcného přístupu k dětským delikventům v závislosti na povaze činu jinak trestného, kterého se dopustili, jejich osobě a výchovným a sociálním poměrům, v nichž žijí. Upozorňuje také, že u trestně odpovědných pachatelů (zvláště mladistvých) je možno využít odklonu, tedy mimosoudního vyřízení věci, což tato úprava u nedospělých prakticky znemožňuje.

KSZ České Budějovice u této návrhové činnosti konstatuje pokles, jehož důvody spatřuje zejména v nižším nápadu věcí odložených policejními orgány z důvodu nedostatku věku pachatele v důsledku celkového poklesu kriminality u této věkové kategorie. Na zjištěném stavu se může podílet nejen nižší porodnost v předcházejících letech, ale též aktivní činnost orgánů sociálně právní ochrany dětí, které příslušné návrhy podávají samy a státní zastupitelství pak mohou využívat pouze vstupového oprávnění.

Minimální je stále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu (tab. V/2e), když v r. 2011 byly podány jen 2 návrhy.

Návrhů podle § 35 odst. 3 OSŘ (tab. V/f) podala OSZ celkem 1049. Na této návrhové činnosti se podílely jednoznačně nejvíc oba moravské kraje, Jihomoravský s 468 návrhy, Severomoravský s 320 návrhy.

Návrhová činnost státního zastupitelství by měla být v dohledné době doplněna o působnost podávat návrhy na zahájení řízení o neplatnost převodu majetku, s nímž disponovaly územně samosprávné celky (obce, hl. m. Praha a kraje), návrh příslušných novel je zatím v legislativním procesu a je součástí již zmíněného protikorupčního balíčku schváleného vládou ČR.

b) vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství (tab. V/2b, V/2h)

KSZ vstoupila v r. 2011 do řízení v 331 věcech. Nejvíce vstupů vykazalo MSZ Praha (70) a KSZ Plzeň (55). I nadále těžiště vstupové činnosti spočívá ve vstupech do řízení, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek, včetně incidenčních sporů a moratoria podle § 35 odst. 1 písm. l) OSŘ. Dále narůstá počet insolvenčních řízení dlužníků - fyzických osob.

VSZ Olomouc pozitivně hodnotí fakt, že stále více je činnost směřována na incidenční spory, ve kterých je řešeno nezákonné vyvádění majetku dlužníka, často hraničící s trestněprávní odpovědností fyzických osob. Jedná se ovšem o skutkově i právně velice náročnou agendu, vyžadující vysokou specializaci zejména na insolvenční, obchodní právo a hospodářskou trestnou činnost, přičemž podobných specialistů je na státním zastupitelství nedostatek. Efektivnost výkonu činnosti netrestních specialistů by zvýšila legislativní změna v podobě navýšení pravomocí státního zastupitelství v insolvenčním řízení. Další nárůst aktivity v této oblasti je ovšem podmíněn personálním posílením netrestního úseku. VSZ Olomouc dále odkázalo na zvláštní zprávu KSZ Brno, která nepotvrdila podezření o zmanipulování konkursních a insolvenčních řízení u KS Brno.

MSZ Praha zaznamenalo další nárůst tzv. šikanózních návrhů na zahájení insolvenčního řízení. Tento trend přetrvává již delší dobu a používá se jako jeden z prostředků konkurenčního boje mezi podnikatelskými subjekty. Dochází ke zneužívání insolvenčního zákona, někdy i v kombinaci s občanským soudním řádem, kdy je takový šikanózní návrh na zahájení řízení záměrně podán u místně nepříslušného soudu (v podmínkách hl. m. Prahy u Krajského soudu v Praze namísto u Městského soudu v Praze). Tím se prodlužuje doba, po kterou je potenciální dlužník nejen omezen ve svých právech při nakládání s majetkem, ale nachází se též v postavení nedůvěryhodného obchodního partnera, neboť po celou dobu od podání návrhu na zahájení řízení až do jeho pravomocného ukončení jsou údaje o těchto skutečnostech běžně přístupné veřejnosti prostřednictvím internetu. S tímto jednáním není dosud spojen v zásadě žádný postih. Takto dotčené subjekty se sice mohou domáhat nápravy prostřednictvím civilních žalob (§ 147 insolvenčního zákona), tento krok je však spojen s nemalými finančními náklady, což přináší dlužníkovi ještě další potíže. MSZ Praha proto navrhuje *de lege ferenda* přijmout úpravu, která by takové jednání postihovala trestní sankcí.

U KSZ České Budějovice těžiště vstupové činnosti spočívá zejména ve vstupech do řízení, v nichž se řeší dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek včetně incidenčních sporů. V r. 2011 došlo k nárůstu počtu insolvenčních řízení dlužníků nejen právnických, ale zejména fyzických osob (podle nápadu v insolvenčním rejstříku KS v Českých Budějovicích o 1/3). Ve srovnání s minulým obdobím, kdy insolvenční řízení na fyzickou osobu bylo spíše výjimkou, tento trend podle názoru KSZ České Budějovice odráží stav současné ekonomiky, nedostatek zakázek, platební neschopnost a zadluženost fyzických osob.

KSZ podala celkem 556 návrhů (tab. V/2h; o nepoužitelnosti tabulky V/2b ohledně tohoto údaje platí totéž, co bylo řečeno u návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími). Tento výjimečný výsledek byl dosažen díky MSZ Praha, které samo vykazalo 444 podaných návrhů na zahájení řízení. Převažují, podobně jako v minulosti, věci obchodní. Dále platí, že četnost návrhů je přímo závislá na poznacích čerpaných vně mimotrestní působnosti (z trestního řízení nebo z podnětů soudů), když stávající úprava nedává státnímu zastupitelství

možnost, aby mimotrestními prostředky zjišťovalo, případně ověřovalo existenci důvodů pro podání návrhu.

Meziroční výkyvy v počtech podaných návrhů vysvětluje VSZ Olomouc odkazem na zvláštní zprávu KSZ v Ostravě, podle níž dochází na tomto úseku ke skokovému nárůstu a následnému poklesu podaných návrhů v důsledku skutečnosti, že v jednom trestním řízení se objeví osoba tzv. bílého koně, o které vyjde najevo, že je zapsána jako jednatel v několika společnostech, které více jak dva roky nevykonávají žádnou činnost. Krajské státní zastupitelství následně v krátkém časovém období podá návrh na zrušení všech těchto společností.

KSZ České Budějovice u návrhové činnosti podle § 68 odst. 6 obchodního zákoníku zaznamenalo v r. 2011 výrazný nárůst poznatků signalizovaných KS v Českých Budějovicích, jež se vztahují k obchodním společnostem, které nevykazují po dobu delší jak dva roky žádnou podnikatelskou činnost nebo které nemají řádně zvolený statutární orgán nebo pozbyly na základě rozhodnutí příslušného správního orgánu oprávnění k podnikatelské činnosti. V souvislosti s touto signalizací pak došlo i k většímu počtu návrhů podaných KSZ České Budějovice.

2. Dozor nad detencemi

Obecně lze konstatovat zejména problémy s přeplněností věznic, na něž státní zastupitelství reagovalo i svou vlastní dozorovou činností, ač přijetí efektivních nápravných opatření je mimo jeho působnost. Blíže k tomu viz v dalších částech této zprávy.

Kromě těchto problémů jsou (podle typu věznice, režimových opatření a struktury umístěných osob) zaznamenávány i další problémy, které svědčí o nedostatečném zajištění výkonu detence v některých oblastech, což je ale v těchto případech způsobeno převážně vnějšími okolnostmi, obtížně řešitelnými samotnými věznicemi, a zejména pak v krátkém časovém horizontu (ostatně byly zmiňovány již v předchozím období). Zejména jde o podmínky pro umístování hendikepovaných osob, dále pak cizinců.

KSZ Ústí nad Labem upozorňuje na to, že

- nadále přetrvávají problémy při výkonu vazby tělesně postižených, když podmínky ve věznicích neumožňují zohlednit zdravotní stav těchto osob pro absenci bezbariérových přístupů,
- v mnoha věznicích je porušován § 6 odst. 2 zákona o výkonu trestu odnětí svobody, kdy odsouzení cizinci nejsou seznamováni se svými právy a povinnostmi v jazyce, kterému rozumí,
- odsouzení si začínali ve větší míře stěžovat na nedostatečnou lékařskou péči, což je zapříčiněno nedostatkem lékařské kapacity ve věznicích ve vztahu k příchozím odsouzeným a ve vztahu k vybírání regulačních poplatků za recepty a léky,
- byly zaznamenány nedostatky ve vybavení cel, kdy až na zásah dozorového státního zástupce byly celé vybaveny neprůhlednou zástěnou oddělující WC a umyvadlo od ostatního prostoru cely,
- stálým problémem je nedodržení zákonem stanoveného minimálního prostoru pro jednoho obviněného a odsouzeného z důvodu přeplněnosti věznic, což do budoucna může znamenat vážný problém (totéž konstatují i další KSZ, viz v navazující části zprávy o činnosti).

a) dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova (tab. V/4c)

Dozor v těchto detenčních ústavech vykonávají státní zástupci především formou provádění prověrek, ač jejich provádění není výslovně v zákoně upraveno. Nicméně bez provedení prověrky nelze efektivně tento dozor vykonávat.

V r. 2011 podala státní zastupitelství celkem 21 návrhů na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy (proti 14 v r. 2010) a 4 návrhy na uložení ochranné (ústavní) výchovy. Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali státní

zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem 46, nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně nevydali žádné.

b) dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (tab. V/4a)

V r. 2011 státní zástupci vykonávající dozor v tomto typu detence vydali ve 23 případech příkaz k zachování předpisů platných pro výkon vazby, nařízení k propuštění osoby držené tam v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí nevydali žádné. Hlavní metodou kontroly dodržování zákona je i zde provádění prověrek.

O prověřkové činnosti tu platí totéž, co u předchozí dozorové agendy.

c) dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody (tab. V/4b)

Dozoroví státní zástupci v r. 2011 využili pravomoci vydávat příkazy k zachování předpisů platných pro výkon trestu celkem v 83 případech, tedy ve výrazně větším počtu než v r. 2010 (tehdy to bylo 36 případů). Souvisí to s aktivizací výkonu dozoru v tomto typu detence v reakci na obecně kritizovanou přeplněnost věznic, při němž se dozoroví státní zástupci zaměřili na podmínky, které věznice vytvářejí odsouzeným. Dozoroví státní zástupci se tentokrát soustředili zejména na kontrolu dodržování předpisů stanovících povinný minimální prostor v celách, který má připadnout na jednu umístěnou osobu. Přesto, že není v možnostech státního zastupitelství zajistit nápravu z hlediska zvětšení celkových prostor věznic, ukázalo se, že provedené kontroly dozorových státních zástupců přispěly alespoň k lepší organizaci režimu umístěných odsouzených, kterým byly zlepšeny podmínky za pomoci jejich přemísťování.

Podle zjištění MSZ Praha v průběhu r. 2011 tento závažný problém vznikl v důsledku výrazného nárůstu počtu odsouzených osob, nastupujících do výkonu trestu, v poměru ke kapacitním možnostem českých věznic.

Také podle KSZ České Budějovice v r. 2011 přetrvávaly problémy s přeplněností věznic (vychází se z toho, že v ubytovací místnosti určené pro ubytování více odsouzených musí na jednoho odsouzeného připadat ubytovací plocha nejméně 4 m²). V červnu 2011 při provedení tematické prověrky bylo toto ustanovení porušeno ve 29 případech. Ředitelce věznice byl vydán ústní příkaz dozorovou státní zástupkyní k přehodnocení ubytování odsouzených. Při další prověrce v měsíci srpnu 2011 bylo zjištěno, že příkaz byl splněn jen částečně, neboť v 11 celách pracovně zařazených odsouzených nadále připadala ubytovací plocha na 1 odsouzeného menší než 4 m². Nebyla však menší než 3 m². Věznice při prověrce doložila, že stav naplněnosti věznic pravidelně sleduje (2 x v týdnu) a v době umístění odsouzených do takové menší cely má nyní (období od 1. 7. - 23. 8. 2011) k dispozici konkrétní informace, že celkový počet odsouzených vykonávajících trest ve věznicích téhož základního typu v rámci republiky k datu umístění odsouzeného, překročil kapacitu věznic stanovenou výše uvedenými předpisy. Jde však o problematiku, která souvisí s finančními prostředky, hospodařením a organizací umístění odsouzených dispečerem Generálního ředitelství Vězeňské služby, kterou příkazem dozorového státního zástupce nelze vyřešit.

Vnější telefonický kontakt osoby umístěné v předběžné, vydávací nebo předávací vazbě dosud není náležitě upraven a nepodléhá kontrole orgánů činných v trestním řízení (na rozdíl od návštěv).

Na stále nevyřešený rozpor v realizaci návštěv a telefonátů u osob ve vydávací, předběžné, předávací vazbě, kdy k provedení návštěvy je vyžadováno vyjádření a souhlas státního zástupce či soudu (dle stadia řízení), přičemž k uskutečnění telefonátu tento souhlas vyžadován zákonem není, opět upozornilo MSZ Praha.

Nově byl konstatován legislativní nedostatek spočívající v chybějící úpravě držení finančních hotovostí obviněnými ve vazbě.

MSZ Praha upozorňuje na absenci zvláštního předpisu, na který odkazuje § 16 odst. 4 zákona o výkonu vazby, v němž je stanoveno: „Obviněný může přijímat bez omezení peníze, které mu byly do věznice poslány. Věznice je povinna zajistit jejich bezpečné uložení a umožnit obviněnému na jeho náklady s nimi disponovat. Zvláštní předpis stanoví, ve kterých případech je obviněný povinen peníze uložit.“ Negativní dopad stávající neúplné právní úpravy spočívá především v tom, že nelze obviněné kázeňsky potrestat za přechovávání finančních prostředků v hotovosti a zabránit tak nelegální činnosti na straně vězňů, jako je např. provozování hazardních her, „kupování si“ nejrůznějších úsluh (nejčastěji se jedná o úklid) od vězňů, kteří nedisponují žádnými finančními prostředky, dále pohlavní styk s osobou stejného pohlaví za úplatu, opatrování drog a jiných nepovolených předmětů, apod. Rovněž tento stav vytváří podmínky pro možné pokusy o zkorumpování příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

Nařízení k propuštění osoby držené ve výkonu trestu nezákonně vydal státní zástupce v r. 2011 v 1 případě (vykázalo je KSZ Plzeň).

O prověřkové činnosti platí opět totéž, co u obou předchozích agend.

C) Jiné poznatky z činnosti státního zastupitelství

Námětem pro úvahy *de lege ferenda* je podnět ke změně (prodloužení) dosavadní relativně krátké a přitom nepřekročitelné dvouměsíční lhůty pro vyřízení stížností podle § 16b ZoSZ.

KSZ v Praze upozorňuje, že zejména v případech spojených s nutností opatřovat pro rozhodnutí o stížnosti spisové materiály od jiných orgánů, popř. vysvětlení od osob, které mohou být po určitou dobu nedosažitelné, může nedostatečná součinnost jiných subjektů vést k tomu, že rozhodnutí o stížnosti nelze v zákonem stanovené lhůtě řádně vyřídit a bylo by nutno rozhodnout i na základě neúplně zjištěného skutkového stavu.

Nižší státní zastupitelství poukázala též na nejednotnost nakládání s podáními v návaznosti na posuzování jejich obsahu (§ 16a ZoSZ) s tím, že každé podání by mělo být primárně vyhodnoceno právě z toho pohledu, zda jeho vyřízení spadá do působnosti státního zastupitelství či nikoli, a pokud nikoli, mělo by je vyřídit to státní zastupitelství, které podání obdrželo, aniž je předá dalšímu „věcně a místě příslušnému“ státnímu zastupitelství.

KSZ v Ústí nad Labem poukazuje na způsob vyřizování některých podání vyššími stupni státního zastupitelství (zejména pak NSZ), která jejich podatelé činí přímo u těchto orgánů. Podle těchto názorů je primárně třeba vyhodnotit podání z toho pohledu, zda vůbec jde o podání, jehož vyřízení je v působnosti státního zastupitelství a teprve v případě kladného závěru má být řešena otázka věcné a místní příslušnosti k vyřízení takového podání. Naproti tomu byly zaznamenány případy, kdy NSZ postoupilo takové podání některému nižšímu státnímu zastupitelství s poukazem na jeho místní a věcnou příslušnost k vyřízení podání. Pokud ovšem vyřízení konkrétního podání do působnosti státního zastupitelství vůbec nepřísluší (byť je např. formálně označeno jako trestní oznámení, ovšem podle obsahu se o trestní oznámení nejedná), není k vyřízení takového podání příslušný žádný státní zástupce a řešení podle § 16a odst. 3 až 5 zákona o státním zastupitelství je na tom státním zástupci, kterému bylo doručeno. KSZ takto v poslední době postupovalo např. v případě podání, brojícího proti usnesení vlády, kterým byl schválen návrh zákona o tzv. církevních restitucích, jakkoli, nahlíženo optikou shora popsanou, by bylo ve věci minimálně místně nepřislušné.

Nespadá-li vůbec vyřízení podání do pravomoci státního zastupitelství, nelze řešit otázku věcné či místní příslušnosti k vyřízení podání; to náleží tomu státnímu zastupitelství, jež podání obdrželo jako první.

K problematice dohledu byly vzneseny náměty na legislativní úpravy, které by měly jasně deklarovat, že podání podnětu nezavazuje dohledový orgán k povinnému výkonu dohledu.

MSZ v Praze upozorňuje, že vzhledem k masivní aktivitě podatelů vykazuje dohled některé znaky „naddozoru“. Vzhledem k tomu, že tr. ř. s takovou rolí dohledu vůbec nepočítá, navrhuje, aby do zákona o státním zastupitelství byla vložena taková právní úprava institutu dohledu, která by explicitně zakotvovala „nenárokovost“ jeho výkonu. V souvislosti se vzrůstající četností podání, z nichž zjevně neplyne podezření ze spáchání trestného činu navrhuje, aby taková podání mohla být vyřízena přímo tím státním zastupitelstvím, které takový podnět obdrží. Za vhodné se považuje, aby bylo výkladovým stanoviskem, nejlépe však legislativně, vyřešena problematika aplikace § 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství z hlediska toho, zdali se jedná o specifickou formu výkonu dohledu, či samostatnou přezkumnou proceduru.

Také KSZ v Ústí nad Labem, shodně jako MSZ v Praze, navrhuje zabývat se v rámci legislativních prací a bedlivě zvažovat, zda je vhodné stávající pojetí institutu dohledu zachovat jako proces, na který má kdokoli nárok, anebo jej spíše přiblížit dnešnímu institutu kontroly skončené věci dle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství a ponechat na zvážení státního zástupce jinak příslušného k výkonu dohledu, zda k výkonu dohledu přistoupí, či nikoli.

K tomu je nutno podotknout, že podání podnětu k výkonu dohledu ani podle stávající právní úpravy nezakládá „nárok“ podatele na automatické zahájení výkonu této kontrolní působnosti příslušným kontrolním orgánem (nejblíže vyšším státním zastupitelstvím, jde-li o tzv. vnější dohled, nebo vedoucím státním zástupcem, jde-li o tzv. vnitřní dohled), neboť obecně s podnětem, není-li výslovně zákonem stanoveno jinak, taková povinnost spojena není.

D. Poznatky z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství

I. Trestní působnost

1. Trestní řízení (tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)

Do působnosti **odboru trestního řízení** NSZ, který plní veškeré povinnosti vztahující se k trestnímu řízení vyjma věcí, které jsou v působnosti jiného odboru, náleží zejm. přezkoumávat pravomocná rozhodnutí státních zástupců nižších státních zastupitelství o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci (§ 174a tr. ř.), vykonává úkoly spojené s uplatňováním oprávnění nejvyššího státního zástupce provádět kontrolu skončených věcí (§ 12 odst. 3 ZoSZ) a rozhoduje spory o příslušnost mezi státními zastupitelstvími, pokud tato agenda není výslovně organizačním a aprobačním řádem NSZ svěřena jinému odboru.

V přezkumné činnosti podle §174a tr. ř. (tab. IV/1a, přehled IV/1b) zaznamenal odbor trestního řízení v r. 2011 další pokles počtu předložených usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci nižšími státními zastupitelstvími o 356 usnesení na 2083 (tj. pokles o 14,6%), takže pokračuje trend z předchozího období. Přezkoumáno na základě úplného spisového materiálu bylo celkem 262 rozhodnutí, což je o 38 rozhodnutí více, než v r. 2010 (tehdy to bylo 224 rozhodnutí). V procentuálním vyjádření to představuje nárůst cca o 17%, tedy nárůst nikoli zanedbatelný. Zrušeno bylo celkem 70 rozhodnutí (proti 92 v r. 2010), což představuje 3,4% ve vztahu ke všem předloženým usnesením (v r. 2010 to bylo 3,8%) a 26,7% ve vztahu k počtu přezkoumaných rozhodnutí na základě úplného spisového materiálu (v r. 2010 to bylo 41,1%).

Důvody, které vedly ke zrušení předložených usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci, jsou přehledně uvedeny v přílohové tabulkové části v přehledu IV/1b. Nedostatky zakládající důvod ke zrušení přezkoumaného usnesení se vesměs opakují. Nebylo

zjištěno, že by byly převážně nebo dokonce výlučně důsledkem nové hmotněprávní úpravy v trestním zákoníku.

V agendě fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v **nařízení kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 ZoSZ, přehled IV/1c) evidoval odbor trestního řízení v r. 2011 celkem 85 podnětů k nařízení kontroly skončených věcí, v 16 případech byla kontrola nařízena, z toho v 10 případech na základě vnějšího podnětu. Celkem bylo provedeno 14 kontrol skončené věci, všechny tyto kontroly provedlo přímo NSZ (a nebyly svěřeny v žádném případě vrchnímu státnímu zastupitelství).

S výkonem tohoto oprávnění je spojeno oprávnění kontrolujícího státního zastupitelství uložit v případě pochybení opatření k nápravě, jehož obsah není zákonem blíže definován. Bližší vymezení těchto opatření má být rovněž součástí připravovaného návrhu zákona o státním zastupitelství, čímž se vyloučí možné názorové střety o charakteru, rozsahu a obsahu těchto nápravných opatření.

2. Přezkumná agenda (tab. IV/2a, IV/2b, IV/4a až IV/4d)

Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ plní úkoly související s dovoláním v trestním řízení (§ 265a a násl. tr. ř.), prošetřuje podněty ke stížnostem pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.), plní úkoly v řízení o přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (§ 314l a násl. tr. ř.), a v omezené míře vyřizuje podněty k přezkoumání rozhodnutí podléhající přezkumu podle § 174a tr. ř. Dále zajišťuje účast státního zástupce v řízení před NS o dovolání a o stížnostech pro porušení zákona.

a) dovolání (tab. IV/2a, IV/2b)

V agendě **dovolání** každoročně narůstá počet dovolání podaných obviněnými. V roce 2011 napadlo u NSZ 1360 těchto věcí, v celkem 847 případech podal odbor mimořádných opravných prostředků NSZ **vyjádření k dovolání obviněného**. Dále se zvyšuje kvalita i celková úroveň dovolání podaných obviněnými, a to nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Nestalo se, že by obviněný napadal rozhodnutí soudů prvního stupně.

I v r. 2011 bylo dovolání podáváno obviněnými nejčastěji z důvodu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení), a to jak samostatně, tak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody. Oproti předešlým letům dovolatelé pečlivěji tento důvod argumentují. Dalším nejčastěji užívaným důvodem pro dovolání byla námitka proti druhu nebo výměře trestu [§ 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.]. Ve většině případů šlo ale o nesprávně (nedůvodně) uplatněný dovolací důvod, a byly-li skutečně zaznamenány případy, kdy byl trest uložen ve výměře mimo trestní sazbu, k jejich nápravě zpravidla podal dovolání nejvyšší státní zástupce ve prospěch, ale i v neprospěch obviněných.

NS projednal v r. 2011 celkem 928 věcí, v nichž podali dovolání obvinění. Nejčastěji dovolání obviněných odmítl, a to celkem v 831 případech (89, 5%), plně nebo z části vyhověl těmto dovoláním v 97 případech, což je 10,5 % z celkového počtu projednaných věcí. To je srovnatelné procento úspěšnosti dovolání obviněných s předchozími roky.

U dovolání podávaných nejvyšším státním zástupcem došlo s účinností od 1. 4. 2011 ke změně interní úpravy (pokynem obecné povahy č. 3/2011) a od té doby státní zastupitelství činné před soudem prvního stupně mohou přímo (nikoli tedy už jen prostřednictvím státního zastupitelství činného u soudu druhého stupně) předložit NSZ podnět k dovolání. To se projevilo i v určitém nárůstu počtu podaných podnětů k dovolání.

Okresní státní zastupitelství podala 37 podnětů k podání dovolání. V 15 případech bylo dovolání podáno, z toho byla většina (14) podána v neprospěch, pouze 1 dovolání bylo podáno ve prospěch obviněného.

Krajská státní zastupitelství podala 105 návrhů na podání dovolání. Nejvíce návrhů (29) podalo KSZ v Ústí nad Labem, pak KSZ v Brně (18 návrhů), KSZ v Praze (13 návrhů), KSZ v Českých Budějovicích spolu s MSZ v Praze podala shodně 12 návrhů na podání dovolání. Zbývající KSZ podala méně než 10 návrhů.

Vrchní státní zastupitelství podala v roce 2011 15 návrhů na dovolání, z toho 11 návrhů VSZ Praha a 4 návrhy VSZ Olomouc.

Dalších 25 podnětů došlo od jiných osob.

Nejvyšší státní zástupce v r. 2011 akceptoval celkem 101 (54,9 %) z celkového počtu 184 návrhů na podání dovolání (resp. podnětů), což zhruba odpovídá i stavu v r. 2010, kdy to bylo 65,2%. Pokud jde o úroveň (kvalitu) návrhů a podnětů na podání dovolání, obecně lze říci, že návrhy podané vrchními státními zastupitelstvími byly po formální stránce ve všech případech bezvadné, v převážné většině případů totéž platí i pro návrhy krajských státních zastupitelství. Logicky poněkud nižší úroveň formálního zpracování měly podněty okresních státních zastupitelství, což je dáno méně častým využíváním této možnosti na základním stupni soustavy, a tím i menšími zkušenostmi s touto agendou. Za rozhodující pro úspěšné uplatnění dovolání považuje Nejvyšší státní zastupitelství nejen označení rozhodnutí, proti kterému má dovolání směřovat, ale také *vedení data doručení napadeného rozhodnutí státnímu zástupci*, neboť lhůta pro podání dovolání běží nejvyššímu státnímu zástupci od toho doručení, které se stalo nejdříve (ať už bylo rozhodnutí druhoinstančního soudu doručeno státnímu zástupci působícímu u soudu prvního anebo druhého stupně). V tomto směru je třeba ještě odstranit nedůslednost některých státních zastupitelství, která návrh (podnět) na podání dovolání předkládají. S tím souvisí i nutnost (rovněž ne vždy respektovaná) včasného doručení návrhu či podnětu k dovolání na NSZ (tím spíše, jde-li o věci komplikované nebo rozsáhlé).

Z vlastní iniciativy NSZ podal nejvyšší státní zástupce dovolání ve 2 případech. Podnětů od jiných osob k podání dovolání obdrželo NSZ celkem 25, což odpovídá průměru z předchozích let.

I u dovolání nejvyššího státního zástupce zřetelně (stejně jako v předchozím období) převládá dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., dále následuje důvod uvedený v druhé alternativě ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. [bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., a v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) tr. ř.], zpravidla ještě v kombinaci s dalšími dovolacími důvody. U dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se argumentace opírá o námitku, že skutková zjištění jsou v extrémním rozporu s provedenými důkazy, přičemž většina senátů NS tuto výhradu akceptuje. Za dobu zavedení do praxe se dovolání stalo důležitým, byť mimořádným opravným prostředkem zásadního významu nejen z hlediska věcného přezkoumání, ale i co do judikatorního významu.

b) vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tab. IV/4a až IV/4d)

V agendě **stížnosti pro porušení zákona** zůstal nápad podle počtu vnějších podnětů prakticky na úrovni roku 2010 (nárůst o 3 věci), stoupl počet nevyřízených věcí z předchozího roku (z 27 na 96), avšak současně se podstatně zvýšil i počet vyřízených věcí (1,8krát). Vedle toho bylo dalších 11 věcí přezkoumáváno z vlastní iniciativy státního zastupitelství (v 1 případě z iniciativy VSZ v Olomouci), z toho v 6 případech byl vypracován nástin stížnosti pro porušení zákona. Věci týkající se *rehabilitační agendy* napadly v r. 2011 pouze 4. *Opakované podněty* (remonstrace) činí zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě SPZ (4,2% z celkem nově napadlých podnětů) a jejich počet se snížil proti r. 2010 téměř na třetinu. Opět je v převážné míře podávali pachatelé nejzávažnějších trestných činů násilné povahy (zejména pro vraždy a loupeže), kteří byli odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody a snaží se touto cestou zvrátit pro ně nepříznivé soudní rozhodnutí. Ani v r. 2011 nedošlo na základě opakovaného podnětu ke změně původního stanoviska Nejvyššího státního zastupitelství.

Rychlost vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona u NSZ zůstává nadále na velmi dobré úrovni. Ovlivňuje ji především skutková a právní náročnost přezkoumávaných věcí, a zejména dostupnost trestních spisů.

Počet návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona ministrem spravedlnosti zůstal v r. 2011 prakticky na úrovni roku předchozího (11 proti 12 v r. 2010) a tvoří zanedbatelnou část z celkového počtu přezkoumávaných věcí (3%). Z tohoto počtu 7 směřovalo ve prospěch obviněného, 2 byly ve prospěch i neprospěch obviněného a 2 směřovaly v neprospěch obviněného. Z celkového počtu 11 zmíněných návrhů na podání stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti v r. 2011 odložil pouze 2 návrhy a o 4 doposud nerozhodl. Nejvyšší soud rozhodl dosud pouze o 1 podané stížnosti pro porušení zákona, a té vyhověl. V ostatních 4 případech nebylo ke dni zpracování této zprávy dosud rozhodnuto.

c) přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu

Agenda **přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu** (§ 314l a násl. tr. ř.), ač obsahově důležitá, svou četností zůstává okrajovou záležitostí. Za rok 2011 eviduje odbor mimořádných opravných prostředků NSZ 4 případy, ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Z toho ve 3 případech konstatoval, že nebyl porušen zákon, v 1 případě tento návrh odmítl (za použití analogie k § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř.), jelikož se jednalo o údaje získané podle § 88a tr. ř. a tyto příkazy podle současné právní úpravy tomuto přezkumu zatím nepodléhají.

3. Věci závažné hospodářské a finanční kriminality (tab. VII)

Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ plní úkoly v trestním řízení ve věcech závažné hospodářské a finanční kriminality v rozsahu stanoveném § 15 JŘSZ. Zejména vykonává dohled nad vrchními státními zastupitelstvími, metodickou činnost, připravuje podklady pro udělení nebo odmítnutí předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce k rozhodnutí o příslušnosti vrchního nebo nižšího státního zastupitelství v těchto věcech, ve své agendě přezkoumává pravomocná rozhodnutí státních zástupců nižších

státních zastupitelství o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci a plní úkoly ve vztahu oprávnění nejvyššího státního zástupce nařídít kontrolu skončené věci, připravuje podklady pro zprávy pro Evropský úřad pro stíhání podvodů (OLAF) a zajišťuje plnění úkolů s tím souvisejících ve vztahu k nižším státním zastupitelstvím.

Podle poznatků odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ v průběhu roku 2011 pokračoval trend v nárůstu počtu podnětů k výkonu dohledu a stížností ke stížnostnímu rozhodování. Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ rozhodoval též ve 2 věcech o sporu o věcnou příslušnost. Významné je, že se v r. 2011 podařilo stabilizovat na obou odborech závažné hospodářské a finanční kriminality vrchních státních zastupitelství rozpracovanost agendy na celkovém průměrném počtu 100 neskončených věcí, z čehož přibližně 60 neskončených věcí je evidováno na odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a 40 věcí na odboru závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Olomouci.

V agendě obou odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a Olomouci nadále převažuje daňová kriminalita (jedná se o více než polovinu všech trestních věcí, přičemž ještě markantněji tento druh kriminality převažuje ve stadiu vyšetřování), dále je zastoupena finanční kriminalita různorodého podvodného charakteru, trestná činnost ke škodě EU a trestná činnost související s veřejnými zakázkami a soutěžemi.

Podle názoru odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ stávající vymezení věcné příslušnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality v § 15 JŘSZ je nevyhovující a překonané a je zapotřebí provést změnu.

Poukazuje na fakt, že část tohoto ustanovení se již v praxi takřka vůbec nevyužívá (bankovní kriminalita), některé důvody věcné příslušnosti jsou složitě koncipované a obtížně srozumitelné, požadovaná výše způsobené škody (150 mil. Kč) se v některých případech jeví jako příliš vysoká (věci ke škodě EU) a rovněž vymezení tzv. fakultativní příslušnosti podle § 15 odst. 4 JŘSZ, v němž je obligatorně vyžadováno způsobení majetkové škody, se jeví jako omezeně použitelné, neboť v řadě věcí způsobenou škodu nelze vyčíslit, resp. nelze ji vyčíslit na začátku trestního řízení (korupce, některé případy zmanipulovaných veřejných zakázek a soutěží, event. některé závažné případy, v nichž jako podezřelí figurují ústavní činitelé, popř. vysoce postavení státní úředníci či další osoby s významným mocenským či ekonomickým vlivem).

V rámci **přezkumu rozhodnutí podle § 174a tr. ř.** přezkoumával odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ 5 usnesení o zastavení trestního stíhání, důvody k jejich zrušení však nebyly zjištěny.

Jako **centrální bod ochrany finančních zájmů Evropské unie** v soustavě státního zastupitelství odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ provádí výkon dohledu vůči odborům závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a v Olomouci v této oblasti a plní metodickou, analytickou a koordinační funkci vůči všem nižším stupňům soustavy státního zastupitelství v oblasti trestné činnosti směřující vůči finančním zájmům EU, obligatorně sleduje veškerá trestní řízení s hrozící nebo způsobenou škody přesahující částku 10.000 EUR.

Takto v závěru roku 2011 sledoval odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ celkem 52 probíhajících trestních řízení, převažující část z nich se týká distribuce prostředků z fondů EU a šlo zejména o trestné činy poškození finančních zájmů Evropských společenství, dotační podvod, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, porušení povinnosti při správě cizího majetku, legalizace výnosů z trestné činnosti, přijetí úplatku, podplacení, apod.

Nárůst počtu trestních věcí dotýkajících se finančních zájmů EU v roce 2011, oproti období roku 2010, byl způsoben především *nárůstem trestné činnosti spojené s čerpáním dotačních prostředků ze zdrojů EU*. V mezidobí let 2010 až 2011 došlo k dvojnásobnému nárůstu počtu sledovaných věcí, resp. věcí v dohledu. Z podstatné části lze tento nárůst připsat na vrub aktivnějšímu přístupu orgánů činných v trestním řízení (patrný je především zvýšený nápad těchto věcí, v nichž je prověřování zahajováno na podkladě vlastních operativních poznatků policejních orgánů).

Z těchto případů lze zmínit:

- trestní stíhání vedoucích pracovníků Úřadu regionální rady regionu soudržnosti Jihozápad v souvislosti s účelovým ovlivňováním rozhodovacích procesů přidělování dotací spolufinancovaných z prostředků EU v Plzeňském a Jihočeském kraji, při němž šlo o nesprávné přerozdělení dotačních finančních prostředků ve výši cca 30 mil. Kč,
- trestní věc, v níž figurovala společnost BONO PUBLICO, a.s.; podstatou je účelové zneužití dotačních prostředků ze zdrojů EU v částce cca 15 mil. Kč (trestní věc je pravomocně ukončena odsuzujícími rozsudky),
- trestní stíhání pracovníků Úřadu regionální rady regionu soudržnosti Severozápad pro podezření z přijetí úplatku a podplacení, v souvislosti s hodnocením a výběrem tří projektů ucházejících se o poskytnutí dotací z prostředků EU; řízení není dosud skončeno.

V souladu s obsahem Národní strategie na ochranu finančních zájmů Evropských společenství je odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ rovněž **kontaktním bodem pro předávání informací a spolupráci s OLAF** v trestněprávní oblasti, jemuž podává pravidelné čtvrtletní zprávy o tzv. nesrovnalostech v trestněprávní oblasti při nakládání s finančními prostředky EU, týkajících se probíhajících trestních řízení ve věcech, ve kterých došlo nebo mohlo dojít k poškození či ohrožení finančních nebo ekonomických zájmů EU, a současně vystupuje v pozici orgánu přijímacího oznámení o možném podezření ze spáchání trestného činu zjištěného evropskými orgány.

Státní zástupci odborů závažné hospodářské a finanční kriminality se rovněž v rámci své působnosti účastní mezinárodních konferencí a seminářů týkajících se problematiky ochrany ekonomických zájmů EU, např. k problematice podvodů na DPH, k problematice padělání peněz, zúčastnili se výroční konference úřadu OLAF k problematice podvodů ke škodě evropských rozpočtů, atd. Státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ se v závěru roku 2011 aktivně podíleli na průběhu 5. kola hodnocení České republiky Radou Evropské unie v oblasti finanční kriminality a finančního vyšetřování, od roku 2011 vykonávají činnost národních korespondentů v oblasti boje proti finanční kriminalitě a při ochrany finančních zájmů EU, působí i v expertních orgánech OECD.

4. Mezinárodní justiční spolupráce (tab. VI/2)

NSZ je ústředním orgánem právního styku s cizinou, úkoly na tomto úseku plní **mezinárodní odbor NSZ**, který v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech zejména zajišťuje právní styk s cizinou v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, zpracovává návrhy vyjádření k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie ve své agendě a spolupracuje se státními orgány, které zajišťují zavádění práva Evropské unie týkající se trestního řízení do právního řádu České republiky.

Z výkonu působnosti za r. 2011 mezinárodní odbor potvrzuje, že v oblasti mezinárodní justiční spolupráce se nikoli nevýznamná část agend přesouvá na nižší státní zastupitelství, díky možnosti využít přímý styk mezi justičními orgány EU a některými dalšími státy.

Z poznatků těchto nižších státních zastupitelství je třeba zmínit poznatky z uplatňování ustanovení řízení o uznání a výkonu rozhodnutí jiných členských států Evropské unie o peněžitých sankcích a plněních, které se týkají jednak posuzování povahy exekučních titulů, jejichž výkon mají orgány ČR zabezpečit, pokud jsou založeny na rozhodnutí vydaných v první instanci správními orgány, jednak možnosti zajistit výkon sankce, s jejímž vymáháním měly být vymáhány i náklady řízení, aniž však (na rozdíl od výše sankce) byly určeny ve vykonávaném rozhodnutí.

Tyto poznatky uvedlo KSZ Ústí nad Labem: V prvním případě šlo o uznání a výkon trestního nálezu Krajského hejtmánství v Kufsteinu, Rakouská republika, jímž byla českému státnímu obžalovanému uložena peněžitá sankce. V této věci obhájce v podaném odvolání proti prvoinstančnímu rozsudku krajského soudu zásadním způsobem zpochybnil do té doby bezvýjimečně přijímaný a Rakouskou republikou opakovaně deklarovaný výklad, podle kterého rakouské právo umožňuje přezkum tohoto správního rozhodnutí soudem příslušným též ve věcech trestních. Obhájce namítl, že podle rakouské vnitrostátní úpravy se veškerá přezkumná řízení o podobném trestním nálezu uskutečňují v rámci správního řízení. Z uvedených důvodů proto VS v Praze řízení přerušil a požádal Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o předběžné otázce - výklad pojmu „soud, který je příslušný též ve věcech trestních“ ve smyslu článku 1 písmeno a) bod iii) Rámcového rozhodnutí 2005/214/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut ze dne 24. února 2005.

Ve druhém uváděném případě se jednalo o rozhodnutí trestních soudů Spolkové republiky Německo, o jejichž uznání a výkon následně žádá české soudy Spolkový justiční úřad v Bonnu. Předmětnými trestními příkazy, případně rozsudky, je odsouzeným osobám uložen trest, který je vždy specifikován konkrétní částkou v měně Euro. Současně je ve výrokové části u tohoto rozhodnutí uvedeno, že odsouzený je povinen nést náklady řízení, aniž je ale jejich výše v tomto rozhodnutí specifikována. V osvědčení, kterým je rozhodnutí provázeno, již tato částka specifikována je, aniž bylo určeno, jakým způsobem byla stanovena. V roce 2011, kdy ještě toto řízení podle tehdejší právní úpravy probíhalo před krajským soudem, bylo na takové případy reagováno žádostí o doplnění informací pro nesoulad osvědčení s obsahem rozhodnutí (německá strana ve dvou registrovaných případech dosud nereagovala), ve dvou případech bylo rozhodnuto o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí jen ve výši uloženého peněžitého trestu.

Další poznatek se týká vydávacího řízení a svědčí o rezervách ve spolupráci mezi státními orgány, konkrétně ve spolupráci orgánů činných v trestním řízení s orgány vykonávajícími působnost v oblasti azylového řízení.

MSZ Praha poukázalo na potřebu vyjasnit pravidla součinnosti s odborem azylové a migrační politiky MV ČR, konkrétně potřebu, aby rozhodnutí o azylu, resp. alespoň vyrozumění o tomto rozhodnutí, bylo doručeno státnímu zástupci, který vede předběžné šetření podle § 394 tr. ř., neprodleně tak, aby mohl – také neprodleně, jak mu zákon ukládá – rozhodnout o propuštění dotyčné osoby z vazby.

Mezinárodní odbor NSZ v agendě **převzetí trestní věci z ciziny** zaznamenal v průběhu r. 2011 pokles počtu věcí. Nejvíce žádostí o převzetí trestních věcí přichází ze Slovenska. V agendě **předání trestní věci do ciziny** došlo naopak k mírnému nárůstu počtu předaných trestních věcí do ciziny z důvodu uplatňování přímého právního styku, zejména pro předávání trestních oznámení se Slovenskou republikou. Velmi obtížná, někdy dokonce žádná spolupráce, neprobíhá se státy, se kterými Česká republika není vázána mezinárodní smlouvou, která by upravovala postup při předání trestní věci do ciziny. Problémy jsou však i s některými státy vázanými smluvním vztahem, obtíže a průtahy při vyřizování našich žádostí o převzetí trestní věci se objevují např. ve spolupráci s Ukrajinou a Vietnamem.

Narůstá složitost věcí komunikovaných prostřednictvím mezinárodního odboru NSZ, a to z pohledu komplikovanosti věcí a rozsahu prováděných úkonů. I u **dožádání státních**

zastupitelství o právní pomoc v cizině se počet věcí oproti roku r. 2010 mírně snížil. Náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení je však vysoká. Stále více je třeba žádat vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší. Narůstá rovněž počet případů, kdy se státní zástupci účastní procesních úkonů prováděných v cizině.

Velmi úspěšnou byla mezinárodní spolupráce s Estonskem: Díky dobré koordinaci postupu mezi příslušnými justičními a policejními orgány, kterou zajišťoval mezinárodní odbor NSZ, se podařilo na základě žádosti státního nástupce ČR v Estonsku zajistit částku přes 80 milionů Kč a následně ji vrátit do ČR. V této věci byla úspěšná i spolupráce s Eurojustem.

Mezinárodní odbor NSZ odpovídá za **uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech** a podílí se na vyhodnocování výsledků jejich činnosti.

V roce 2011 fungovaly 4 společné vyšetřovací týmy, v dalších 5 případech trestního řízení proběhly konzultace o možnosti jejich založení.

K plynulosti vyřizování mezinárodní právní pomoci využívá mezinárodní odbor NSZ všech dostupných forem spolupráce, zejména spolupráce s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. Při urgencích zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno diplomatických intervencí.

Významné úkoly plní **národní člen v Eurojustu** (je zařazen v kabinetu nejvyššího státního zástupce).

Národní zastoupení ČR v Eurojustu registrovalo v roce 2011 celkem 69 případů právní pomoci ve věcech trestních a v 79 případech byla ČR v Eurojustu požádána o spolupráci. Dalších 44 žádostí o součinnost zpracovaných národním zastoupením ČR v Eurojustu nebylo nakonec registrováno Eurojustem pro jejich nižší závažnost. Vedle toho se národní zastoupení účastnilo 16 koordinačních schůzek, z převážné části za účasti zástupců orgánů činných v trestním řízení v ČR.

I když došlo oproti roku 2010 k mírnému poklesu počtu případů, ve kterých ČR vystupovala jako stát dožadující, došlo k výraznému nárůstu případů, kdy ČR figurovala jako stát o spolupráci dožádaný. Zvýšil se i počet koordinačních schůzek organizovaných Eurojustem. Mezi nejvýraznější úspěchy národního zastoupení lze řadit úspěšnou participaci při vytvoření dvou společných vyšetřovacích týmů a uspořádání několika koordinačních schůzek s pozitivním dopadem na průběh mezinárodní spolupráce.

Mezinárodní odbor NSZ poskytoval **metodickou pomoc** v r. 2011 v konkrétních věcech při vydávání do ciziny (43 případů vydávacího řízení) a v řízeních na základě evropského zatýkacího rozkazu (332 případů předávacího řízení). Naprostá většina evropských zatýkacích rozkazů byla realizována tím, že došlo k zadržení a následnému předání hledané osoby. Vedle toho zpracoval ve 428 případech stanoviska v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a policii. Rozsah konzultační (metodické) činnosti plyne zejména z postupného prosazování přímého právního styku v oblasti spolupráce v trestních věcech.

Při přípravě **interní legislativy** mezinárodní odbor NSZ po věcné stránce zpracoval návrh nového pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech (byl vydán pod č. 1/2011) a vydal elektronickou příručku pro státní zástupce týkající se této problematiky.

V oblasti **vnější legislativy** účastí svého státního zástupce významně přispěl k přípravě nového zákona o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech a souvisejícího změnového zákona (t. č. projednávány v Parlamentu ČR jako sněmovní tisky č. 646 a 647). Ve vztahu k evropské legislativě bylo v r. 2011 otevřeno nově celkem 59 věcí, v rámci kterých státní zástupci zpracovávali analýzy kompatibility trestního práva ČR s jednotlivými právními nástroji Evropské unie a analýzy připravovaných právních nástrojů Rady Evropské unie. Nárůst této agendy je spojen s nárůstem legislativní činnosti EU.

Mezinárodní odbor Nejvyššího státního zastupitelství aktivně působil prostřednictvím svých státních zástupců také na **zahraničních konferencích** a seminářích z oblasti mezinárodní justiční spolupráce při zajišťování výnosů z trestné činnosti a jiných druhů mezinárodní justiční spolupráce, např. na konferencích a plenárních zasedáních Evropské justiční sítě, sítě CARIN, sítě specialistů na společné vyšetřovací týmy a konferencích zabývajících se přípravou implementace nového rozhodnutí Rady 2009/426/SVV ze dne 16. prosince 2008 o posílení Eurojustu a o změně rozhodnutí 2002/187/SVV o zřízení (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti, podílel se i na průběhu hodnocení ČR v oblasti finančního šetření a finanční kriminality v rámci pátého kola vzájemných hodnocení, jež zastřešuje Rada EU, které v Praze proběhlo ve dnech 5. - 9. prosince 2011. Na expertní úrovni se podílel též na hodnocení Slovinska v oblasti finančního šetření a finanční kriminality v rámci pátého kola vzájemných hodnocení.

Státní zástupci mezinárodního odboru NSZ v **oblasti vzdělávání** spolupracují i s Justiční akademií ČR, pro kterou zajišťují přednášky z oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních. Oblast mezinárodní spolupráce přednášejí pravidelně i pro Policii ČR.

II. Výkon netrestní (mimotrestní) působnosti

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech NSZ (OVŽNV) plní úkoly při účasti státního zastupitelství v mimotrestním soudním řízení a úkoly při zajišťování dozoru nad zákonností výkonu detence. V jejich rámci zajišťuje mimotrestní působnost svěřenou přímo nejvyššímu státnímu zástupci, tj. působí ve věcech popření otcovství (§ 62 a 62 ZoR), ve věcech podávání správních žalob v závažném veřejném zájmu proti rozhodnutím správních orgánů (§ 66 odst. 2 SŘS), dále plní úkoly svěřené v této oblasti NSZ, tj. zajišťuje vstupy do řízení o uznání pravomocných cizích rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech určení (zjištění nebo popření) otcovství (§ 67 odst. 2 MPSP). Vedle výkonu působnosti svěřených nejvyššímu státnímu zástupci nebo NSZ mu náleží v této oblasti především činnost metodická, usměrňování postupů nižších státních zastupitelství a přijímání interní úpravy sjednocující postupy nižších státních zastupitelství závaznou formou (pokyny obecné povahy), i vydávání výkladových stanovisek, jež plní stejný účel, avšak nezávaznou formou (jejich přehled je uveden v závěrečné samostatné části). Odboru veřejné žaloby v netrestních věcech je též svěřeno vypracovávání a posuzování smluv uzavíraných NSZ (agenda správy).

a) žaloby podle § 62 a § 62a zákona o rodině (tab. VII/1a, VII/1b)

V roce 2011 nebyly konstatovány žádné zásadní změny v agendě podávání návrhů podle § 62 a § 62a zákona o rodině. NSZ obdrželo 280 nových podnětů na popření otcovství žalobami podle § 62 zákona o rodině, podnět na popření otcovství podle § 62a zákona o rodině v roce 2011 nenapadl. I nadále přetrvával trend v nápadu vysokého počtu podnětů.

OVŽNV vyřídil v r. 2011 celkem 316 věcí, opět se podařilo vyřídit více věcí, než napadlo podnětů. Žalobou na popření otcovství podle § 62 zákona o rodině bylo vyřízeno 43,8% z podaných podnětů, tedy bylo podáno 138 návrhů. Počet žalob byl o něco nižší než v roce loňském, přesto však stále více než jedenapůlnásobně překračuje počet žalob z dřívějších období.

Ani v loňském roce nedošlo k poklesu počtu podnětů vyřízených jinak než podáním návrhu. Naopak počet takto vyřízených podnětů ještě mírně vzrostl. Nevyřízených podnětů zůstalo 165 a tyto jsou ve stádiu šetření nižších stupňů státních zastupitelství.

V roce 2011 bylo soudy rozhodnuto o 160 žalobách podaných podle § 62 zákona o rodině, z nichž pouze 5 žalobám nebylo vyhověno. To jednoznačně dokazuje vysokou odbornou připravenost a kvalitní prošetření jednotlivých případů před jejich rozhodnutím.

Stejně jako v předchozích letech, i v loňském roce je nutno vyzdvihnout práci nižších stupňů státních zastupitelství, které prošetřují podmínky k podání žaloby. Bez jejich součinnosti by nebylo možno vyřídit výše zmiňovaný počet podnětů s tak kvalitními výsledky. V r. 2011 KSZ prošetřovala 318 nových podnětů a vyřídila celkem těchto 329 věcí (tab. V/2i).

KSZ Ústí nad Labem uvádí, že v této agendě v r. 2011 došlo k mírnému nárůstu, kdy pokračoval trend snižování počtu matrikových otců - cizinců, kteří účelově určili své matrikové otcovství k dítěti souhlasným prohlášením rodičů před matričním úřadem. Jedná se nadále o nejpočetnější agendu v běžné činnosti KSZ, které v ní působí jako státní zastupitelství pověřené šetřením podnětů. Nejvíce podnětů podávají matrikoví otcové. Nejčastějším důvodem podání podnětu ze strany matrikového otce je neochota platit výživné na dítě.

b) návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního (tab. VII/2)

V roce 2011 klesl počet podaných správních žalob na 3. Z toho byly podány dvě žaloby týkající se školství a jedna ve věci stavební.

Jde sice o pokles desetinasobný s ohledem na předchozí rok, je však nutno zdůraznit, že v roce 2010 došlo k enormnímu růstu podaných žalob z důvodu vysokého počtu zjištěných správních rozhodnutí, jimiž došlo k protiprávní nostrifikaci cizozemského vysokoškolského vzdělání. V roce 2011 již nebyly tyto žaloby podávány, což bylo důvodem jejich poklesu.

Státní zastupitelství je závislé na vnějších podnětech, které obdrží. Neexistuje zákonná úprava, která by státnímu zastupitelství umožňovala dohledávat, vyhledávat a získávat informace o nezákonných správních rozhodnutích přímo v praxi. Nelze tak nikterak ovlivnit počet příchozích podnětů, potažmo množství podaných žalob v konkrétním kalendářním roce.

Nově napadlo 30 podnětů. Z celkového počtu 11 vyřízených věcí bylo odložením vyřízeno 5. Tři podněty byly vyřízeny jinak. Nevyřízeno zůstalo 25 podnětů, které jsou i nadále šetřeny.

c) vstupová činnost podle § 67 MPSP (tab. VII/3)

Od roku 2009 byla NSZ svěřena pravomoc vstupovat do řízení o uznání a výkonu cizích rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech určení otcovství. Po osvojení si agendy a nalezení vhodné formy spolupráce s NSZ se počty vstupů do tohoto řízení zvyšují.

V roce 2011 bylo realizováno 270 vstupů, ve všech věcech NS rozhodl vždy v souladu s návrhem NSZ.

d) vstupová činnost ve věcech konkurzů a vyrovnání

OVŽNV NSZ nezaznamenal na úrovni KSZ žádné zásadní rozdíly proti předchozím rokům. Vyskytují se spíše statistické rozdíly v počtu vstupů do jednotlivých druhů řízení. Těžiště vstupové činnosti u KSZ spočívá ve vstupech do řízení ve věcech insolvenčního řízení.

Sledování této aktivity ze strany OVŽNV NSZ přispělo v r. 2011 v porovnání s předchozím rokem k nárůstu počtu vstupů do věcí konkurzů a vyrovnání. V zásadě si tak praxe insolvenční zákon osvojila, některé rezervy však ještě zůstávají, proto bude OVŽNV NSZ tuto oblast nadále pečlivě sledovat.

e) dozor nad detencemi

K již zmíněnému problému přeplněnosti věznic dodává OVŽNV NSZ, že poznatek o závažném nedostatku v zajištění stanovených podmínek pro ubytování vězňů byl zjištěn při opatřování podkladů pro vyhodnocení stavu vězeňství v roce 2011.

Tehdy byl jednotlivými KSZ zjištěn velmi závažný poznatek o tom, že v létě 2011 u celkem 1517 vězňů klesla obytná plocha pod 3 m², což je z hlediska judikatury Evropského soudu pro lidská práva zcela nepřijatelné. České republice tak hrozila potencionální škoda až 12 000 000 EUR, pokud by byly podány žaloby k Evropskému soudu pro lidská práva (zmiňovaný soud již v minulosti přiznal odškodnění 5000 EUR za morální újmu a 3000 EUR za náklady řízení ve věci Kalašnikov proti Rusku).

Tento závažný nedostatek se podařilo odstranit díky pokynům státních zástupců, Vězeňská služba zajistila eskorty a přesuny vězňů. V současnosti je kapacita vyčíslena na 4m².

Další velmi závažný poznatek o nedostatcích v zajištění střežení byl zjištěn v souvislosti se známým případem sebevraždy O. T. podezřelého z vraždy školačky v Praze.

Bylo zjištěno, že 94 cel se 155 vězni střežil pouze jediný dozorce, který navíc k otevření cely zpravidla potřeboval dalšího zaměstnance. Alarmujícím bylo také zjištění, že v případě mimořádné události lze do služby povolát jen ty zaměstnance, jimž se lze v daném okamžiku dovolat, neboť dosažitelnosti byly z důvodu nedostatku finančních prostředků zrušeny.

Řešení tohoto problému je však zcela mimo působnost státního zastupitelství, nemá v tomto směru žádnou zákonnou pravomoc. Odpovědnost za materiální stav vězeňství nese především MSp, i z tohoto důvodu byla v závěru roku 2011 ministru spravedlnosti předložena zpráva se shora uvedenými poznatky.

f) metodické aktivity

Velmi významným okruhem činnosti OVŽNV NSZ je i metodika, analytická činnost a konání porad specialistů z oblasti netrestní působnosti.

V agendě dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, zabezpečovací detence a ochranná nebo ústavní výchova, OVŽNV NSZ dále metodicky usměrňoval dozor nad detencí i související výkon dohledu.

Byla zajištěna prezentace pro dva semináře, rozeslána řada metodických stanovisek. Došlo také k proškolení všech vedoucích státních zástupců krajských státních zastupitelství i jednotlivých specialistů. V závěru roku se uskutečnila třídní výroční porada specialistů.

V roce 2011 byla OVŽNV NSZ zpracována dvě velmi důležitá vyhodnocení. Prvním z nich bylo „*Vyhodnocení úrovně dohledu VSZ v Praze a VSZ v Olomouci nad postupem KSZ v jejich obvodu při výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence v roce 2010*“. Z tohoto vyhodnocení vzešlo několik zjištění. Prvním bylo, že okruh prověřovaných okolností se jeví jako širší u VSZ v Olomouci, ani toto VSZ však ve zkoumaných oblastech nezaznamenalo žádné vady. Zpracované vyhodnocení podává též informace o ostatních poznatcích zjištěných k daným tématům nad rámec okruhu prověřovaných okolností.

Dalším vyhodnocením bylo „*Vyhodnocení vytěžování poznatků z trestního řízení pro výkon netrestní působnosti*“. Na základě tohoto vyhodnocení vzešlo několik doporučení pro VSZ v Praze a VSZ v Olomouci. Jedním z nich je, aby prostřednictvím dohledu a soustavnou metodickou činností vůči nižším státním zastupitelstvím bylo zamezeno získávání zjevně nevyužitelných poznatků, podávání návrhů na zbavení rodiče rodičovské zodpovědnosti podle § 35 odst. 1 písm. d), odst. 3 o. s. ř. toliko z důvodu neplnění vyživovací povinnosti a případně nezájmu takového neplatícího rodiče o dítě. Bylo též doporučeno zajistit dodržování řádného postupu při prověřování poznatků s bližším vytyčením konkrétního zaměření.

Také VSZ Olomouc uvedlo, že v rámci metodické činnosti v roce 2011 zpracovalo

- čtyři právní stanoviska týkající se problematiky řízení o pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, řízení o způsobilosti k právním úkonům, ukládání opatření ve výchově dle § 21 ZVÚOV a konečně návrhu na jmenování likvidátora obchodní společnosti,
- metodický materiál „Vyhodnocení účasti státního zastupitelství v řízení ve věcech ústavní výchovy v letech 2009 a 2010“ v podobě velmi rozsáhlého a praktického rozboru vybrané netrestní problematiky, a to nejen z pohledu faktické činnosti státního zastupitelství, ale i civilních soudů, přičemž poskytuje i srovnání evropské judikatury na úseku ústavní výchovy,
- metodickou pomůcku k vytěžování vhodných poznatků z trestního řízení pro uplatňování návrhového oprávnění na zahájení občanského soudního řízení o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví v případech, kdy při jejím uzavírání nebyla respektována ustanovení omezující volnost jejich účastníků dle § 42 ZoSZ, která bude následně doplněna o konkrétní případy podaných návrhů; poskytuje ucelený seznam trestných činů, jež mohou být zdrojem pro uplatnění předmětného návrhového oprávnění státního zastupitelství.

III. Zahraniční vztahy NSZ

V oblasti zahraničních vztahů působí především kabinet nejvyššího státního zástupce. NSZ udržuje kontakty s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Zmíněny již byly vztahy s Eurojustem, s nímž probíhá intenzivní spolupráce už jen z tohoto důvodu, že národní člen a jeho zástupkyně jsou současně státními zástupci NSZ, a OLAF, ve vztahu k němuž plní NSZ informační povinnost o trestních řízeních vedených českými justičními orgány ve věcech, v nichž byla způsobena škoda na majetku EU.

Státní zástupci byli v roce 2011 činní v rámci mise Eulex v Kosovu (JUDr. Klement, JUDr. Bašný a JUDr. Pecka; v roce 2012 zde bude namísto JUDr. Klementa působit JUDr. Novotná a v rámci mise v Palestině EUPOLCOOB Mgr. Linhartová)

Zástupci NSZ se pravidelně účastní zasedání poradního výboru evropských prokurátorů (CCPE), výboru expertů Rady Evropy pro posuzování opatření v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu (MONEYVAL) a pracovní skupiny OECD k potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů. Zástupci mezinárodního odboru NSZ se pak aktivně podílejí na činnosti Evropské justiční sítě a sítě CARIN.

Zástupci NSZ reprezentovali zájmy soustavy státního zastupitelství na významných mezinárodních akcích, jako byla 6. oblastní konference Mezinárodní asociace prokurátorů (IAP) v Astaně ve dnech 1. až 7. 10. 2011 nebo konference Mezinárodní asociace protikorupčních úřadů (IAACA) na téma „Mezinárodní spolupráce v boji proti korupci“ konaná ve dnech 3. až 6. 7. 2011 v Šanghaji.

NSZ ve spolupráci s oddělením Evropské komise pro rozšíření a Generální prokuraturou Drážďany zorganizovalo 14. Fórum státních zástupců zabývajících se organizovanou přeshraniční trestnou činností, které se konalo ve dnech 9. až 12. 10. 2011 v Praze a jehož se zúčastnilo 120 státních zástupců z 30 zemí.

Kromě toho se NSZ ve spolupráci s MSp podílelo na organizaci hospitačních cest pro státní zástupce k zahraničním protikorupčním státním zastupitelstvím (Bukurešť, Düsseldorf, Vídeň, Frankfurt nad Mohanem, Mnichov). Těchto cest se zúčastnilo celkem 26 státních zástupců z celé soustavy státního zastupitelství.

IV. Ostatní agenda NSZ

1. Zvláštní zprávy

V r. 2011 nebyla zpracovávána žádná zvláštní zpráva.

2. Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství)

V roce 2011 byly vydány dva nové pokyny obecné povahy. Prvním z nich byl pokyn obecné povahy č. 1/2011, o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, který komplexně upravil tuto problematiku z hlediska změn v legislativě, jež nabyly účinnosti od doby přijetí původního pokynu č. 1/2005.

Druhým byl pokyn obecné povahy č. 10/2011, o informacích, který nahradil původní pokyn obecné povahy č. 1/2010. I ten reagoval na změny v úpravě a zejména na potřeby upřesnit některé informační toky.

Další pokyny obecné povahy byly pouze novelizační, měnily stávající úpravu v reakci na legislativní změny, které bylo třeba promítnout do interní úpravy (do úpravy postupu státních zástupců v trestním řízení, do kancelářského řádu státního zastupitelství atd.). Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webových stránkách NSZ na adrese: <http://portal.justice.cz/nsz/hlavni.aspx?j=39&o=29&k>. Jsou dostupné i v některých právních informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v r. 2011 je uveden v tab. VIII.

3. stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (12 odst. 2 ZoSZ)

V roce 2011 byla vydána stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k těmto výkladovým problémům:

- č. 1/2011 k povinnosti mlčenlivosti zdravotnických pracovníků podle § 55 odst. 2 písm. d), odst. 3 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů,
- č. 2/2011 k otázce stanovení právní moci u pokračujícího trestného činu a u hromadného trestného činu,
- č. 3/2011 k otázce jednočinného souběhu trestného činu poškození finančních zájmů Evropských společenství podle ustanovení § 260 trestního zákoníku s trestným činem dotačního podvodu podle ustanovení § 212 trestního zákoníku a jednočinného souběhu trestného činu poškození finančních zájmů Evropských společenství podle ustanovení § 260 trestního zákoníku s trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle ustanovení § 240 trestního zákoníku,
- č. 4/2011 k počítání lhůty pro zkrácené přípravné řízení.
- Č. 5/2011 k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku).

Přehled stanovisek vydaných v roce 2011 podává tabulka IX.

Výkladová stanoviska NSZ jsou zveřejněna (v plném znění nebo alespoň v rozsahu právní věty) na webových stránkách NSZ na adrese: <http://portal.justice.cz/nsz/hlavni.aspx?j=39&o=29&k=2755&d=25595>, a rovněž v některých právních informačních systémech (ASPI, CODEXIS).

4. podněty předsedkyni Nejvyššího soudu ČR k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)

Nejvyšším státním zástupcem byly podány v průběhu roku 2011 následující podněty k zaujetí stanoviska trestním kolegiem NS:

- k otázce možnosti souběhu právních kvalifikací podle ustanovení § 205a a § 205 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. b) tr. zák. č. 140/1961 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále jen tr. zák.), resp. ustanovení § 192 odst. 1 a § 192 odst. 2, 3 písm. b) TZ,

- k otázce místní příslušnosti státního zástupce při výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném trestním řízení a zastupování státu u soudu poté, kdy došlo ve smyslu § 25 tr. ř. k tzv. delegaci.

Zřízení kabinetu nejvyššího státního zástupce

S účinností od 1. 3. 2012 byl opatřením nejvyššího státního zástupce č. 4/2011 zřízen kabinet nejvyššího státního zástupce, který se nově začal věnovat odborným právním agendám a v rámci své působnosti též odbřemeňoval zejména trestní odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám. Kabinet plnil jednak roli koordinátora mezi jednotlivými odbory, jednak i roli informačního uzlu. Kromě práce pro nejvyššího státního zástupce a další členy vedení NSZ, poskytoval potřebný servis všem odborům úřadu.

Přijímání podání u NSZ (§ 16a zákona ZoSZ)

Podání u NSZ přijímá kabinet nejvyššího státního zástupce. Z jeho poznatků vyplývá, že v této agendě bylo za r. 2011 přijato ve všech formách a druzích u NSZ celkem 1260 podání, a to v následující struktuře:

Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2011: 73

Záznamy o těchto podáních jsou vedeny ve sběrném spise. Telefonická podání obvykle reagují na předchozí sdělení o vyřízení věci ze strany NSZ.

Podle poznatků kabinetu nejvyššího státního zástupce stoupá agresivita podatelů, zejména při telefonických rozhovorech (používají urážlivé a vulgární výroky).

Trestní oznámení a podání takto označená

Celkový počet za rok 2011: 322.

Podání se posuzují podle obecných pravidel (podle obsahu; § 59 odst. 1 tr. ř.) a následně postupují věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím. Postupována jsou i anonymní podání, pokud obsahují dostatečné údaje pro to, aby jejich obsah bylo možno prověřit.

Objevuje se nový trend – trestní oznámení kolující po internetu, ke kterému se připojují další osoby a zasilají je pak svým jménem na NSZ.

Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2011: 625

Také tato podání se posuzují podle obsahu, nikoli podle označení. Ve veřejnosti přetrvává přesvědčení, že nejvyšší státní zástupce disponuje oprávněním učinit jakýkoliv úkon či opatření vůči celé soustavě státního zastupitelství, změnit jakékoli rozhodnutí policejních orgánů či nižších státních zastupitelství či přezkoumat jejich postup. Podatelé také často žádají vyřízení svých podání ve lhůtě 1 měsíce, ač zákonná lhůta dle § 16a odst. 6 ZoSZ je dvouměsíční a plyne od doručení podání.

Na Nejvyšší státní zastupitelství se podatelé obracejí stále častěji se stížnostmi na postup soudů či správních orgánů, a se žádostmi o přezkoumání jejich postupů. Na tato podání je reagováno postupem podle § 16a odst. 4 zákona o státním zastupitelství (podání jsou vrácena s vyzněním, na koho se má podatel obrátit).

Na četnosti podání se odráží i medializování různých trestních kauz či vystoupení vedoucích státních zástupců v TV, rozhlasu a tisku – následuje vlna podání, kdy podatelé svou již uzavřenou trestní věc žádají znovuotevřít a přirovnávají ji k jiné medializované trestní věci.

Obecná podání

Celkový počet za rok 2011: 240.

Tato podání se nevztahují k působnosti státního zastupitelství, nepřísluší mu je vyřizovat. Většinou mají povahu obecných reakcí na společenské dění.

Množí se podání, jež komentují politické dění v ČR, medializované korupční kauzy apod. Většinou jde o podání zasílaná elektronickou poštou adresovaná na státní zastupitelství a současně i na řadu dalších institucí.

E. Činnost státních zastupitelství podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Informace o této činnosti jsou povinně (v podobě výroční zprávy) zveřejňovány státními zastupitelstvími dálkovým přístupem. Nejvyšší státní zastupitelství zveřejnilo tuto zprávu na adrese: <http://portal.justice.cz/nsz/hlavni.aspx?j=39&o=29&k=4171&d=321642>.

Obecně v této agendě lze za aktuální problém považovat náhled správních soudů na povahu informací obsažených v interních spisech státního zastupitelství, který lze vysledovat v aktuálně vedeném řízení, v němž lze předpokládat, že výsledné rozhodnutí povede k povinnosti zpřístupnit dozorové spisy státního zastupitelství osobám zúčastněným na řízení.

Před KS v Brně probíhá řízení o žalobě proti rozhodnutí NSZ, jímž bylo zamítnuto odvolání a potvrzeno rozhodnutí VSZ Praha o odmítnutí žádosti o poskytnutí informací z dozorového spisu. O této věci bude KS v Brně rozhodovat již potřetí. Poprvé žalobu odmítl z toho důvodu, že věc nenáleží do působnosti správních soudů, po zrušení tohoto usnesení Nejvyšším správním soudem a vrácení věci k dalšímu řízení KS Brno žalobu zamítl, když akceptoval důvody uvedené v rozhodnutí žalovaného. Tento rozsudek NSS zrušil jako nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) SŘS] a opět vrátil věc KS Brno k dalšímu řízení. Podle názoru NSZ rozsudek NSS z důvodů, které je možné konkrétně uvést, není z hlediska právní úpravy svobodného přístupu veřejnosti k informacím minimálně dostatečně přesvědčivě vyargumentován. Nicméně je nutno počítat s tím, že žalobě bude tentokrát vyhověno a do budoucna zvážit i případné změny interní úpravy týkající se dozorových spisů.

NSZ vycházelo ve výše uvedeném a žalobou napadeném rozhodnutí nejen ze skutečnosti, že trestní řízení je ovládáno zásadou neveřejnosti, ale zejména z toho, že v dozorových spisech státního zástupce, který nese odpovědnost za průběh a zákonnost přípravného řízení i jeho

konečný výsledek, jsou obsaženy mnohdy informace taktické povahy a pokyny k určitým postupům policie, které sice nepodléhají utajení podle zvláštního předpisu, nicméně jejich zpřístupnění veřejnosti může ve výsledku ohrozit úspěšnost odhalování a objasňování trestné činnosti. Tyto informace nemají povahu důkazního prostředku, proto jejich zpřístupnění osobě zúčastněné na řízení nemá význam pro posouzení věci a konečného rozhodnutí, ale může mít negativní dopady na výkon působnosti státního zastupitelství v trestním řízení i na činnost policie, která se v dozorových spisech státního zastupitelství promítá. **NSZ proto nadále setrvává na stanovisku, že zájem na plnění úkolů při zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti plně odůvodňuje omezení práva na svobodný přístup k informacím, které obsahují dozorové spisy státního zastupitelství.**

F. Kárná řízení se státními zástupci v r. 2011

V roce 2011 kárný senát Nejvyššího správního soudu pravomocně rozhodl v 8 věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti státním zástupcům. Pravomocně kárně postiženi byli státní zástupci:

Mgr. M. H. za nesplnění povinnosti rozhodnout o ponechání obviněných ve vazbě – uloženo kárné opatření snížení platu o 10% na dobu 4 měsíců.

JUDr. I. W. za opětovné požití alkoholu v pracovní době na pracovišti – uloženo kárné opatření snížení platu o 30% na dobu dvou let.

JUDr. T. Z. za nevhodné chování na pracovišti a odmítnutí podrobit se dechové zkoušce při podezření na požití alkoholu – uloženo kárné opatření snížení platu o 10% na dobu 3 měsíců.

JUDr. E. R. za nevhodné chování na pracovišti, odmítnutí podrobit se dechové zkoušce při podezření na požití alkoholu, svévolné opuštění pracoviště a velmi nevhodné chování na veřejnosti v restauraci, které vyústilo v zákrok orgánů Policie ČR (předvedení na služebnu) – uloženo kárné opatření odvolání z funkce.

M. P. za nesprávný postup ve vedoucí funkci spočívající v použití informací zjištěných z odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu v konkrétní trestní věci, jako stěžejních důkazů pro podání kárného návrhu na podřízeného státního zástupce, které byly posléze vyhodnoceny kárným soudem jako důkazy nezákonné – upuštěno od uložení kárného opatření, neboť projednání kárného provinění bylo shledáno postačujícím.

Dále byl kárně stíhán státní zástupce za průtahy v řízení a jejich zakrývání machinacemi s dozorovými spisy, vzdal se však funkce státního zástupce a kárné řízení bylo proti němu zastaveno.

G. Závěry

Oproti předchozímu roku nebyly v r. 2011 zjištěny žádné zásadní nové poznatky, které by významně měnily závěry učiněné ve zprávě o činnosti státního zastupitelství za rok 2010. Platí proto v zásadě vše, co tam bylo řečeno, v souhrnu lze poznatky z r. 2011 stručně rekapitulovat takto:

1. Na úseku trestním

Přes mírný nárůst počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení platí závěr, že z hlediska dlouhodobého vývoje **kriminalita stagnuje, resp. postupně klesá**. Přesto bylo nově zaznamenáno, že výrazněji než v minulosti se projevují **problémy s přeplněností věznic v důsledku velkého počtu odsouzených vykonávajících trest odnětí svobody**. Jde o důsledek vysokého podílu recidivy u odsouzených osob.

V praxi v r. 2011 **převládla aplikace nového hmotného práva trestního** (úpravy přijaté v trestním zákoníku), podle původního trestního zákona (č. 140/1961 Sb.) bylo stíháno už jen cca 10% osob. Přes některé výkladové problémy, řešené postupně judikatorní činností NS, se praxe s touto úpravou vcelku dobře vyrovnává, včetně koncepční změny spočívající v nahrazení tzv. materiální stránky trestného činu zásadami subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 TZ).

Struktura kriminality nedoznává zásadních změn. Převažuje nadále **majetková trestná činnost, u násilné trestné činnosti** se projevuje narůstající agresivita a brutalita pachatelů, této trestné činnosti se zúčastňují i mladiství a nezletilci (osoby mladší než 15 let). U **hospodářské trestné činnosti** byly v širší míře zaznamenány případy poškozování finančních zájmů EU (zejména v souvislosti se zneužíváním dotací). Drogová scéna se zásadně nemění, počty stíhaných (i obžalovaných) osob však postupně narůstají. Přetrvávají tu trendy z minulého období, nárůst tohoto typu kriminality lze do budoucna očekávat spíše, než její pouhou stagnaci nebo pokles. Určité výkladové problémy (postupně řešené judikatorně) jsou spojeny s novou formulací skutkových podstat drogových trestných činů v trestním zákoníku. V oblasti korupce byl sice zaznamenán poněkud vyšší nápad, podle obecného mínění (které nelze ze získaných poznatků ani potvrdit, ani vyvrátit) však neodpovídá ani četností, ani zaměřením skutečnému rozsahu korupce, zejm. v oblasti nakládání s veřejnými statky. U trestné činnosti páchané cizími státními příslušníky se stále více projevuje aktivizace vietnamské komunity, zvláště v oblasti drogové trestné činnosti a obchodování s padělkami značkových výrobků.

Policii se dosud nepodařilo překonat vnitřní problémy spojené se změnami v organizaci, s odchodem zkušených policistů a personální neobsazeností (což se ovšem projevuje nejen v počtech, ale také v odbornosti a ve zkušenostech nových policistů). To se posléze negativně odráží při zpracovávání trestních věcí a pravděpodobně vede i k utlumení aktivní vyhledávací činnosti policie.

Některá přijímaná (resp. připravovaná) **opatření v oblasti trestní politiky jsou svými účinky protichůdná** (snahy upravovat pravidla pro ukládání trestů a výkon trestu ve prospěch předčasného propouštění vězňů z výkonu trestu odnětí svobody, resp. náhrady trestu odnětí svobody jinými tresty, naproti tomu snahy o kriminalizaci některých méně závažných jednání řešených dosud jako přestupky, včetně tzv. přestupkové recidivy – registr přestupků).

V r. 2012 se bude trestní praxe vyrovnávat s některými zásadními změnami přijatými na sklonku r. 2011 prakticky bez jakékoli legisvakanační lhůty (zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů, tzv. vazební novela trestního řádu, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim). Zákonodárce by u takto zásadních změn měl stanovit účinnost nikoli pevným datem, ale přiměřenou lhůtou odvozenou od data účinnosti.

2. Při výkonu mimotrestní působnosti

Státní zastupitelství dosahují v mimotrestní působnosti standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků. Současně opět poukazují na některé formální (či zčásti formální) aktivity založené právní úpravou (zejm. na nevhodnou obligatornost návrhového oprávnění podle § 90 ZSM a formální vstupy do řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, pokud probíhá v koncentrované podobě, v níž se fakticky nemůže státní zástupce uplatnit).

Závažný poznatek z výkonu dozoru v detencích získalo státní zastupitelství o **přeplněnosti věznic**. Přijatá opatření (mj. na základě opatření dozorových státních zástupců) řeší tento problém organizačně (přesuny vězňů), systémové řešení je mimo působnost státního zastupitelství.

Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytující ochranu skupinám osob, u nichž mu to zákon přiznává. Trvalou pozornost je třeba věnovat efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření.

H. Opatření

Nejvyšší státní zastupitelství v následujícím období v oblastech

1. personální:

připraví **návrh systemizace míst státních zástupců, právních čekatelů, asistentů a administrativních zaměstnanců** (včetně vyšších úředníků státního zastupitelství) v soustavě státního zastupitelství

termín: do 31. března 2013

2. výkonu zákonné působnosti:

vyhodnotí poznatky o výkladových problémech při aplikaci trestního zákoníku a podněty k legislativním změnám uvedené v podkladových zprávách nižších státních zastupitelství pro zprávu o činnosti státního zastupitelství za rok 2011 a posoudí jejich využitelnost z hlediska působnosti NSZ

termín: do 30. září 2012

3. vnitřních vztahů:

vytvoří extranet jako funkční prostředek vzájemné, dovnitř soustavy otevřené informační platformy, která umožní vzájemnou výměnu informací a jejich poskytování mimo veřejně přístupný internet všem státním zastupitelstvím.

termín: do 30. dubna 2013

4. vnější legislativy:

a) bude se dál podílet na přípravě návrhu nového zákona o státním zastupitelství

termín: podle termínů
určených MSp

b) po vyhodnocení podnětů k legislativním změnám (bod 2.) zpracuje návrhy legislativních změn právních předpisů týkajících se působnosti státního zastupitelství a předloží je MSp

c) termín: do 31. prosince 2012

Nejvyšší státní zástupce:
JUDr. Pavel Zeman